DE CONSTRVCTIONE OCTO PARTIVM ORATIONIS LIBER

EMANVELIS ALVARI LVSITANI
E SOCIETATE IESV.

Cum explicationibus auctoris eiusdem.

Ne turbata uolent rapidis oracula uentis,

Nunc folio uates commodiore sonat.

S. C.

Cum priuilegio Summi Pontificis, & Illustriß. Senatus Veneti ad annos XX.

MOTV Proprio &c. Cum sicut accepimus, & Dilecti filij Franciscus, & Michael Tramezinus Bibliopolæ Veneti nobis super exponi fecerint, ipsi ad communem omnium utilitatem sua propria impensa LIBRVM DE CONSTRVCTIONE OCTO PARTIVM ORATIONIS Emanuelis Aluari Lusitani è Societate Iesu Authoris, cum explicationibus, & sine explicationibus authoris eiusdem intendant, dubitentq; ne huiusmodi opera postmodum ab alijs sine illorum licentia imprimantur, quod in maximum eorum præiudicium tenderet. Nos propterea illorum indemnitati consulere uolentes Motu simili, & certa scientia eisdem Francisco, & Michaeli ne prædicta opera hactenus non impressa, & per ipsos imprimenda per decem annos post eorundem operum impressionem à quocunque, uel quibuscunque sine ipsorum licentia imprimi, aut ab ipsis, uel ab alijs uendi, seu in eorum Apothecis, uel alias uenalia præterquam à dictis Francisco, & Michaele impressa, uel imprimenda teneri possint, concedimus, & indulgemus: inhibentes omnibus, & singulis Christifidelibus in Italia existentibus præsertim Bibliopolis, & librorum impressoribus sub excommunicationis latæ sententiæ, In terris uero Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate, uel immediate subiectis etiam ducentorum ducatorum auri Cameræ A

postolicæ applicandorum, & insuper amissionis librorum pœnis, toties ipso facto, & absque alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fuerit, ne intra decennium ab impressione dictorum operũ hactenus non impressorum, & per ipsos Franciscũ, & Michaelem imprimendorum sine eorundem Frãcisci, & Michaelis expressa licentia dicto decennio durante, imprimere; seu ab ipsis, uel aliis, præterquam à dictis Francisco, & Michaele impressa, & imprimenda uendere, seu uenalia habere, uel proponere, seu ut supra habere audeant. Mandantes uniuersis Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, eorumque Vicariis in spiritualibus Generalibus, & in statu temporali Sanctæ Romanæ Ecclesiæ etiam Legatis, & Vicelegatis sedis Apostolicæ, ac ipsius status Gubernatoribus, ut quoties pro ipsorum Francisci, & Michaelis parte fuerint requisiti, uel eorum requisitus, eisdem Francisco, & Michaeli efficacis defensionis præsidio assistentes præmissa ad omnem dictorum Francisci, & Michaelis requsitionem contra inobedientes, & rebelles per censuras Ecclesiasticas etiam sæpius aggrauando, & per alia iuris remedia authoritate Apostolica exequantur; Inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio Brachii sæcularis. Et insuper quia difficile admodum esset, præsentem Motum proprium ad qualibet loca deferri, uolumus, & Apostolica auctoritate decernimus, ipsius transumptis, uel exemplis etiam in ipsorum operibus expressis

plenam, & eandem prorſus fidem ubique in iudicio quàm extra haberi, quæ præſenti originali haberetur. Et cum abſolutione à cenſuris ad effectum præſentium, & quod ſola ſignatura ſufficiat. Et ne de præmiſsis aliquis ignorantiam prætendere poſsit, quòd præſens Motus proprius in Acie Campi Floris, & in Valuis Cancellariæ Apoſtolicæ huius Almæ Vrbis affigatur, & ibidem per affixionem publicetur. Et quod ſic affixus, & in ipſo opere, ſeu ipſis operibus per tempora impreſſus per eoſdem omnes, quos tanget, eiſdem perſonaliter intimatus foret, obſeruari debeat, illóſquè arctet, expreſſè uolumus, & mandamus. Decernentes irritum, & inane, quicquid ſecus contigerit attentari præmiſsis omnibus conſtitutionibus, & ordinationibus, & Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium facient, non obſtantibus quibuſcunque.

Placet Motu proprio M.

1570. Alli 19. di Ottobre in Pregadi.

CHE al fedel nostro Michiel Tramezin sia concesso, che niuno altro, che egli, ò chi harà causa, ò licentia da lui, possa in questa, ouer altra Città, Terra, ò Luogo della Signoria nostra stampar, ouer far stampar, ò stmpato uender il libro de Structura partium orationis di Emanuel Aluaro, & quello de Octo partium orationis constructione del detto Emanuel cum explicationibus eiusdem, & etiamdio il libro di Despauterio de Generibus nominum, per lo spatio di anni uenti prossimi, sotto pena di perder le opere, & di pagar ducati trecento, da esser diuisi, uno terzo all' Accusator, l'altro all' Arsenal, & l'altro al Magistrato, che farà l' essecutione, essendo egli obligato di osseruar quel tanto, che è disposto in materia di stampe.

Aloysius Garzonius
Secretarius.

DE OCTO PARTIVM ORATIONIS CONSTRVCTIONE. LIBER.

Quid sit Syntaxis, & in quot partes distribuatur.

SYntaxis Grecè, Latinè constructio, est recta partium orationis inter se compositio. porro recta compositio ea censenda est, qua usi sunt auctores, qui pure, & emendate scripserunt. Hæc duplex est, altera Transitiua cum partes nimirum orationis in casum dissimilem præcedenti transeunt. Cic. ad Att lib. 2. Pompeius amat nos, carosq; habet. altera Intransitiua, cum orationis partes aut nullum post se casum habent: idem ad Q. Fr lib. 3. ualent pueri, studiose discunt, diligenter docentur, aut certe non diuersum ab eo, qui antecessit: idem philip. 3. pax est tranquilla libertas. Vtraq; in Iustam, & Figuratam diuiditur: illa omnibus suis numeris perfecta, atq; expleta est: idem lib. 1. Ep. Ego omni officio, ac potius pietate erga te cæteris satisfacio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio. in hac, ut plena sit, nonnibil desideratur: idem ad Att. lib. 15. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum. quæ omnibus suis numeris absoluta erit, si duo uerba addas hoc modo. Ego si Tiro ad me uenerit, cogito in Tusculanum proficisci. aut mutatur aliquid, ut Iusta efficiatur: idem Ep. lib. 15. ualebis igitur, meq; amabis, ut à puero fecisti. si, uale igitur, meq; ama, dixisset, Iusta erat. De Figurata copiosius postremo loco dicendum est. Nunc à Iusta, eaq; Intransitina, quod facilior, expeditiorq; sit, initium faciemus.

DE CONSTRVCTIONE INTRANSITIVA.

Verbum personale finiti modi antecedit nominatiuus aperte, uel occulte eiusdem numeri, & personæ. Cic. Ep. lib. 14. Si uales bene est, ego quidem ualeo. Terent. in Eunuc. Quis hic loquitur? Idem ibidem: Quid stamus, cur non imus hinc?

Etsi uerba, quæ impersonalia uocantur, ferè antecedit nominandi casus aperte, uel occulte, ut suus locus planum faciemus: satius tamen uisum est à uulgari, & communi præceptione non discedere, atq; in re non ita magni momenti conniuere, quàm stomachum iis mouere, in quorum animis uetus opinio iam olim penitus insedisset. quamquam siquis hæc ad uiuum resecare uelit, nonnulla procul dubio uerba reperiet, quæ nullum prorsus ante se casum habent. Varro lib. 3. de analog. uerba impersonalia appellat declinationum species, quæ habent tempora sine personis, quas species ait esse quatuor, Rogandi, ut, foditurne? seriturne? & fodieturne? sereturne? Respondendi, eadem figura fieri extremis syllabis demptis. Optandi, ut, uiuatur, ametur, uiueretur, amaretur. Imperandi, & cætera. qui Varronis locus locupletissimus testis est, etiam Ciceronis ætate fuisse cognita uerba, quæ posteri impersonalia nominarunt. Gellius lib. 15. cap. 13. more nostro locutus est: Veritum inquit, sicut Puditum, Pigitum non personaliter per infinitum modum dictum esse non à uetustioribus tantum uidemus, sed à M. quoque Tullio in 2. de Fin. Primum, inquit, Aristippi, Cyrenaicorumq; omnium, quos non est ueritum in ea uoluptate, quæ maxima dulcedine sensum moueret, summum bonum ponere. Hæc ideo attulimus, ut intelligeremus non esse hoc uerborum genus à iunioribus grammaticis confictum. Qui impersonalia de medio

sustulerunt, non satis eorum naturam, uimq; uocabuli uidentur perspexisse. Non enim ita impersonalia appellantur, ut In, præpositio priuationem nominatiui personæ agentis, uel patientis declaret, ut uulgò persuasum est, sed ideo impersonalia, siue species declinationum, quæ habent tempora sine personis à Varrone dicuntur, propterea quod priuantur præcipuis personis, hoc est prima, & secunda. atq; ita se rem habere ex eodem Varrone suo loco apertißime demonstrabimus. qua de re hoc loco ne uerbum quidem faciat præceptor, qui suis auditoribus consultum uolet. Agentis, & patientis uoces, quas pleriq; huic præcepto addunt, consulto prætermisimus, tum quod parum faciant ad eius cognitionem, tum uel maxime, ne cui ansam præberemus philosophandi, non sine temporis iactura, & puerorum cruciatu.

Appendix.

Prima, & secunda persona ferè non explicantur, nisi cum diuersa studia significamus, Auctor ad Heren. lib. 4. Ego patriam liberaui, uos liberi esse non curatis? aut cum plus significamus, quam dicimus: Idem. Tu audes ista dicere? Cic. in Verr. 5. Tu innocentior, quàm Metellus? Tu, plus significat quã uerbũ ipsum per se declarat.

Hic, ne discretionis, aut emphasis nomine terreantur tyrones, rem teneant, uocabula discent suo tempore. admoneantur sæpenumero, ne tertio quoq; uerbo, ut fit, Ego, Tu, Nos, Vos, non sine nausea effutiant. Aliis præterea de causis explicantur hæ personæ, quas ueterum scriptis legendis usus optimus magister docebit.

II. Appendix.

Verbum infinitum interdũ partes nominatiui agit;

Cic. in Orat. Oportere perfectionem declarat officij. Terent. in Heaut. Non est mentiri meum. Item uerbum cum suo casu. Cic. Ep. lib. 7. Vacare culpa magnum est solatium. Brutus ad Atticum lib. Epist. ad Brutum. Dolet mihi, quod tu non stomacharis.

Verba Apparet, Fallit, Fugit, praeterit, latet, interdum loco nominatiui membrum orationis habent. Cic. 2. philipp. Non dissimulat P. C. apparet esse commotum, sudat, pallet. Idem in Bruto. Legimus epistolas Corneliae matris Gracchorum, apparet filios non tam in gremio educatos, quam in sermone matris. Idem ad Att. lib. 12. Apparebat illas litteras non illius esse. Cic. in Orat. Quem quaeso nostrum fefellit ita nos esse facturos? Liu. 1. bell Mace. non fefellit Achaeos,, quo spectasset tam benigna pollicitatio Cic. ad Att. lib. 7. de Dionysio fugit me ad te antea scribere. Idem Ep. lib. 13. Non me praeterit, nos eam rem Ephesi expertos esse. Plin. lib. 2. cap. 20. Latet plerosque, magna caeli affectatione compertum à principibus doctrinae uiris, superiorum trium syderum ignes esse. Idem accidit nonnunquam uerbis passiuis. Cic de Am. Tarquinium dixisse fertur. tum cum exul esset, se intellexisse, quos fidos amicos habuisset, quos infidos. Idem 5. Tusc. Ex quibus bonorum beatam esse uitam concluditur. Plin. lib. 8. cap. 32. qualem fuisse traditur Q. Sertorii ceruam. Quod idem uerbo Videtur usu uenit modo Apertè: Cic. 5. Tusc. Non mihi uidetur ad beate uiuendum satis posse uirtutem. modo obscurè. Idem ad Att. lib. 12. Velim aliquando, cum erit tuum commodum, puerum Lentulum inuisas, eiq; de mancipiis, quae tibi uidebitur, attribuas: deest enim, attribuenda esse. Ad eundem ibidem. Quod Lentulum inuisis, ualde gratum, pueros attribue ei quot, & quos uidebitur. deest attribuendos esse. Plura eiusdem exempli adiungam, quae Budaeus in Comment. linguae Graecae affert. Pro Rab. Post. Fit S. C. ut C. Marius, L. Valerius COSS. adhiberent Tribunos plebis, & Pretores, quos

ipsis uideretur. Idem in Frumentaria: *Consulibus* Senatus *permisit, ut uini, & olei decumas, quas ante uendere in Sicilia Quæstores consueßent, Romæ uenderent, legemq́; his rebus, quam ipsis uideretur, edicerent*. Cæsar: *Ad hæc, quæ uisum est, Cæsar respondit*. lege Budæum, *si uoles plura*.

III. Appendix.

Voces copulatæ sæpe uerbum plurale desiderant. Cic. ad Att. lib. 12. Hic nobiscum sunt Nicias, & Valerius. Nonnunquam omittitur coniunctio: Idem ad Q. Fr. 1. Frons, Oculi, Vultus per sæpe mentiuntur, Oratio uero sæpißime.

Voces copulatas appellamus coniunctionibus copulatiuis uinctas. Hic nulla facienda est mentio syllepseos, aut zeugmatis, nec ægre ferat magister bene docendi studiosus, si tenelli auditores figurarum nomina ignorent, dummodo rem ipsam teneant. Sunt, qui non audeant uocibus copulatis uerbum singulare attribuere: cum M. Tullius *quàm frequentißimè ita loquatur, maximè ubi de rebus inanimis est sermo* pro C. Rab. *Virtus, & honestas, & pudor cum Consulibus esse cogebat*. Idem de Sen. *Mens enim, & ratio, & consilium in senibus est*. Idem ad Q. Fr. lib. 3. *Me iam & mare istuc, & terra solicitat*: Idem ad Octauium. *Nisi forte eos appello, quorum aures, atq; animus à nobis abhorret*. Idem. ad Att. lib. 12 *Mihi & res, & conditio placet*. Idem lib. 5. Ep. *Scribam apertè, sicut & mea natura, & amicitia postulat*. Idem pro Quinct. *Non eo dico* C. *Aquili quo mihi ueniat in dubium tua fides, & constantia*. Idem ad Att. lib. 7. *Dionysius noster, qui est nobiscum, &* Nicias *Cous non rebatur oppidum esse Piræa*. Idem ad eundem lib. 16. *Egit pater, & filius, ut tibi sponderem*. Idem pro domo sua. *Vbi enim tuleras, ut aqua, & ignis mihi interdiceretur?* Idem ad Curionem lib. 2. *Dux nobis, & autor*

opus est. Omitto plura eiusdem testimonia. Omitto Terentii, Cæsaris, Liuii, Quinctiliani, Curtii, Suetonii, ne tibi sim molestus. Poetæ etiam uerbo plurali aliquando utuntur intercedente præpositione, cum. Virg. 1. Aeneid. Remo cum fratre Quirinus Iura dabunt. Oratores singulari. Cic. ad Q. Fr. lib. 3. Domitius cum Messala certus esse uidebatur. Idem 1. Catilin. Occisus est cum liberis M. Fuluius consularis. Idem ad Att. 1. Tu ipse cum Sexto, scire uelim, quid cogites.

IIII. Appendix.

Verbum plurale nobiliorem personam sequitur.
Prima nobilior est, quàm secunda, & tertia.
Secunda tertiæ anteponitur.
Cic. Ep. 14. Si tu, & Tullia lux nostra ualetis,
Ego & suauißimus Cicero ualemus.

Hic utuntur interdum oratores numero singulari, sed rarius. Cic. pro Rabir. *Nam cum existerent nonnullæ, sed per paucæ tamen sententiæ, quæ censerent, ut* Tribuni, *ut præfecti, ut comites omnes magistratuum hac lege tenerentur uos, uos inquam ipsi, &* Senatus *frequens restitit.* Idem in Sal. *Qui mihi dies, si cum reliqua uita conferatur, animo quidem meo superet, cum uniuersi uos, populusq;* Romanus *frequens aduentu meo gratulatus est.* Poetæ *etiam intercedente præpositione* Cum, *uerbum multitudinis præstantiori personæ reddunt.* Verg. 2. Aen. *Diuellimur inde* Iphitus, *&* Pelias *mecum.* Oratores *uerò uerbum nominatiuo reddunt nulla habita ratione ablatiui,* Cic. ad Att. lib. 3. *Atque utinam iam ante uidisses, nec totum animum tuum mærori mecum dedisses.* Quod idem *& poetæ faciunt.* Horat. *Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.* Ouid. *Tu quoque cum Druso præmia digna feres.*

Verbum personale infiniti modi postulat ante se ac

cusandi casum. Cic. ad Att. lib. 15. Hunc quidem nimbum cito transiisse lætor. Terent. in Adelph. Saluum te aduenire gaudemus.

De adiectiuis, & substantiuis.

Nomina adiectiua, pronomina, & participia cohærent cum suis substantiuis genere, numero, & casu. Cic. 6. Verr. Erat hyems summa, tempestas perfrigida, imber maximus. Terent. in Eun. Ille bonus uir nusquam apparet. Curt. lib. 6. Parua sæpe scintilla contempta magnum excitauit incendium.

Participia factus, creditus, dictus, dicendus, uisus, appellatus, & cætera eiusdem generis, si inter duo substantiua ponantur, non continuo cum præcedente consentient. Quis enim sic audeat loqui? Reip. pestis à Cicerone appellata est Antonius. Furiam a M. Tullio aiunt dictam Clodium. Nec itidem si post utrunque collocentur, cùm alterutro consentire poterunt, nisi quis existimet, (ne à propositis exemplis recedamus) benè Latinè dici Reip. pestis à Cicerone Antonius appellata est. Quid igitur obseruandum? Ego sic existimo, habendam esse rationem, quod ad constructionem attinet, non collocationis uerborum, sed ipsarum rerum, ut enim permutatis uerbis non mutatur sensus, ita nec constructionis ratio. Itaque quocunque modo disponantur substantiua, eadem erit constructio. Antonius à Cicerone appellatus est reip. pestis. hic est rerum simplex ordo. Commuta, uersa, ut libet, substantiua, muta quadrata rotundis. Antonius, & participium appellatus semper cohærebunt. Liu. lib. 6. bell. Mace. Ludiq́ue ob dedicationem facti, quos primos scænicos fuisse Valerius Antias autor est, Megalesia appellatus, Plin lib. 3. cap. 5. Dein Puteoli colo-

nia Dicaarchia dicti. Ibidem oppidum Pæstum Græcis Posidonia appellatum. Iustin. lib. 1. de Semiramide: Sic inquit primis initiis sexum mentita, puer credita est. Non me fugit interim probatos scriptores aliter locutos fuisse: Sed tunc figurata est constructio. quos ita imitabimur, ut ab eorum uestigiis ne digitum quidem discedamus, nisi uolumus in solœcismum, aut eius speciem incidere. Cic. 2. de diuinat. O delirationem incredibilem: non enim omnis error stultitia dicenda est. Terent. in Phorm. Nunquam æque inquit, ac modo Paupertas mihi onus uisum est, & miserum, & graue. Liu. lib. 1. ab urb. Gens uniuersa Veneti appellati. Idem lib. 9. bell. Pun. Populus frequens dona Deæ in Palatium tulit, lectisterniumq;, & ludi fuere Megalesia appellata. Illa, Nescio quid absente, nobis domi turbatum est. Triste lupus stabulis. Dulce satis humor. Et quæ sunt eiusdem generis ad Figuratam constructionem, uel potius Hellenismum spectant. quare referuentur suis locis.

Appendix.

Substantiua colligata ferè adiectiuum multitudinis requirunt, Liu. Hippocrates, & Epicides nati Carthagine, sed Oriundi ab Syracusis.

Nonnunquam singulare adiectiuum pluribus substantiuis redditur. Terent. in Eun. Viden' ocium, & cibus quid faciat alienus? Cic. de Vni. Nox igitur; & dies ad hunc modum, & ob has generata caussas unum circuitum orbis efficit. Idem in Pisonem. Lex Aelia, & Fusia euersa est. propugnacula, murig; tranquillitatis, & ocii. Q. Cic. de petitione consulatus. Multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestia perferenda est. Poetæ substantiuis præpositione, Cum, copulatis plurale adiungunt suo iure. Ouid. 2. Met. Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat.

II. Appendix.

Adiectiuū plurale præstantius genus sibi uēdicat.

Virile præstantius est muliebri, & neutro. *Terent. in Andr. Domus, uxor, liberi inuenti inuito patre. Liu. bell. Mac. 7. Decem ingenui, decē uirgines patrimi omnes, matrimiq; adhibiti. Idem. 1. ab urbe: Consilia, populi, exercitus uocati, summa rerum, ubi aues non admisissent, dirimerentur. Virg. 7. Aen. Cæsosq; reportant Almonem puerum fœdatiq; ora Galesi.*

Neutrum muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimato sermo est. Sal. Catil. His genus, ætas, eloquentia propè paria fuere. Idem ibidem. Diuitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt.

Adiectiuum fœmininum interdum respondet uiciniori substantiuo pluralis numeri Liu. 7. *bell.* Mac. Hoc S. C. Litteræq; à Sp. *Posthumio* Pretore *in* Hetruriam *missæ sunt.* Luca*nus tamen lib.* 1. (*locus non est uitiosus*) *aliter locutus est* : Mensuraq; iuris Vis *erat*. *hinc leges*, *& plebiscita coactæ*. *Quo exemplo quidam adducti arbitrati sunt neutro generi in uniuersum fœmininum præstare. alii uero tum demum muliebre neutrali anteponunt, cum de rebus animatis agitur, ut* Lu*cretia, & eius mancipium sunt castæ, alii paulò pressius docent, nimirum id fieri. (si tamen unquam reperiatur) cum participium adhibetur, ut allocutus sum matres uestras, earumq; mancipia uestri desiderio flagrantes.* S*ed cum ueterum testimoniis id minimè doceant, resq; in dubio sit, tutius fuerit, circuitione uti hoc modo :* Lucretia *castissima fuit, qua uirtute etiam eius mancipium floruit, aut ornatum fuit, aut quid simile.* Liu. *figuratè masculino usus est.* Latium (*inquit*) Capuaq; agro

multati : non enim ad uocem , Sed ad intellectum retulit , hoc est Latini , *& campani* . Vide Budæum in Comment. Lingua Græcæ. *Poetæ suo more etiam intercedente præpositione , Cum , numerum multitudinis , generusq; præstantiam amant* . Ouid. 3. Fast. *Ilia cum Lauso de* Numitore *sati* .

III. Appendix.

Cum substantiuis rerum inanimatarum plerumque iungitur neutrum multitudinis. Liu. 7. bell. Mace. Ira, & Auaritia imperio potentiora erant. Idem : Formijs portam, murumq; de cœlo tacta nunciabatur. Idem , Ludi. Latinæq; instaurata erant.

Ne forte suspiceris apud historicos tantum reperiri hoc genus loquendi, unum, aut alterum locum ex Cicerone afferam. 1. de Off *Quam similitudinem natura , ratioq; ab oculis transferens multo etiam magis pulchritudinem , constantiam, ordinem in consiliis, factisq; conseruanda putat.* Idem 5. Tusc. *Quamobrem cum sæßiones , & flexi , fractiq; motus , quales proteruorum hominum eße solent , contra naturam sint , ita e contrario moderati habitus affectiones, usus q; corporis apta esse ad naturam uidentur. Cum post neutra masculina multitudinis ponuntur, solet* Cic *cum masculinis iungere adiectiuum.* In 4. Catil: Video P. C. *in me omnium uestrum ora , atq; oculos esse conuersos.* Idem Som. Scip. *Concilia , cætusq; hominum iure sociati, quæ ciuitates appellantur.* Idem ad Att. *fœminino plurali uiciniori redditur adiectiuum . Si statuerimus nobis inter nos nostra siue commoda, siue uitia, siue iniurias esse tolerandas . Prætermitto illud* Solini *cap.* 43. *Polypus , & Chamæleon glabra sunt .* Nam *hic autor non omnibus facit satis.* Quo pacto Plin. lib. 9. cap. 28. *uidetur locutus.* Mollia *sunt* Loligo, Sepia, Polypus , *& cætera eius generis* . Nisi *molli a subaudias genera* ,

dixerat enim; Sunt autem tria genera in primis, quæ mollia appellantur. In his neutrum iungitur cum masculinis rerum animatarum, quod mox in relatiuis uidebis. Seruatur interdum simplex constructionis ratio. Quint. lib. 1. cap. 10. Transeamus id quoque, quod Grammaticæ quondam, ac Musicæ iunctæ fuerunt. Iustin. lib. 9. Misericordia, & perfidia in eo pari iure dilectæ.

Relatiua.

Relatiuum Qui, quæ, quod, concordat cum antecedente in genere, & numero. Cic. Ep. lib. 16. Nemo nos amat, qui te non diligat. Idem. Ep. 14. Accepi ab Aristocrito tres epistolas, quas lacrymis prope deleui.

Item pronomina hic, iste, ille, ipse, is, & idem, cum fiunt relatiua. Idem ad Att. Venit mihi obuiam puer tuus, is mihi litteras abs te reddidit.

Si plura antecedant substantiua coniunctionibus ligata, idem obseruandum est in relatiuis, quod paulò ante de adiectiuis dictum est. Cic 1. Off. Propter summam & doctoris autoritatem, & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis. Idem ad Q. Cæcilium lib 3. ad Att Sed tibi uenire in mentem certò scio, quæ uita esset nostra, quæ suauitas, quæ dignitas, ad quæ recuperanda per fortunas incumbe. Idem 2. Philipp. Repetebant præterea Deos penates, patrios, aras, focos, larem suum familiarem, in quæ tu inuaseras. Interdum redditus Relatiuum uiciniori substantiuo. Idem in Pisonem. Mihi non uenerat in mentem furorem, & insaniam optare uobis, in quam incidistis. Liu. 7. bell. Mac. Oppida, uici, castella, agri, qui ad Pisidiam uergunt. Cæsar masculinis, & fæminino rerum animatarum Relatiuum neutrũ reddidit. 5. belli Gall. Leporem, & gallinam, & anserem gustare fas non putant, hæc tamen alunt animi,

uoluptatisq; caussa. Vbi non speciem, sed genus animal respexit, hæc animalia tamen alunt. Quidam personam adduntin qua etiam relatiuum cum antecedente consentiat, negant alii addendam, quod nullam certam personam includat prouocabulum, siue relatiuum, unde à ueteribus infinitum pronomen appellatum sit. Hac, *& eiusdem generis quæstionibus prætermissis, multis propositis exemplis exerceantur pueri quam studiosissimè. nullusq; prætermittatur dies, quin aliquid latinè scribant: ita enim fiet, ut breui magnos faciant progressus. aßuescant deniq; potius emendatè loqui, & scribere, quam barbarè disputare. Illæ uero concertationes, in quibus de limanda oratione, de orthographia, de notandis uitiis agitur, maxime sunt utiles: nam & animos excitant, alacrioresq; reddunt, & ingenia alunt. Illud penè me fugerat; orationis membrum interim uice antecedentis poni, idq; in neutro genere. Cic ad* Att. 2. *Pompeius, quod mihi summo dolori est, ipse se affixit.* Idem *pro* Cornelio. *Vnum obiicitur, natum esse* Gadibus*, quod nemo negat.*

Sui, & Suus quidam iis relatiuis, quæ posuimus addunt, sed cum sint reciproca, in suum locum differantur.

Appendix.

Relatiuum Qui, Quæ, Quod cum antecedenti præponitur, cum eodem genere, numero, & casu cohæret. Terent. prol. Andr. Poeta, cum primum animum ad scribendum appulit, Id sibi negocij credidit solum dari, Populo ut placerent, quas fecißet fabulas. Idem Andr. Quas credis eße has, non sunt ueræ nuptiæ.

Cum relatiuum antecedenti præponitur, utrunque ad idem uerbum refertur. Donatus in priorem locum sic inquit: Ad Fecißet *retulit* Fabulas, *non ad* Placerent, *& est figura Syllepsis. Longè diuersa est hæc syllepsis ab ea, quam ipse Donatus alibi,*

& alii grammatici tradunt.

Quod, si inter duo substantiua ponatur, cum alterutro consentire poterit, etiam si alterum propriũ sit. Sal. Catil. Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Curt. lib. 3. Darius ad eum locum, quem Amanicas Pylas uocant, peruenit.

Proprium substantiuum non rapit ad se relatiuum, ut quidam arbitrantur. Cic. 2. de nat. Propius à terra Iouis stella fertur, quæ Phaeton dicitur. Liu. lib. 6. belli Mace. Herculi sacrificium fecit in loco, quem Piram, quod ibi mortale corpus eius dei sit crematum, appellant.

II. Appendix.

Quantus, Qualis, & cetera id genus nomina, cum relatiua fiunt, non cum antecedente, sed cum consequente substantiuo genere numero, & casu consentiunt. Cic. Ep. lib. 12. Dixi de te, quæ potui tanta contentioue, Quantum forum est. Idem in Bruto. Vtinam in Tiberio Graccho. Caioq́; Carbone talis mens ad remp. benegerendam fuisset, quale ingenium ad benedicendum fuit.

Decem sunt, quæ relatiua accidentis uocant, Quantus, Qualis, Quot, Quotus, quotini, Quotuplus, Quotuplex, Quotenis. Cuius, cuia, cuiũ, Cuias, quorum, exceptis primis duobus ferè, quod ad rem attinet, nullus est usus. quare puto hæc dissimulanda esse. quorsum enim miseri pueri sine caussa cruciabuntur? Nolim hic nimium solicitum præceptorem de uocabulorum ratione, cur hæc accidentis, illa, de quibus supra diximus, substantiæ

nocentur. Nisi uero etiam Categoriæ Aristotelis sint explicandæ Sint itaq; contenti adolescentes syntaxeos cognitione. substantiam, & accidens relinquant dialecticis. Aut certe uno uerbo explicentur substantiæ uocari relatiua, quod nomina substantiua referant, accidentis uero, quod adiectiua. Quatuor illa Alter, Alius, Reliquus, Cætera, cæterum, quæ diuersitatis relatiua quidam appellant, alii uero in partitiuis nominibus numerant, eiusdem sunt ingenii. nam neglecto antecedente, consequens amplectuntur. Vt pueri ingenui uerecundiam amant, cæteraq; animi ornamenta.

III. Appendix nominatiuo, & uerbo, adiectiuo, & substantiuo, relatiuo, & antecedenti communis.

Nominatiuus, & uerbum, adiectiuum, & substantiuum, relatiuum, & antecedens, interdum, maxime apud historicos, & poetas sensu, & significatione consentiunt, quamuis uoce discrepent. Virg. 1. Aen. Pars in frusta secant, ueribusq; trementia figunt. Liu. 7. bell. Mace. Pars in iuueniles lusus uersi, pars uescentes sub umbra, quidam somno etiam strati. Terent. in Andr. Vbi illic est scelus, qui me perdidit.

In constructione proprie spectantur uoces, aliquando tamen scriptores potius significationis, ac sensus rationem habentes, quam uocum, diuersos numeros, atq; genera coniungunt, uerbi caussa: pars in frusta secant. Pars singulari est numeri, si uocem spectes, at pluralis, si significationem: nam Pars aliquot significat ex Troianis, merito igitur ei datum est uerbum multitudinis, secant. Item Pars generis est fœminini, si uocem attendas, si uerò sensum, ac significationem consideres, sæ

pe masculini est generis. Pars in iuueniles lusus uersi. Idem 1. ab Vrbe. Maxima pars, ut ante dictum est, ab equitibus in flumen acti, siquidem, Pars, milites significat, in iuueniles lusus uersos, & in flumen actos. Idem 2. ab Vrbe. Cætera multitudo sorte decimus quisque ad supplicium lecti. Scelus eodem modo, & Senium, cum masculinis adiectiuis, aut relatiuis adiunguntur, scelestum, & senem significant. Terent. in Eun. Vt illum dii deæq; senium perdant, qui me hodie remoratus est. Denique huius loci sunt nomina, quæ numero singulari multitudinem significant, ut Turba, Populus, Ouid. 2. Fast. Thura ferant, placentq; nouum pia turba Quirinum, & patrias aras, militiamq; colant. Terent. in prol. Hecyræ. Populus conuolat, tumultuantur, clamant, pugnant de loco. Præterea nonnulla partitiua, cuiusmodi sunt Quisque, Vterque, Neuter, Vter, Alter, Alius, Aliquis. Liu. 1. ab Vrbe. Pro se quisque scelus regium, ac uim queruntur. Idem 2. Missi confestim honoratissimus quisque, ex patribus. Plaut. in Amph. Vterque deluduntur. Idem Menæch. Vter meruistis culpam? Idem ibidem. Quoties tandem dixi tibi, ut caueres, neuter ad me iretis cum querimonia? Plin. lib. 2. cap. 30. de formicis agens, Ex diuerso conuehunt altera alterius ignara. Virg. 2. Aeneid. Ascaniumq;, patremq; meum, iuxtaq; Creusam Alterum in alterius mactatos sanguine cernam. Sal. in Cati Inertia, & mollitia animi alius alium expectantes cunctamini. Curt. lib 5 Nisi mutuo essemus miseri olim, alius alii potuissemus esse fastidio. Terent. in Adel. Aperite aliquis actutum ostium. Donatus in hunc ita scribit, Aliquis, uim habet pluralem, quamuis singulariter dicatur, non enim est aliquis nisi de multis. Huc etiam spectant uocabula, quæ positione quidem unius sunt generis, significatione uero alterius, ut iam diximus, quale est & illud Curtii: Duo millia crucibus affixi, & similia, quæ apud historicos leguntur. Hoc genus loquendi rerum est apud Orator. Cic. 3 de Fin. Quod cum accidisset, ut alter alterum nec opinato uideremus, surrexit statim Quint. 6. declam. Cum pater, filiusq; de uinculis contenderent, & sibi quisq; carcerem uendicarent. Iuniores hic figuram Synthesin excogitauerunt ueteribus inauditam.

Substantiua continuata.

Substantiua continuata, quæ ad cādem rem spectāt, casu concordant, quamuis genere & numero aliquando dissentiant. Ep. lib. 1. Marcus Tullius Cicero Publio Lentulo Proconsuli salutem plurimam dicit. Cæs. 1. bel. Gall. Gallos ab Aquitanis Garumna flumen diuidit. Plin. lib. 1. Ep. Canin. Quid agit Comum tuæ, meæq; deliciæ?

Continuata substantiua dicuntur, quæ nulla coniunctione sunt uincta, quæ genere, & numero; ut diximus nonnunquam dissident. Cic. ad Att lib 1. *Tulliola deliciæ nostræ tuum munusculum flagitat.* Celius Ciceroni lib. 8. *Scito Sempronium* Rufum *mel, ac delicias tuas calumniam maximo plausu tulisse.* Quint lib. 2 cap. 4. *docet id, quod magis est commune, latiusq; patet, debere præcedere his uerbis: Quædam ordine permutato fiunt superuacua, ut fratres gemini; nam si præcesserit* Gemini, Fratres *addere non est necesse. Contra quod præceptum ueteres sæpe faciunt* Cic. 2 *de diuin.* Proclus, & *Euristhenes* Lacedæmoniorū *reges gemini fratres fuerunt* Liu. 1. *ab urbe: In ore* Tiberis Hostia *urbs condita. Idem lib.* 5. *bell.* Mac. Ad Tagum *amnem ire pergunt. Idem.* 1. *bel.* Pun. Profectus ad Trebiam *flumen collega coniungitur. Idem lib.* 4. *deca.* 5. *Sita est in radicibus Ossæ montis. Cæsar una periodo docuit utrunq; dici posse.* 1. *belli Gall. Initium capit à flumine* Rhodano, *continetur q; Garumna flumine. Quod ad casum attinet interim alterum genitiui est casus.* Cic. ad Att. lib. 5. *Cassius in oppido* Antiochiæ *cum omni exercitu est.* Virg. 3. Aen. *Et celsam* Buthroti *ascendimus urbem. Quærunt hoc loco grammatici utri potius substantiuo reddendum sit uerbum, adiectiuum, & relatiuum, magis, an minus communi. Ego quantum memini obseruasse, existimo, si alterum proprium sit hominis,*

cum eo uerbum, cæteraq; consentire. Cic. *Tulliola deliciæ nostræ tuum munus flagitat.* Idem. Ep. libro 7. *Deliciæ uero tuæ noster Aesopus eiusmodi fuit, ut ei desinere per omnes liceret.* Idem 1. Tusc. *Acerrime autem deliciæ nostræ Dicæarchus contra hanc immortalitatem disputauit.* Idem pro Corn. Bal. *Cum duo fulmina nostri imperii subito in Hispania Cn. & P. Scipiones extincti occidissent.* Idem de Arusp. *Quid enim hunc persequar, pecudem, ac beluam pabulo inimicorum meorum corruptum? Si uero de aliis rebus agatur, sæpissime uideo uerbum adiectiuum, relatiuumq; magis communi respondere* Liu. lib. 7. bell. Maced. *De Solis urbe, quæ in Cilicia est, egerunt. Soli, Solorum, nomen est urbis.* Plin. de Viris Illustribus. *Ludos Consualia simulauit, ad quos cum utriusq; sexus multitudo uenisset, dato suis signo uirgines raptæ sunt.* Plin. lib. 2. cap. 52. *Volsinii oppidum Tuscorum opulentissimum totum concrematum est fulmine* Idem. lib. 3. cap. 5. *Præterea auctor est Antias oppidum Latinorum Apiolas captum à L. Tarquinio rege.* Idem lib. 31. cap. 2. *Tugri ciuitas Galliæ fontem habet insignem.* Liu. 2. ab urbe. *Ita fusi Volsi, Antiates, Corioli oppidum captum.* Hanc *Substantiuorum continuationem uocant Iuniores Appositionem, quam obscuriorem reddiderunt, dum sit ne figura altercantur, & particulas nescio quas auidius persequuntur.*

Vtrinque nominandi casus.

Omne uerbum personale finiti modi utrinq; nominatiuum habere potest, cum utrunq; nomen ad eandem rem pertinet, cuiusmodi maxime est uerbũ Substantiuum, Vocatiuum, & alia quamplurima. Terent. Phorm. *Senectus ipsa est morbus.*

Cic. 2. Off. *De amicitia alio libro dictum est, qui inscribitur Lælius.*

Sal. Catil. *Virtus clara, æternaq; habetur:*

Cic.ad Att. 3. Ego uiuo miserrimus.
Idem Philipp 2. Defendi remp. adolescens, non deseram senex.

Haec praeceptio complectitur uerba omnia personalia, cuiuscunq; sint generis, Actiua, Cic. pro Cor. Audiui hoc de parente meo puer. Passiua. Idem. 2. de Orat. Hoc nos ab istis adolescentibus facere inuiti, & recusantes heri coacti sumus. Neutra. Idem de Amici. Venio in Senatum frequens. Deponentia, & Communia ad haec tria reuocantur, ut post dicemus Virg. 6. Aen. Sic fatur lacrymans. Boni moriuntur laeti. Pater discedentem filium amplexus est tristis. Cum igitur hoc praecepto omne uerborum genus contineatur, non est cur hic, quae substantiui, aut uocatiui uim habent, aut uerba gestuum; aut similia addantur. Vocatiua uerba uocant, Appellor, Vocor, Nuncupor, Nominor, Dicor & siqua sunt de eodem genere. Illud mihi penè exciderat, quod pleriq; omnes grammatici tradunt, uerbum substantiuum, quod idem de uocatiuo dictum sit, cum inter duos nominandi casus diuersi numeri ponitur, consentire cum praecedenti: ut adolescentes modesti sunt ornamentum iuuentutis. Cum uero post utrunq; collocatur, cum propiori. ut adolescentes modesti ornamentum est iuuentutis. ciues flagitiosi sentina reipub. appellatur. quo pacto certe non ausim loqui sine idonei alicuius auctoris testimonio: nam haec solaecismi speciem praeseferunt. Nec enim uerborum mutatio constructionem mutat. Videndum itaq; est utrum substantiuum sit uerbi, ut ita dicam, basis, & fundamentum, nam cum eo uerbum consentiet, ubicunq; sit locorum. Verbi caussa in hac oratione, ne longius abeamus adolescentes modesti sunt ornamentum iuuentutis, uerbi basis, & fundamentum, quod suppositum uocant est adolescentes modesti. quocunq; modo uertas haec uerba, semper uerbum suum requiret suppositum Ornamentum iuuentutis sunt adolescentes modesti, Modesti adolescentes ornamentum sunt iuuentutis. Reip. sentina appellantur ciues flagitiosi, Fagitiosi ciues reip. sentina appellantur. Sic Lucan. lib. 3. omnia Caesar erat. Ouid. 1. Metamor. Omnia pontus erat, deerant quoq; littora pon-

to Idem in eodem, Tum primum subiere domus, domus antra fuerunt. Idem. 7. Gaudia principium nostri sunt Phoce doloris. Lucan. sanguis erant lacrymæ. Quod si aliter loquamur, figurata erit constructio, ut censet Budæus in Comment. linguæ Græcæ, ubi alterum Ciceronis, alterum Plinii locum affert In Pison. Exposui breuiter consulatum meum. aude nunc furia de tuo dicere, cuius fuit initium ludi Compitalitii tum primum facti post. C. Marium Consulem. Vbi uerbum ante duos nominatiuos ponitur Plin. lib. 4. cap. 4. de Peloponneso loquens, Angustiæ, inquit, unde procedit, Isthomos appellatur. Vbi Appellantur, ut ratio grammaticæ postulat, legunt quidam. Alia præterea reperiuntur. Seneca lib. 1. Epist. Magnæ diuitiæ sunt lege naturæ composita paupertas. Hic ut uerum ingenuè fatear, non auderem aliter loqui Cic. ultimo Parad. Contentum uero suis rebus esse maximæ sunt, certissimæq; diuitiæ. Nulla melior, tutiorq; præceptio est, quam optimorum auctorum usus, quo præceptore securus loqueris, & scribes.

Nominatiuus post uerbum infinitum.

Verbum personale infiniti modi post se nominatiuũ petit, cum res ad nominatiuum præcedentis uerbi pertinet. Cic. 1. de natu. Nolo esse longior. Idem pro Marcel. Malim ui deri nimis timidus, quam parum prudens. Terent. Adel. Disce esse pater ab ijs, qui uere sciunt.

Non solum hoc fit accedentibus uerbis optandi, sed aliis etiam. Auctor ad Heren. lib. 4. Ego patriam liberaui, uos liberi esse non curatis? Seneca lib. 1. epist. Amicus mihi esse cæpi. Idem ad Cassium lib. 15. eius consilii princeps ego fuisse uideor. Cic. ad Att. 9. Amens mihi fuisse uideor. Idem pro Sest. Nec Aristidis fuga, qui unus omnium iustissimus fuisse traditur. An res ad nominatiuum præcedentis uerbi spectet, facile est cognoscere,

exempli causa, Cæsar cupit esse rex. Quis cupit esse rex? Cæsar. Crassus studet uideri diues. Quis studet uideri diues? Crassus. Pertinet igitur diues ad nominatiuum praecedentis uerbi, nimirum Crassus.

Appendix.

Si uerba puto, aio, refero, & eiusdem significationis infinitum præcedant, durior efficitur oratio. Lucan.lib.9.Vtq; fidem uidit sceleris, tutumq; putauit, Iam bonus esse socer, lacrymas non sponte cadentes Effudit, gemitusq; expreßit pectore læto. Orator dixisset se bonum esse soccrum.

Tutumq; putauit Cæsar, cum Pompeii caput oblatum est. iam bonus esse socer. Sic. Catul. Phaselus ille, quem uidetis hospites, Ait fuisse omnium celerrimus. Ouid. 13. Meta Sed enim quia retulit Aiax esse Iouis pronepos. Idem 2. de Tristib. De me mihi studium, uitæ quoq; crimina demes, Acceptum refero uersibus esse nocens. Hæc in soluta oratione uitabit puer, uteturq; accusatiuo.

II. Appendix:

At si accusatiuus anteceßit, & sequatur neceße est. Cic. 1. Catil. Cupio P. C. me eße clementem, cupio in tantis reip. periculis non dißolutum uideri. Idem. ego me Phidiam eße mallem, quam uel optimum fabrum tignarium.

Nonnunquam subauditur præcedens accusatiuus. Curt lib. 8. octoginta talenta constituit daturum Alexander, pro se da-

turum. Illud *eiusdem, quod affert* Budæus *in* Comment. *lingua Græcæ; Ad uestras manus confugio, inuitis uobis saluum esse nolo. tam durum est, quam quod durissimum.* Idem locum Ciceronis *pro Quinct. citat.* Nunc *in causa superiori, ne ut par quidem sit, postulat, inferiorem esse patitur. Vbi ait desiderari se se. In libris tamen correctissimis legitur, inferiorem esse se patitur.*

III. Appendix.

Infinitum Esse, accedente uerbo Licet, dandi, uel accusandi casum post se postulat. Cic. 1. Tusc. licuit eße ocioso Themistocli, licuit Epaminundæ. Idem ad Att. 1. Mihi negligenti esse non licet. Idem pro Flacco: Cur his per te frui libertate, cur deniq; eße liberos non liceat? Idem pro Cor. Quod si ciui Romano licet esse Gaditanum siue exilio, siue reiectione huius ciuitatis, &c.

Interim *deest datiuus* Cic. *pro* Ligar. Liceat *esse miseros, quanquam hoc uictore esse non possumus.* Idem *ad* Att. *lib.* 10. *In Italia autem nos sedentes quid erimus, nam medios esse non licet.* Infinitum *Esse cum cæteris uerbis, quæ datiuo gaudent, ferè accusatiuum habet.* Teren. Heaut. *Expedit bonas esse uobis.* Idem Phorm. *Nostrapte culpa facimus, ut malos expediat esse.* Quinct. *tamen lib.* 11. *cap.* 1. *datiuo usus est.* Oderit *reum, inquit, uerba aucupantem, & anxium de fama ingenii, & cui esse diserto uacet.* Illud *uero* Valerii *lib.* 5. *cap.* 4. *de* Cimone *minus usitatum,* Nam *& si maximo tibi postea, & ciui, & duci euadere contigit, plus tamen aliquanto laudis in carcere, quam in Curia assecutus es.* Cum *infinito* Esse *accedit uerbum dandi, plane uidetur poetica locutio.* Ouid. 8. Met. Vobis *immunibus huius esse mali datur.* Horat. *in arte.* Mediocribus

esse poetis. Non homines, non dii, non concessere columnæ. Illa, Videris mihi esse prudens, Videor tibi esse grauis, non sunt huius loci: nam nominatiuus Prudens. Grauis non ad datiuum pertinet, quod hic requiritur, sed ad nominatiuum uerbi præcedentis, ut supra diximus. Cic. 2. Philipp. Nescio quid turbatus mihi esse uideris.

Interrogationis, atq; responsionis cōsensus.

Interrogatio, & responsio casu consentiunt. Cui præceptori dedisti operam? Platoni. Cuius est hæc oratio? Ciceronis. Quem existimas fuisse principem oratorum? Demosthenem. Quo morbo fuisti impeditus? Assidua febricula.

Certa dictionum proprietas in causa est, quo minus interrogatio, & responsio casu cohæreant, uc cuius est hoc pallium? meum. Quanti emisti calamum? quadrante. Hæc, & similia progrediente tempore discent adolescentuli. quare ne hac exceptione terreantur.

DE CONSTRVCTIONE TRANSITIUA nominis.

Genitiuus post nomen substantiuum.

QVotiescunq; duo nomina substantiua rerū diuersarū in oratione continuantur, alterū erit genitiui casus. Cic. in Piso. Supplicium est pœna peccati. Idem Ep. lib. 2. Mirum me desiderium tenet urbis. Idem de Ami. Maximum ornamen

tum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit uerecundiam.

Huc *spectat omnis substantiuorum sylua, siue rem possessam, siue numerum, siue mensuram significent, ut equus* Alexandri. Parramicorum. Modius *tritici*. *Præterea uerbalia in* Tor, Trix, Sor, Vs, Io. *ut* Seruator *patriæ*, *expultrix uitiorum*, *Censor morum*, *Contemptus diuitiarum*, Moderatio *animi*. Denique *substantiua omnia continuata res diuersas significantia quocunque nomine censeantur. neque de his admoneantur pueri, cum ad rem nihil faciant*. Reus *genitiuo, uel ablatiuo cum præpositione* De *gaudet*. Reus *audaciæ, auaritiæ*, De *ambitu*, De *ui apud* Ciceronem *leguntur*.

Appendix.

Adiectiua cum Substantiuè ponuntur more substantiuorum construuntur. Cic. de Senec. tantum cibi, & potionis adhibendum, ut reficiantur uires, non opprimantur. Idem 1. *Verr. Sicilia tota, si una uoce loqueretur, hoc diceret. Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, sedibus, delubris fuit, id mihi tu C. Verres eripuisti, atque abstulisti. Pompeius* 8. *ad Att. Vos hortor, ut quodcunque militum contrahere poteritis, contrahatis.*

Huius *classis sunt*, Multum, Plus, Plurimum, Tantum, Quantum, Minus, Minimum, Summum, Extremum, Vltimum, Postremum. Cic. ad Att *lib.* 2. Terentia *delectata est tuis litteris, & impertit tibi multum salutis*. Idem pro Milo. Vident, *quantum in te sit animi, quantum ingenii, quantum auctoritatis*. Idem Ep. *lib.* 6. *præsertim cum rerum om-*

nium mos sit extremum. Liu. lib. 2. bell. Mac. ad ultimum inopiæ sciret uenturos. Cur. lib. 8. ad ultimum periculi peruenerat. Cic. 2. Philipp. Pax est tranquilla libertas, seruitus postremum malorum omnium. Abdita rerum. Strata uiarum, Occulta saltuum, incerta fortunæ, id genus alia fere apud historicos, & poetas reperiuntur. Virg. 2. Aeneid. Obsedere alii telis angusta uiarum. Liu. Ad incerta fortunæ regio more uenenum erat. Tacit. lib. 19. Perangusta, & lubrica uiarum flexerant. Idem lib. 1. Præmisso Cæcinna, ut occulta saltuum scrutaretur.

Substantiua, cum ad laudem, uel uituperationem referuntur, interrogandi, uel auferendi casu gaudent. Cic. Neque te monere audeo præstanti prudentia uirum, neque confirmare maximi animi hominem. Plin. lib. 7. cap. 2. Choramandarum gentem, uocat Tauron syluestrem, sine uoce stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis:

Proposita exempla utrunque casum complectuntur: Ciceronis affert Budæus in commentariis linguæ Grecæ. Hic uariabunt tyrones orationem. M. Tullius uir singularis ingenii à M. Antonio crudelissime trucidatus est. Singulari uir ingenio Cicero miserandum in modum interiit. Pueri tardi ingenii sæpe ingeniosis palmam præripiunt. Tardo ingenio pueri plerunque labore, & diligentia ingeniosos superant.

Genitiuus post nomen adiectiuum.

Adiectiua, quæ Scientiam, Communionem, Copiam, & his contraria significant, cum genitiuo

iunguntur ut Peritus, Ignarus, Particeps, Expers, Plenus, Inanis. Cic. in Brut. Fabius pictor & iuris, & litterarum, & Antiquitatis bene peritus fuit. Ex eodem 2. de Orat. Antonius omnis eruditionis expers, atque ignarus fuit. Idem 5. de Fin. Virtutes ita copulatæ, connexæq; sunt, ut omnes omnium participes sint. Idem lib. 9. Ep. Stultorum plena sunt omnia. Ex eodem 1. de orat. Omnia plena consiliorum, inania uerborum uidemus.

Hoc loco quamplurima nomina à Grammaticis recensentur, delectu tamen opus est, aliis enim Oratores, aliis historici, & poetæ frequentius utuntur. Doctus, Indoctus, Gnarus, Ignarus, Rudis, Callidus, Prudens, Imprudens, Nescius, Inscius, Certus, Incertus, Consors, Exsors, Compos, Impos, Immunis, Insons, Insolens, Insuetus, Diues, Largus, Liberalis, Benignus, Prodigus, Fœcundus, Plenus, Refertus, Fertilis, Pauper, Egenus, Inops, Indigus, Parcus, Sterilis, Nudus, Vacuus, Truncus. Omnium paraueram exempla, que tamen, ne longior essem prætermisi perpauculis exceptis. Cic in Bruto. Socrates se omnium rerum Inscium fingebat, & Rudem. Idem Philipp. 2. Tu mentis Compos es? Idem ad Att. 9. Sum, Sum, mihi crede, mentis compos. Liu. 4. ab urbe. Tubero Incertus ueri est. Quinct. lib. 4. cap. 2. Iudex quam primum Certus esse sententiæ cupit. Certior genitiuo, uel ablatiuo cum præpositione de adiungitur. Cic. ad Att. lib. 3. Faciam te consilii nostri Certiorem. Idem 7. Ep. Facias me uelim Certiorem de toto statu tuo. Plenus apud Ciceronem fere cum interrogandi casu iungitur. pro Font. Referta Gallia negociatorum est, Plena ciuium Romanorum. Aliquando etiam cum ablatiuo, ut suo loco dicemus.

Item quædam in ax, ius, idus, & osus. Philosophus tenax recti, nullius culpæ conscius, auidus uirtutis, studiosus litterarum. Quibus adde Memor, Immemor, Securus. ut Memor beneficij, Immemor iniuriæ, Securus rumorum.

Quinct. lib. 1. cap. 1. Tenacißimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus Cic. 2. Philipp. Huius rei ne posteritas quidem omnium sæculorum immemor erit. Idem Ep. lib. 5. Cum T. Pomponius homo omnium meorum in te studiorum conscius, tui cupidus, nostri amantißimus ad te proficisceretur, aliquid mihi scribendum putaui.

Non *omnia, quæ in has syllabas exeunt, patrium casum admittunt, sed certe quædam, eaq; partim sunt oratoria, partim historica, & poetica. id quod optimus magister usus te docebit.* Capax, *tenax, rapax, ferax, edax, conscius, dubius, anxius, prouidus, cupidus, auidus, curiosus, incuriosus.* Sene. Ep. 7. *Parum tenax recti.* Idem 6. de Beneficiis. *Me tempestas occupauit, portus, ac præsidii dubium.* Plin *lib.* 25. *cap.* 2. M*edicinæ peculiariter curiosus.* Plin. *Iunior* Epist. 173. *Ita natura comparatum est, ut proximorum incuriosi, longinqua sectemur.* Quinct. *lib* 8. *In quod sæpe etiam incidit* Cic. *Securus tam paruæ obseruationis.* Seneca de Vita beata cap. 26. *sapiens uiuit præsentibus* Lætus, *futuri* Securus. Trepi*dus rerum suarum,* Timidus *lucis.* Floridus *æui,* Feruidus *ingenii,* Validus *animi,* Deuius *æqui,* Egregius *facti,* Du*bius animi* Mult*a præterea, quæ certis locis comprehendi non possunt, ut* Præceps *animi.* Integer *uitæ,* Sceleris *purus,* Am*biguus consilii,* Inglorius *militiæ,* Immodicus *iræ,* Fessus *bel-*

li, Laudis Auarus, Tenuis opum, quæ promiscue à Grammaticis numerantur inter ea, quæ genitiuo adhærent, ferè ad historicos, & poetas spectant. Seneca, qui proxime accedit ad historicos lib. 21 de uita beata, Abduntur, inquit, in aliquas rimas timida lucis. Idem cap 6. Beatus est ergo iudicii rectus. Illud 2. de Inuent. quod citat Budæus in Commentariis linguæ Græcæ Hoc autem ipsum genus erit eo firmius, si eo ipso in genere, quo arguetur, integer animi fuisse demonstrabitur, in nullo prorsus libro reperi, sed pro Animi, Antea, sic. Integer antea fuisse demonstrabitur.

Partitiub.

Partitiua genitiuo multitudinis gaudent. Cic. 1. de Nat. Elephanto belluarum nulla prudentior. Idem de Sen. Minus habeo uirium, quam uestrum uteruis. Idem Q. Fr. 2. Domus utriusque nostrum ædificatur strenuè.

Partitiuum nomen est, quod significat multa sigillatim, ut Quisque, Vnusquisque, Vterque, Neuter, uel Vnum è multis, ut Alter Alius. Hæc partim sunt uniuersalia, ut Nemo, Nullus, partim particularia, ut Quidam, Aliquis, partim interrogatiua, ut Quis, Vter? partim infinita, quæ eadem sunt, quæ interrogatiua, cum scilicet nihil quærunt, ut Nescio, quis uestrum loquatur. Ignorò uter uestrum sit doctior. Verum cum pueri has finitiones, distributionesq; uix unquam teneant, non uideo, cur eis hæc sint inculcanda. Fortasse commodius fuerit, quæ maxime Partitiua sunt, habere in promptu, ordine elementorum, Alius, Aliquis, Alter, Alteruter, Nemo, Neuter, Nullus, Quis, Quicunq;. Quidam, Quilibet, Quisquis, Quiuis, Quispiam, Quisquam, Quisque, Solus, Vllus, Vnusquisq;, Vter, Vterq;, Vtercunq;, Vterlibet, Vteruis.

Item numeralia nomina. Liu. 1. *ab urb. Imperium summum Romæ habebit, qui primus ueſtrum ò iuuenes oſculum matri tulerit. Curt. lib.* 8. *Octoginta Macedonum interfecerunt. Idem ibidem: Nolo ſingulos ueſtrum excitare.*

Denique quæcunque adiectiua partitionem ſignificant, interrogandi caſum poſſunt admittere. Cic. de Sen. Multæ etiam iſtarum arborum mea manu ſunt ſatæ. Liu. 1. *bel. Mac. Macedonum ferè omnibus, & quibusdam Andriorum, ut manerent, perſuaſit. Curt. lib.* 10. *Cum paucis amicorum ad Leonnatum peruenit. Plin. lib.* 8. *cap.* 48. *Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.*

Plinius nonnullis ſubſtantiuis hanc conſtructionem tribuit li. 10. *cap.* 6. *Volucrum animal parit Veſpertilio tantum li* 9. *cap.* 50. *Piſcium* Lupus, & Trichias *bis anno parit. Niſi forte quis dicat audiendum nomen partitiuum* Solus. *Numeralia frequentiſſime cum ſuis ſubſtantiuis copulantur:* Septimus Rex Romanorum: Duo milites: Singuli duces.

Superlatiua.

Si multa eiuſdem generis comparentur, utendum eſt ſuperlatiuo cum genitiuo plurali. Cic. 5. *Tuſ. Theophraſtus elegantiſſimus omnium philoſophorum, & eruditiſſimus non magnopere reprehenditur, cum tria genera dicit bonorum. Plin. lib.* 33. *cap.* 1. *Demoſthenes ſummus oratorum Græciæ.*

Hic ut perspicuum est, comparantur multa eiusdem generis, nam & Theophrastus *unus fuit, ex omnibus philosophis, &* Demosthenes *de* Oratoribus *unus. sic enim* Laurentius, *quæ sunt eiusdem generis explicat.* Passim *apud* Cic. *& cæteros scriptores inuenies genitiuum omnium cum superlatiuo, quod quidam uidentur negasse, captiosis nescio quibus conclusiunculis circunscripti.* Idem *ad* Brut. *lib.* 2. *Dii isti legulio malefaciant homini nequissimo omnium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt.* Interim *conferuntur res diuersi generis maxime accedente aduerbio,* Non *solum.* Cic. *pro domo sua.* Hoc *tu scriptore, hoc consiliario, hoc ministro omnium non bipedum solum, sed quadrupedum impurissimo remp. perdidisti.* Clodius, *de quo hic agitur bipes proculdubio, non quadrupes fuit.* Macrob. *lib.* 7. *Satur. cap.* 2. *Ciceronem imitatus immerito à* Valla *reprehenditur:* Age, *inquit,* Serui *non solum adolescentium, qui tibi æquæui sunt, sed senum quoque omnium doctissime.* Plin. *lib.* 33. *cap.* 1. *de annulis agens:* Longo *certe tempore ne Senatum* Romanum *quidem habuisse aureos, manifestum est.* Si *quidem his tantum, qui legati ad exteras gentes ituri essent, annuli publicè dabantur, credo quoniam ita exterorum honoratissimi intelligebantur,* Nec *enim legatus* Romanus *unus erat ex gentibus exteris.* Mart. *Quæ maxime inter se sunt contraria contulit. lib.* 12. Non *es, crede mihi, bonus, quid ergo?* Vt *uerum loquar, optimus malorum.* Nisi *quis dicat more suo fuisse iocatum, atque de industria in grammaticorum leges peccasse.* Cic. *in* Bru. Phalereus *enim successit ex senibus adolescens, eruditissimus ille quidem horum omnium, sed non tam armis instructus, quam palæstra:* Idem 2. *de* Orat. Tum Phalereus *ille* Demetrius *omnium istorum mea sententia politissimus, alii eorum similes extiterunt.* Hæc *Ciceronis loca apertissime docent non male Latine dici:* Antonius *est horum, siue istorum omnium eloquentissimus, quamuis non sit unus ex his, aut ex istis.*

Appendix.

Tam superlatiua, quam partitiua genitiuo singula

ri coniunguntur. Cic. pro Quinct Habet aduersarium P. Quinctius uerbo Sex. Næuium, reuera huiusce ætatis homines disertißimos, ornatißimos nostræ ciuitatis. Idem pro Rabir. Posth: Virum unum totius Græciæ facile doctißimum Platonem in maximis periculis, insidiisq́; uersatum esse accepimus. An Quisquam Clodiæ gentis cum Pompeio Magno conferendus est?

Huc *spectant, quæcunque nomina numero singulari multitudinem significant, ut* Populus, Gens, Municipium, Aetas, Italia, Græcia, *pro ipsis* Italis, Græcis, *Nemo totius Italiæ eloquentior fuit* Cicerone. *Curt. lib 9. Tuo capite ignobilem uicum emi, quis ferat non modo tuorum, sed ullius etiam gentis barbaræ, qui tuam magnitudinem nouit?*

II. Appendix.

Tum Superlatiua nomina, tum etiam Partitiua, quæ cum suis substantiuis casu cohærent, & genere, & numero consentiunt Cic. 2, de Nat. Indus, qui est omnium fluuius maximus, non aqua solum agros lætificat, sed eos etiam conserit. Plin. lib. 18. cap. 1. Hordeum frugum omnium mollißimum est. Pomp. Mela lib. 2. cap. 7. Famam habet ob Cereris templum Enna præcipua montium.

Superuacanea *uideri posset hæc appendix, nisi* Grammatici *præciperent tam superlatiua, quam partitiua genus petere à genitiuo, si uelis grammaticæ loqui, exempli causa:* Leo est

fortißimum animalium, grammaticè dici. at Leo *eſt fortißimus animalium,* Latinè. Ego *certè nolim grammaticè loqui. Quod ſi quando adiectiua cum ſubſtantiuis non conſentiunt, in ſubſtantiua tranſeunt.* Cic. Ep. *lib.* 6. *Præſertim cum omnium rerum mors ſit extremum.* Extremum *ſubſtantiuum eſt, at in illo* Quintil. 6. *declam.* Mors *ſit extrema malorum. adiectiuum.* Cic. 2. Philipp. *Pax eſt tranquilla libertas, ſeruitus poſtremum malorum. hic poſtremum non petit genus a genitiuo* Malorum, *ſed eſt ſubſtantiuum. ut in illo* Taciti *lib.* 3. *Poſt celebre carmen, quo* Germani *ſuprema defleuerant. Eiuſdem generis uidentur hæc loca* Plinii *lib.* 9. *cap.* 8. *Velociſsimum omnium animalium non ſolum marinorum eſt, delphinus, ocyor uolucre, ocyor telo.* Idem *lib* 10. *cap.* 27. Venenis *capreæ, & Coturnices pinguefcunt placidißima animalium.* Idem *lib.* 8. *cap.* 32. Ceruis *quoque eſt ſua malignitas quanquam placidißimo animalium.* Vel *dicemus more* Græcorum Maſculina *iungi cum neutris, quale eſt illud* Virg. *Triſte lupus ſtabulis* Item Fœminina. *Quint lib.* 11. *cap.* 1. *tutißimum ergo pœnitentiæ confeßio, & ſatisfactio culpæ.* Lege Budæum *in Commentariis linguæ Græcæ. Quod ſi hæc diſplicent, ſubaudiatur animal.*

Quod ſi nullum ſit ſubſtantiuum cum genitiuo, quod attinet ad genus conſentient. Liu. 1. *ab urbe. Summi, infimiq; Gabinorum Sex. Tarquinium dono deum ſibi miſſum credere. Quinct. lib.* 9 *cap.* 4. *Equidem Ciceronem ſequar: nam is eminentisſimos Græcorum eſt ſequutus. Plin. lib.* 9. *cap.* 52. *Ouorum alia ſunt candida, ut columbis, perdicibus, alia pallida, ut aquaticis &c.*

Si genitiuus nominis ſit collectiui, non neceſſario cum eo conſentient ſuperlatiua, aut partitiua, ut ſummi, infimiq; ciuitatis Tarquinium *exceperunt.* Nemo *huius oppidi* Tarquinium *excepit.* Item *ſi Superlatiua ſubſtantiuè ponantur.* Cic. Cum

omnium rerum mors sit extremum. Superlatiua Extremum, Supremum, Vltimum, Summum, ut supradiximus substantiua aliquando fiunt genere neutro. Lucan. lib. 10. Cogunt tamen ultima rerum spem pacis tentare ducem. Curt. lib. 6. Iamq; rex ultima Hyrcaniæ intrauerat. Idem lib. 8. Dyardenes minus celeber auditu est, quia per ultima Indiæ currit. Tacitus. lib. 20. Extrema Galliæ oræ occupauere. Idem lib 19. Summa nauium tabulis augent. Quintil. declam. 18. Orbitates, ac suprema liberorum plangantur.

III. Appendix.

Genitiuus tam superlatiui, quam partitiui in ablatiuum cum præpositione, uel ex, uel de, mutari potest. Cic. pro Cluent. Ex his omnibus natu minimus P. Saturninus in eadem sententia fuit. Idem pro Sex. Rosc. Audacissimus ego ex omnibus? minime. Idem Ep. 16. De tuis innumerabilibus in me officijs erit hoc gratissimum. Idem 10. Philipp. Permitto, ut de tribus Antonijs eligas, quem uelis. Quint. 6. declam. Timui, ne quem ex meis uiderem.

Liu. 1. ab urbe. Sextus filius eius, qui minimus ex tribus erat, transfugit ex composito Gabios. sic habent correcti libri, non minor ex tribus, ut quidam citant. Partitiua eleganter ablatiuo iunguntur. Cic. pro Ligar. Quam multi essent de uictoribus, qui te crudelem uellent, cum etiam de uictis reperiantur. Idem Academic. Quidam è philosophis faciendum omnino non putabant. Item Numeralia Cic. lib. 2. de diuin. Panætius, qui unus è Stoicis astrologorum prædicta reiecit. Idem Paradox. C. Marium uidimus, qui mihi secundis in rebus unus ex fortunatis hominibus, in aduersis unus ex summis

uiris uidebatur. Idem pro Plancio : Is enim unus fuit de magistratibus defensor salutis meæ Vnus hoc modo fere construitur cum principium numeri est ; cum uero idem est quod solus, genittuo etiam iungitur Plin. lib. 9. cap. 17. Ancipenser unus omnium quamis ad os uersis contra aquam nando meat. Cur. lib. 8. Haud amplius quam ut duo ex tribus filiis secum militarent, exegit. Cic. in Orat. Quoniam Secundum erat de tribus. Idem Ott. 2. Erat igitur ex tribus, quæ ad gloriam pertinerent, hoc tertium.

Mutatur interdum genitiuus superlatiui in accusatiuum cum præpositione, Inter, uel Ante. Cic. Pro. S. R. Rectum putabat pro eorum se honestate pugnare, propter quos ipse honestissimus inter suos numerabatur. Pomponius Mela lib. 2. cap. 2. Gentem sui nominis alluit Boristhenes inter Scytiæ amnes amænissimus. Liu. 1. ab Vrbe. Multitudini gratior fuit, quam Patribus, lõge ante alios acceptissimus militum animis.

Superlatiuum nomen cum præpositione, Inter, non solum apud Poetas, sed etiam apud Oratores inuenitur. Quint. 6. Declam. Et, quod inter ista difficillimum est, amore mei uicit etiam matrem. Iust. lib. 36. Minimusq; inter fratres Ioseph fuit. Harum præpositionum adminiculo licebit nobis, has, & similes locutiones, quæ parum latinæ putantur; (Lucretia est castissima suarum sororum : Antonius est doctissimus aliorum) sine ulla Grammaticorum reprehensione afferre : hoc modo; Lucretia castissima inter suas sorores numeratur, uel habetur, Antonius longe, ante alios doctissimus est, uel inter cæteros doctissimus est. Seneca de Vita beata cap. 28. Inter cætera mala illud pessimũ est. Non ne uides quẽadmodũ res diuersi generis cõparẽtur? Nec enim Sex. Rosc. de quo Cicero loquitur, unus fuit ex suis municipibus, neque Romulus de quo agit Liuius, unus de

aliis fuit: neque illud malum, de quo Seneca, *unum e cæteris malis fuit:* Age *uero, cur reprehendamus eum, qui sic loquatur,* Lucretia *castissima est suarum sororum?* Certe. M. Tull. Pro. S. Rosc. *ferè eodem modo locutus est* Sex. *inquit, Roscius pater huiusce municeps* Amerinus *fuit cum genere, & nobilitate, & pecunia non modo sui municipii, uerum etiam eius uicinitatis facile primus:* Primus *sui municipii, quid aliud est, quàm suorum municipum primus?* Item Gellius *lib.* 8.*cap.* 12. *Vir ætatis suæ doctissimus: perinde est, ac si dixisset, suorum æqualium doctissimus. Quòd si tantopere censoriam Grammaticorum uirgulam perhorrescimus, utamur uerbo pro* Superlatiuo*, ad hunc modum;* Lucretia *suis sororibus plurimum castitate præstat:* Lucretia *suas inter sorores longe castitate præstat.* Antonius *eruditione cæteris condiscipulis plurimum præstat; uel suos inter æquales longe doctrina præstat.* Audi Ciceronem *de Cl. Nihil tam dissimile, quam* Cotta Sulpitio*; & uterque æqualibus suis plurimum præstitit.* Ibidem *de* Hortensio *loquens: Suos inter æquales longe præstitit.* Idem 2. *de fin.* Homini, *qui cæteris animantibus plurimum præstat, præcipue a natura nihil datum esse diceremus?* Certe Plin. *lib.* 34. *cap.* 10. *tam morosæ & anxiæ obseruationis securus,* Ostra *citis, dixit, tota nigra, & cæterarum sordidissima.*

III. Appendix.

Superlatiua præter proprium casum, admittunt etiam casum suæ positionis. Cic. de Cl. Fuit. sextus Aelius iuris quidem ciuilis omnium peritissimus: Omnium, superlatiui, Iuris Ciuilis, positiui casus est. Admittunt & genitiuum partitionis, more nominum, unde formantur. Plin. lib. 9. cap. 51. Plurimi piscium tribus mēsibus, Aprili, Maio, Iunio pariunt.

Sunt, qui Superlatiua partitiuorum generi subiiciant; cum hæc nudam partitionem, illa uerò præcipue comparationem adsignificent. Quamuis enim hæc, illa aliqua cognatione attingant; quòd scilicet unum e multis significent; non continuo tamen partitiua sunt. Si quando tamen more partitiuorum construuntur; positiua, a quibus fiunt, imitantur. Vt enim, Multus, *partitiuè ponitur, sic,* Plures, & Plurimi. *Eiusdem generis uidentur illa, quæ substantiuis destituta, genitiuum habent.* Luca lib.2. *Minimas rerum discordia turbat.* Suet. *in Vesp. cap.8. Hos partim subiici in seruos, ac uenire imperauit, partim in asperrimas Insularum auehi.* Tacitus *lib.8. Prima consiliorum frustra ceciderunt. Et illud Quintiliani, quòd supra attulimus. Nam is eminentissimos Græcorum est secutus. In his enim, & similibus, nulla uidetur comparatio esse, sed partitio; quod facilè intelligitur, si genitiuum eodem casu iungamus. cum superlatiuo, hoc modo,* Minimas res, *Asperrimas Insulas.* Eminentissimos Græcos. *quod ipsis maximè partitiuis usu uenit. Quid enim aliud,* Nulla belluarum, *Quidam militum,* Nemo principum, *quam,* Nulla belua, *Quidam miles,* Nemo princeps *significat?*

Genitiuus, vel Datiuus post nomen.

Nomina, quæ similitudinem, aut dissimilitudinē significant, interrogandi, uel dandi casum exigūt. Ter. in Eun. Domini similis, &c. Cic.5. de Fin. Non uideo, cur non potuerit patri similis esse filius. Idem 2. Philp. Antonius saturauit se sanguine dissimillimorum sui ciuium. Idem de Cl. Nihil tam dissimile, quam Cotta Sulpitio.

Item, Communis, Proprius. Cic. de Sen. Id quidem non proprium senectutis est uitium, sed cōmune ualetudinis. Idem Pro S. Rosc. Quid tam com-

mune, quam spiritus uiuis, terra mortuis, mare fluctantibus, littus eiectis? Plin. lib. 7. cap. 25. Cæsari proprium, & peculiare sit, præter supra dicta, clementiæ insigne.

Quæ similitudinem, dissimilitudinem re significant, siue ad mores, seu formam referantur, gignendi, uel dandi casum asſumunt. Proposita exempla ad mores pertinent; ad formam ille Ciceronis locus spectat 2. de Nat. Plectri similem linguam nostri solent dicere, chordarum dentes, nares cornibus iis, quæ uis tanta naturæ, ut homo nemo uelit nisi homini similis esse, & quidem formica formicæ. Sed tamen cuius hominis? Ecce in utroque loco utrunque casum coniunxit.

Datiuus post nomen.

Nomina, quibus commodum, uoluptas, gratia, fauor, æqualitas, fidelitas, & his contraria significantur, datiuum poscunt; ut, Cousul Salutaris, Perniciosus reipublicæ; Iucundus, Molestus, Gratus, Inuisus, Propitius. Infestus ciuibus. Fidus, Infidus imperio; Par, Impar tanto oneri. Cic. Epist. lib. 6. Erat meum consilium cum fidele Pompeio, tum salutare utrique. Idem Att. lib. 12. O gratias tuas mihi, iucundasque literas.

Item uerbalia in, Bilis; ut, Amabilis, Formidabilis, Optabilis; Cic. Phil. 7. Pax præsertim ciuilis, quanquam omnibus bonis, mihi tamen in pri

mis fuit optabilis.

Quædam præterea, quæ ex præpositione, Con, componuntur; ut Conscius, Consentaneus, Concors, Concolor, Confinis, cum adiectiua sunt. Cic. 2. Tusc. Mihi conscius sum, nunquam me nimis cupidum fuisse. Idem. I. A. Phil. 9. Sulpitij mors consentanea uitæ fuit, sanctissimè, honestissimeque actæ.

Fidus, frequentissimè datiuum habet, cum genitiuo raro admodum reperitur. Virg. 12. *Prætere a regina tui fidissima dextra Occidit ipsa sua. Par, apud poetas etiam genitiuo casui adiungitur.* Luca. *Quem metuis, par eius erat.* Aequalis, *cum ad ætatem, tempusque refertur, ferè genitiuum habet.* Cic. 4. de Fin. *conferam autem auunculum tuum cum.* C. Gracchoeius *fere æquali Quæ in Bilis, exeunt, passionem significant. Penetrabilis, sæpe apud poetas actiue ponitur.* Virg. 10. *Aspice, num mage sit nostrum penetrabile telum* Conscius, *cum ad personam refertur, datiuum habet.* Teren. Adel. *Conscia mihi sum, a me culpam hanc esse procul Cum uero ad rem, genitiuo frequentissime.* Cic. pro Cæl. *Multarum rerum conscii serui:* Interdum *datiuum:* Cic. pro Cæl. *Huic facinori tanto tua mens liberalis conscia.* Pro Clu. *Conscium illi facinori fuisse arbitrabantur,* Seneca *de uita beata, cap.* 8. *Concors sibi,* Colum. lib. 7. cap. 3. *Palatum, atque lingua concolor lane est.* Plin lib. 8 cap. 10. *Sed tamen in extremis* Aphricæ, *quæ confinis* Aethiopiæ *est.* Idem lib. 12. cap. 8. *Contermina* Indis *gens* Ariana *appellatur.*

Supplex, Obuius, Obnoxius, Absonus, Peruius etiam huc spectant: Cic. 1. Tusc. *Nec indicibus supplex fuit.* Idem 6. Att. Volent *mihi obuiæ literæ tuæ.* Plin. Epist. 58. Vides, *quot periculis, quot contumeliis, quot ludibriis simus obnoxii.* Terent. Adel. *Fratri ædes fient peruiæ.* Liu. 6. *belli punici;* Peruiæ *naues pugnantibus erant.*

Datiuus, uel Accuſatius cum præpoſitione Ad poſt nomen.

Accommodatus, appoſitus, aptus, idoneus, habilis, utilis, inutilis, natus huic rei, uel ad hanc rem. Cic. In Piſ. Ille gurges atq; heluo natus abdomini ſuo, non laudi, atq; gloriæ, omneis fortunis, multos fama, uitaq́; priuauit. Idem de cl. Cn. Pompeius, uir ad omnia ſumma natus.

Prætermitto, omnium exempla, ne longior ſim, laborem moleſtiamq́; efficiam ediſcentibus. Cic. 7. In Ver. *Homo bene appoſitus ad iſtius audaciam:* Quint. lib. 4. *Iudicis natura noſcenda eſt iuri ne magis, an æquo ſit appoſitus.* Cic. Epiſt. 6. *Eius Falernum mihi ſemper idoneum uiſum eſt hoſpitio.* Idem Att. lib. 15. *Inſtruar etiam conſiliis idoneis ad hoc noſtrum negocium.* Idem 1. de leg. *Natura figuram corporis habilem, & aptam ingenio humano, dedit.* Colum. lib. 2. *Habilis frumentis terra.* Cic. 1. de Or. *Si mihi calceos ſicyonios attuliſſes, non uterer; quamuis eſſent habiles, & apti ad pedem.* Liu. lib. 7. *ab urbe Hiſpano cingitur gladio, ad propiorem habili pugnam.* Cic. 3. off. *Cibum auferre homini ad nullas res utili.* Idem. 1. de fin. *Quod & acutum genus eſt, & ad uſus ciuium non intulit.*

Accuſatiuus, uel Ablatiuus poſt nomen.

Adiectiua, quibus generalis dimenſio ſignificatur, accuſandi, uel auferendi caſum poſtulant, qui certam menſuram ſignificet. Liu. 6. belli Maced. *Foſſam ſex cubitis altam, duodecim latam, cum*

duxißet: extra duplex uallum fossæ circundedit. Colum.lib.5.cap.3. Esto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes centum uiginti.

Generalem dimensionem significant, Longus, *latus, altus, profundus, crassus, certam mensuram,* Digitus, *uncia, palmus, dodrans, pes, cubitum, seu ulna; quod idem est,* Passus, *stadium, milliare, siue milliarium.* Plin. lib. 31. cap. 14. *Didoron, quo utimur, longum sesquipede, latum pede.* Interdum *adhibetur genitiuus* Colum. lib. 11. cap. 2. *Medicæ singulos cyathos serere oportet in areolis longis pedum denum.*

Ablatiuus post nomen.

Immunis, diues, contentus, præditus, orbus,
Indignus, liber, locuples, extorris, inanis.
Plenus inops, uacuus, cassus, dignusq́;, refertus.
Et captus, uiduusq́;, potens, alienus, onustus,
Et fretus, nudus, casum sumpsere latinum.

Cic. Att. 2. Nulla abs te per hos dies epistola inanis aliqua re utili, & suaui uenerat. Idem Att. 3. Ex tuis litteris plenus sum expectatione de Pompeio. Liu. 1. ab urbe: Inde una centuria facta est immunis militia.

Immunis etiam à Plinio *lib.* 17. *cap.* 14. *ablatiuo iungitur; Caprificus omnibus immunis est, quæ ad hunc diximus.* Cic. pri. off. P. *Crassus tum cognomine Diues, tum copiis ciuitas.* Idem de cl. C. *Lentulus non tardus sententiis, non inops uerbis.* Virg. 2. Aen. *Nunc cassum lumine lugent.* Liu. *Extorrem urbe, domo, penatibus, foco congressu æqualium.* Cic. pro Rab. *Confectus senectute, præditus morbo, mancus & membris om-*

omnibus captus, ac debilis. Colum. lib. 2. cap. 15. Viduus pecudibus ager. Plin. lib. 3. proem. Nomina uidua, fama sua. Liuius lib. 1. ab Vrbe. Anco regnante, Lucumo uir impiger, ac diuitiis potens Romam commigrauit. Cic. de Diu. lib. 1. Nec hoc Dii alienum ducunt sua maiestate. Idem de Prouin. Alienum sibi uideri dignitate imperii. Idem 1. de Diu Att. Vrbs nuda præsidio. Liu 6. ab Vrbe, nonne dixit; Multitudo hostium nullum rei, præterquam numero freta, & oculis. Quædam ex his (ut supradictum est) etiam genitiuo adhærent: Item, Dignus, Att. 8. Obsecro te, mi Cicero, suscipe curam, & cogitationem dignissimam tuæ uirtutis. Suet. in Oth. Vt iam uix ullus esset, qui non sentiret, & prædicaret, solum successionis imperii dignum Illud Cicer. de Arus. uitiosè citatur; Vnum esse in hac ciuitate dignum huius imperii; deest enim, Gloria; Huius imperii gloria. Indignus, orbus, cassus, onustus, eundem casum rarissimè recipiunt.

Opus.

Opus nomen adiectiuum, & indeclinabile, accedente uerbo substantiuo ablatiuum postulat. Cic. In Sal. Quid opus est uerbis?

Terent. in And. Nihil isthac opus est arte ad hanc rem, quam paro. Cic. Att. 12. Apud Terentiam gratia opus est nobis, & tua auctoritate. Sæpe etiam cum suis substantiis consentit. Cic. Epist. lib. Epist. lib 2. Dux nobis, & auctor opus est. Idem epist. 16. Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus. Idem Att 6. Dices, nummos mihi opus esse ad appparatum triumphi. Liu. lib. 10. belli Pun. Scipio ad comparanda ea, quæ opus erant, tempus habuit.

Ablatiuus cum præpositione.

Adiectiua aduersitatis, & numeralia ordinis, ablatiuum cũ præpositione, A, uel Ab, admittunt. Cic. 4. Acad. Certa cum illo, qui à te totus diuersus est. Idem Att. 16. Nauigationis labor alienus ab ætate nostra: Idem 4. Acad. Post autem confecta à Carneade, qui est quartus ab Arcesila. Hir. lib. 4. belli Alex. Imperio, & potentia secundus à rege.

Alienus etiam genitiuo, & datiuo coniungitur. Cic. 1. de Fin. Quis alienum putet esse eius dignitatis, quam mihi quisque tribuit. Sallust. in Catil. Ille eos in domum D. Bruti perducit, quòd foro propinqua erat, nec aliena consilii propter Semproniam. Cic pro Cæcin. Quod illi causæ maxime est alienum. Quin. lib. 1. proem. Ego autem cum existimem, nihil arti oratoriæ alienum. Vsitatius tamen ablatiuo iungitur.

Item, securus, liber, uacuus, purus, nudus, inops, orbus, Cic. his quidem temporibus in omni orbe terrarum uacui, expertes, soluti ac liberi fuerunt ab omni sumptu, modestia, munere. Idem; Tam inops ego eram ab amicis? aut nuda respub. à magistratibus.

Plin. Lib. 28. cap. 9. Pelles eiusdem animalis substractæ securos præstant ab eo metu somnos. Cic de Arus. Quæ tandem est in hac urbe tanta domus ab ista religionis suspicione tam uacua, atque pura? Sen. epist. 3. Mens ab omni labe pura, & splendida. Cic. pro Flac. Vsque eo orba fuit ab optimatibus illa concio, ut princeps principium esset Meandrius.

COMPARATIVA.

Comparatiuo utimur cũ ablatiuo; quando uel plura diuersi generis comparantur: Cic. 1. in Cat. Luce sunt clariora nobis tua consilia; Cur. lib. 9. Maiora sunt præmiis pericula.

Vel, cum duo eiusdem, aut diuersi generis conferuntur; Cic. ad Oct. Quæ non posterior dies acerbior priore? & quæ non insequens hora antecedente clamitosior populo Rom. illuxit? Virtus multo pratiosior est auro.

Apud ueteres interdum leges comparatiuum cum ablatiuo etiam, cum res eiusdem generis conferuntur: Plin lib. 36. cap. 7. ubi de generibus marmoris agit; Preciosissimis inquit quidem generis Lacedæmoniorum uiride cunctis hilarius: eodem, lib. ca. 9. ubi de ea naui agit, qua Caius Obeliscum ex Aegypto Romã importauit. D. Claudius, inquit, aliquot per annos asseruatam qua Caius importauerat, omnibus, quæ unquã in mari uisa sunt, mirabiliorem. Val. Max: lib. 3. cap. 4. Idem sentit Fabricius Licinius, honoribus, auctoritate, omni ciuitate temporibus suis maior. Gellius lib. 1. cap. 5. Hortensius omnibus fere oratoribus ætatis suæ, nisi M. Tullio, clarior. Vir. 8. Sed cunctis altior ibat Anchises. Iuniores Grammatici subaudiunt uocem excludentem, Cæteris, uel Reliquis. Donatus secunda seditione, Seruius in eundem, Diomedes lib. 1. Priscianus lib. 3. docent, Comparatiuo locum esse etiam, cum res eiusdem generis comparantur. In illo Sallustii. Nulla arte cuiquam inferior; Item Plinii. Nulli omnium claritate inferior; Comparatiuum, ut uides, Datiuo adiungitur.

Appendix.

Ablatiuus comparatiui intercedente coniunctione Quam, mutari potest in casum uerbo congruentem. Cic. 5. in Ver. Tu innocentior quam Metellus? Idem Att. 14. Nemo unquam nec poeta, nec orator fuit, qui quenquam meliorem quam se arbitraretur. Liu. 10. belli pun. Melior certiorq́; est tuta pax, quam sperata uictoria. Teren. in Phor. Ego hominem calidiorem uidi neminem, quam Phormionem.

Si *ablatiuus a nominibus,* Nemo, Nullus, *aut a relatiuo,* Qui, *que, quod fiat, non erit locus huic permutationi; ut enim benè latinè dicimus;* Marco Tullio, *quo nemo* Romanorum *fuit eloquentior, caput per summam iniuriam abscissum est;* Ita *inepte dicemus;* Marco Tullio, *quam qui nemo* Romanorum *fuit eloquentior, &c.*

II. Appendix.

Comparatiua, quemadmodum & cætera adiectiua, cum partitionem adsignificant, genitiuum desiderant. Liu. 3. ab urbe; In hanc sententiam ut discederetur, Iuniores patrum euincebant: Hor. *in Arte;* O *maior iuuenum: Auctores tamen sæ*

pius ablatiuo utuntur cum præpositione, E, uel Ex: Cic. Att. 16. Ante scripta Epistola ex duabus tuis prior mihi legi cœpta est. Plin. epist. lib. 3. Minorem ex duobus liberis amisit.

Cum partitio significatur, potest comparatiuus genitiuum admittere, siue de duobus, siue de pluribus agatur: Sic Liu. Iuniores *Patrum euincebant: Cur. lib. 7. Cleander priores eorum intromitti iubet. Plin. lib. 2. cap 37. Animalium, fortiora, quibus sanguis crassior; sapientiora, quibus tenuior: timidiora, quibus minimus; & quibus nullus, hebetia.* Hor. lib. 4. Car. ode 14. Maior Neronum. *Idem lib. 1. Ser. sat 6. qui se, uultum fere negat* Nouiorum *posse minoris. Scriptores sæpius, ut dixi, ablatiuo cum præpositione utuntur; qui casus partitioni, maxime ubi nomen est comparatiuum, aptissimus est. Quint. 19. Declam. Ego sum infœlicior ex duobus parentibus. Idem 8. Si* Dii *non sinant, ut ex liberis uilior incipiat esse periturus. Cæsar in Com. in testamento Ptolomæi patris, hæredes erant scripti ex duobus filiis maior. Aliquando genitiuus in accusatiuum accedente præpositione,* Inter, *mutatur Quin. decla. 9. Ille quoque occisus est, qui inter nos, ut apparet fortior est.*

III. Appendix.

Præter suum casum admittunt comparatiua ablatiuum significantem excessum. Hercules fuit procerior te cubito. Cur. lib. 5. Turres denis pedibus, quam murus, altiores sunt.

Item casum suæ positionis. Cic. Att. 16. Mihi nemo est amicior nec iucundior, nec carior Attico.

Denique hos ablatiuos, Opinione, spe, æquo, iusto,

ſolito, dicto. Cic. de cl. Opinione ego Omnium maiorem cæpi dolorem. Liu. 5. bel. pun. Reate ſaxum uiſum uolitare, ſol rubere ſolito magis, ſanguineoque ſimilis.

Colum. lib. 3. cap 19. Nalleolus hæc maior pede, nec dodrante minor eſſe debet. Ibidem; Paulo minor dodrante, longior ſemipede. Ouid. 4. Faſt. Speq; redit citius. Cic. de Amic. Ne quod plus æquo in amicitia congeratur. Quint. lib. 9. cap. 4. Membrum longius iuſto, tardum; breuius, inſtabile eſſe. Liu. lib. 3. bel. pun. Dicto prope citius, equum in uiam Claudius.

Ablatiuus ſignificans laudem, uituperationem, partem.

Pleraque adiectiua ablatiuum poſtulant ſignificantem laudem, uituperationem, uel partem. Q. de pet. Non erit difficile certamen cum ijs competitoribus, qui nequaquam ſunt tã genere inſignes, quam uitiis nobiles. Cic. 1. de Or. Sunt quidam aut ita lingua hæſitantes, aut ita uoce abſoni, aut ita uultu motuq; corporis uaſti, & agreſtes; ut, etiam ſi ingeniis, aut arte ualeat: tamen in oratorum numerum uenire non poſſint. Sal. in Cal. Ex altera parte C. Antonius pedibus æger, quod prælio adeſſe nequibat, M. Petreio Legato exercitum permittit.

Quamuis oratores libentius adiectiuis ſubſtantiua copulent; ut, Vir ſumma eloquentia, eximia uirtute, excellenti ingenio

tamen non raro ipsis adiectiuis ablatiuum laudis, ac uituperationis attribuunt. Cic. 4. de Fin: *Horridiores euadunt, asperiores, duriores & oratione, & moribus.* Idem 1. de Orat. *Ego neminem nec motu corporis, nec ipso habitu atque forma aptiorem, nec uoce pleniorem, aut suauiorem mihi uideor audiuisse.* Idem de Cl. *Vt uita, sic oratione durus, incultus, horridus.* *Ablatiuo partis rarius utuntur:* Idem 4. Tusc. *Ergo is, quisquis est, qui moderatione, & constantia quietus animo est, sibiq; ipsi placatus:* Quint. lib. 6. cap. 4. *Qui pedibus æger cum uellet uideri commodioris ualetudinis &c.* Poetæ Frequenter Mart. lib. 12. *Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.*

Appendix.

Ablatiuum partis frequenter in accusatiuum mutant poetæ. Verg. 1. Aen. Os, humerosq; Deo similis. Hor. Excepto quod non simul esses, cætera Lætus. Item historici, sed rarius. Liu. Falarica est Saguntinis missile telum, hastili oblongo, & cætera tereti, præterquam ad extremum. Pom. Mela, Sarmatæ totum brachati corpus; &, nisi qua uident, ora etiam uestiti.

Curtius lib. 6. ablatiuo usus est; Ego, *inquit,* cæteris lætus, *hoc uno torqueor,* Accusatiuus, Cætera, *freqnens est apud* Liu. *ut* 1. *ab urbe;* Proximum *regnum cætera egregium, ab una parte haud satis prosperum fuerat.* Item apud. Plin. *lib.* 12. *cap.* 6. Est *& terebyntho similis, cætera pomo amygdalis; & lib.* 37. *cap.* 9. *Est & alia iris cætera similis & prædura.* Gell. *lib,* 19. *cap.* 10. *Memini, me quondam, & Celsinum* Iulianum *Numidam ad* Frontonem Cornelium, *pedes tum grauiter ægrum ire uisere.* Hanc *constructionem, quam* Seruius *figuram græcã appellat, recentiores* Synechdochem *uocant; fortaße non. ma-*

lè; quod subtracta præpositio, Secundum, intelligatur Latinis, ut græcis κατὰ: Nam synecdoche non solum tropos est, sed etiam lexeos figura, cum nimirum subtractum uerbum aliquod satis ex cæteris intelligitur. Vide Quint. lib. 9. cap. 3. Denique, siue hac de causa ita apelletur, siue quia id, quod partis est, toti attribuitur, ut aliqua ex parte synecdochem tropum imitetur; missa hæc faciamus; nam pueris tenebras offundunt.

DE CONSTRVCTIONE TRANSItiua uerbis.

Verba, quod ad significationes seu genera attinet, (utrumque enim Donato, & Diomedi idem ualet) quinque sunt Actiua, Passiua, Neutra, Communia, Deponentia. Actiua ea demum crediderunt Phocas, Donatus, Diomedes cæterique ueteres, quæ, O, litera terminata, passiua fierent, litera, R, apposita, ut, Laudo, Laudor. Neutra sunt, inquit Donatus 2. editione, quæ, O, litera terminantur, &, accepta, R, litera, latina non sunt; ut, Sto, Curro, sunt etiam neutra, quæ, I litera terminantur; ut, Odi, Noui, Cœpi, Memini. Itemq; in, Vm Syllabam desinunt; ut, Sum, prosum. Sunt etiam, quæ in, T literam exeunt, & impersonalia dicuntur, ut, Pudet, tædet, pænitet, libet, oportet. sed hæc, & similia defectiua existimanda sunt: Sunt præterea neutro passiua, ut Gaudeo, gauisus sum, Soleo, solitus sum, Audeo, ausus sum, Fio, factus sum. Fido, fisus sum: Hactenus Donatus. Diomedes neutra, O, litera finita, docte, & acute in tria genera distribuit, quorum alia agentis significationem habent, siue (ut Phocas nobilis & antiquus grammaticus inquit) quæ actum significant, & actiuam habent significationem, Vt, Facio, ambulo, curro. alia, quæ patientis habent significationem, ut, Veneo, uapulo, alia postremo sunt, in quibus agentis, nec patientis significatio dignoscitur, hoc est, quæ nec actionem, nec passionem significant, ut Sedeo, taceo, sto: nescis enim,

agat, quis, an patiatur. Hæc ultima quidam supina dixerunt, inquit Diomedes, alii absolutiua. Hinc apertissimè intelligitur, ueteres uerba omnia, quæ literam, R, assumere non possent, quantumuis cum accusatiuo coniungerentur (ut, Facio, calefacio, odi, noui) in neutris numerasse. Passiua sunt, quæ ita, R, litera terminantur, ut, ea deposita, actiua fiant, ut. Laudor, laudo. Communia, quæ, R, litera terminata, tum actionem, tum passionem significant, ut, Hortor, complector. Deponentia, quæ iisdem littera, R, terminata, actionem tantum significant, ut, Aucupor, loquor. Ego (dicam enim, quod sentio) quadripartitam existimo esse hanc distributionem: Quædam nanque actionem significant, ut Aedifico, curro, sequor; Alia passionem, ut, Vapulo, uerberor; Alia tum actionem, tum passionem, ut dignor, amplector, de quibus, pluribus suo loco; Alia denique nec actionem, neque passionem significant, ut, Sedeo, iaceo; hæc & similia proprie neutra sunt, meritoq; supina uerba à quibusdam appellata; quod uidelicet ueluti ociosa, resupinaq; stertant, utriusque actionis expertia. Hactenus de uerborum generibus.

Quod uero ad constructionem attinet, duplex est uerbum; Alterum. Intransitiuum, quod post se, aut nullum casum habet, ut, Venio, redeo, aut similem præcedenti; Liu. I. ab urbe, Iustè, pieq; legatus uenio. Teren. Andr. redeo inde iratus, atque ægre ferens; de quo supradictum est: Alterum Transitiuum, quod in casum diuersum a præcedenti transit. Hoc in Actiuum, Passiuum, & Neutrum partitur, Actiuum uerbum est, quod post se accusatiuum postulat, cuiuscunq; sit positionis, ut, Laudo, facio, sequor, amplector, odi; Doleo uicem tuam, Ingrati animi crimen horreo, quamuis hæc duo postrema, & similia, neutro passiua possint appellari, ut postea dicemus: libenter hoc genus uerborum, si per grammaticos liceret, Accusatiuum appellarim; quemadmodum quidam ueterum Accusatiuas præpositiones uocant, quæ accusandi casu gaudent. Passiuum est, quod in Ablatiuum transit, cum præpositione, A, uel Ab, ut Laudor a te, Complector à patre, Hoc fere in Or, desinit. Neutrum, quod transit in genitiuum, datiuum, uel ablatiuum,

casum, ut, Egeo tui, Opitulor tibi, Fungor meo munere. *Quæ diximus, de propriis casibus accipienda sunt; nam de communibus omni uerborum generi post dicendum erit. Per hæc tria genera fusa, atque dispersa sunt, quæ in impersonalia uocant; Actiua, ut,* Pudet, piget. *Passiua, ut pugnatur,* Itur; Neutra, *ut,* Libet, licet. *De Neutris primo dicamus; tum quia casuum ordo id exigit; tum (quod magis me mouet) ut, cognita Neutrorum turba, facilius cognoscant adolescentes Actiua, siue Accusatiua uerba.*

Genitiuus post verbum.

Sum, genitiuum petit, cum possessionem significat: Cic.Epist. 2. Iam me Pompeij totum esse scis, Aut, ad aliquid pertinere.Idem 12. Philip. Cuiusuis hominis est errare: nullius nisi insipientis perseuerare in errore: Idem 1. Off. Adolescentis est maiores natu uereri: Item hæc duo, Interest,& Refert. Cic. 2. de Fin. Interest omnium recte facere. Quin.lib.9. cap.4. Plurimum refert compositionis, quæ quibus anteponas.

Est, *Interest, refert, cum officium, atque ad rem pertinere significant, prima. & secunda persona carent, qua de causa impersonalia uerba, siue uerba sine personis (ut* Varro *loquitur) possunt appellari. Itaque cum uerbum impersonale dicimus præpositio,* In, *priuationem declarat primæ, & secundæ personæ, quibus uerbum priuatur; non nominatiui, siue personæ agentis, seu patientis, ut grammatici iuniores uolunt. Sed de hac re pluribus suo loco dicemus ex eodem* Varrone. *Hæc tria uerba (ut ad rem redeamus) modo nominatiuum habent aperte;* Cic. 5. Tusc. *Sapientis est proprium, nihil, quod pœnitere possit, facere;* Idem in Partit. *Quod enim permagni interest, sæpe pro*

necessario habetur; Idem epist. lib. 5. Non scripsi id, quod tua nihil referebat: Modo infinitum uerbum, aut orationis membrum loco infiniti accipiunt, Idem 2. de Orat. Tardi ingenii est riuuolos consectari, fontes rerum non uidere; Idem epist 3. Vtriusque nostrum magni interest, prius ut te conueniam, quam decedas: (Prius ut te conueniam, quam decedas) hoc membrum, siue pars totius orationis, uerbi Interest, nominatiuus est; Itidem, Maiores natu uereri, uice nominatiui ponitur: nisi quis uelit, Officium, seu Proprium, subaudire; ut, Adolescentis Officium est, maiores natu uereri; ut illud, sapientis est proprium, nihil, quod pœnitere possit, facere.

Exceptio.

Interest tamen, & refert, hos ablatiuos habent, Mea, tua, sua, nostra, uestra. Cic. 16. epist. & tua, & mea maxime interest, te ualere. Terent. Hecy. Tua quòd nihil refert, percontari desinas. Cic. pro Cluem. Hic sua putat interesse, se re ipsa, & gesto negocio, non lege defendi. Idem pro Syl. Vestra enim, qui cum summa elegantia, atque integritate uixistis, hoc maxime interest.

Cuius; uel cuia interest, genitiuo, uel ablatiuo effertur. Cic. Mur. Ea cædes potissimum crimini datur ei, cuia interfuit; non ei, cuia nihil interfuit. Idem 1. Philip. Quis enim est hodie, cuius intersit istam legem manere. Quibus genitiuis iungantur pronomina, Meus, tuus, suus, noster, uester. Item, dicatur ne benè latinè, Tua adolescentis interest, maiores natu uereri; Mea consulis refert, rempub. uigilanter administrare; & cætera id genus suo loco inuenies.

Verbum, Eſt, pro Ablatiuis, Mea, Tua, Sua, Noſtra, Veſtra, habet, Meum, Tuum, Suum, Noſtrum, Veſtrum. Cic. 2. de Fin. Si memoria forte te defecerit, tuum eſt, ut ſuggeras. Idem epiſt. lib. 6. Puto eſſe meum, quid ſentiam, exponere. Ouid. 4. Faſt. Nulla mora eſt operi; ueſtrum eſt dare, uincere noſtrum.

Appendix.

Magnum, paruum, tantum, quantum iunguntur in genitiuo cum uerbis Intereſt, & refert. Cic. 16. Epiſt. magni ad honorem noſtrum intereſt, quãprimum me ad Vrbem uenire. Idem Att 2. Per magni noſtri intereſt, te eſſe Romę. Idem ad Q. Fra. lib. 1. Parui refert, abs te ipſo iuſdici. Att. 8. Scio, quanti Reip. interſit, omneis copias in unum locum primo quoq; tempore conuenire.

Obiter notabis uerbum Intereſt, loco genitiui, poſſe accuſatiuum cum præpoſitione Ad recipere. Cic. Epiſt. 5. Et quidem ad noſtram laudem non multum uideo intereſſe. Poſtremum locum quidam legunt, Scio quanti reipub. ſit; Interſit, tamen legendum eſſe confirmat epiſtola Ciceronis 15. eiuſdem lib. ad Pompeium, in qua refert Cicero eadem uerba, Magniq́ue, inquit, intereſſe reipub. ſcripſeras, omnes copias primo quoque tempore in unum locum conuenire. Cic. pro lege Man. Etenim illud primum parui refert, nos publicanis amiſſa uectigalia, poſtea uictoriam recuperare. Vlpian. lib. 47. Pand. ſcilicet, ſi tanti interſuit.

Cætera huiuſmodi per aduerbium adduntur, ut, Plurimum intereſt, Maxime refert, Nihil intereſt, Cic. 1. Tuſc. Theodori quidem nihil intereſt, humine, an ſublime putreſcat. Idem epiſt. 5. equidē ad noſtram laudem non multum uideo intereße; ſed ad properationem meam quiddam intereſt, non te expectare.

Huius claſsis ſunt, Parum, paululum, aliquantulum, multum, permultum, magis, maxime, minus, minime, nihil, aliquid, uehementer, tantopere, magnopere, infinitum, tantulum, plus, plurimum. Plin. lib. 16. cap 30. Infinitum refert lunaris ratio. Cæterorum paſsim occurrunt teſtimonia, quæ, ne longus ſim, prætermitto. Quantum, apud Cicer. inuenies. Pro Mur. Oſtendam alio loco, quantum ſalutis communis interſit, duos Conſules in repub. Kal. Ianuariis eſſe. Idem pro Mil. Semper ille, & quantum intereſſet Publii clodii &c. Plin. lib. 2. cap. 16. Tantum intereſt, ſubeant radii, an ſuperueniant.

Misereor, Satago, genitiuum caſum aſciſcunt. Cic. Att. Qui miſereri mei debent, non deſinunt inuidere. Terent. Heaut. Clinia rerum ſuarum ſatagit.

Veriſimile eſt, miſerendi uerbum etiam dandi caſum olim habuiſſe; quod aperte Diomedes, & Priſcianus docent, quamuis neterum teſtimonia non ſatis ſint aperta; Nam illud Cicer. 2. Tuſc. Perge, aude nate, illachryma patris peſtibus, & miſerere; gentes noſtras flebunt miſerias; Non uidetur ad rem facere, cum datiuus, Peſtibus, non cum uerbo, Miſerere; ſed cum, Illachryma iungatur, quod elegantisſimè dandi caſum petit. Idem 3. de Nat. Quid dicam de Socrate, cuius

morti illachrymari soleo, Platonem legens Liu. 10. *belli Maced.* Meo *infœlici errori unus illachrymasti*. Illud itidem, Senecæ *de uita beata, cap.* 24. Huic *misereor; in ueteribus codicibus sic legitur*. Hunc *promereor, illi reddo, huic succurro, huius misereor*; Vide Pintiani *castigationes*. Recolo tui, *nondum apud ueteres, quod meminerim, legi*.

Obliuiscor, recordor, reminiscor, memini pro recordor, tum genitiuum, tum accusatiuum postulant. Cic. 3. Tusc. Est proprium stultitiæ, aliorum uitia cernere, obliuisci suorum. Idem 8. Philip. Omnia obliuiscor, in gratiam redeo. Terent. Eun. Faciam, ut mei semper memineris. Cic. de Senec. Omnia, quæ curant senes, meminerunt.

Cic. *pro* Plan. Huius *meriti in me recordor*. Idem 2. In Rul. *Est operæ pretium, maiorum diligentiam recordari*. Cæsar. 1. *belli ciu. sin bello persequi perseueraret, reminisceretur, & ueteris incommodi* Romanorum, *pristiniq́; uirtutis* Heluetiorum. *epist. lib.* 4. *& potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt*. Recordor, *reminiscor, memini pro recordor, etiam cum ablatiuo, præpositione*, De, *iunguntur*. Cicer. *pro* Plan. *Quoniam istis uestris lachrymis de illis recordor, quas pro mea salute sæpe, & multum profudistis*. Idem *pro* Lig. *De aliis quibusdam quæstionibus reminiscentem*. Idem *ad* Att. 15. De *Planco memini*. Ibidem de Herode, & Metio *memini, & de omnibus, quæ te uelle suspicor*.

Memini, pro mentionem facio, cum genitiuo, uel ablatiuo, & præpositione De, iungitur. Quint. lib ij. cap. 2. Neque omnino huius rei meminit usquam poeta. Idem ibidem, De quibus multi meminerunt.

Datiuus post verbum.

Sum, modo Datiuum unum habet: Cic. Att. 6. Sed nuntiant, melius esse ei: Teren. Adel. Natura tu illi pater es, consilijs ego: Modo duos.: Cic. Att. 6. Respondebo primum postremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ molestiæ fuit.

Sum uariè cum datiuo iungitur; modo enim pro, Habere ponitur, ut, Sunt mihi omnia scripta Ciceronis; Summa necessitudo mihi tecum est. Cum duobus datiuis iunctum, plerunque per uerbum Afficio, seu Affero, exponitur; Epistola tua fuit mihi magnæ molestiæ, uoluptati; & parentibus honori, & amicis utilitati, & reipublicæ emolumento esse poteris. Modo datiuus pro nominatiuo ponitur. Cic. I. de diuin. Quod ne dubitare possimus, maximo est argumento, quod nuper contigit. Idem pro Domo sua; Libertatis simulachrum in ea domo collocabas, quæ domus ipsa erat indicio tui crudelissimi tribunatus. Denique multa, quæ putantur datiuum habere, ut, Proximus, Propinquus, Cognatus, Amicus, Socius, Familiaris, Commilito, Conseruus, Condiscipulus, & alia id genus substantiua, datiuum habent, beneficio uerbi substantiui; ut, Cæsar est propinquus Marcello; Lentulus est familiaris Ciceroni: Nam hæc separata a uerbo substantiuo non datiuum habent, sed genitiuum ut, Annibal occidit Omnes propinquos Fabii; non Fabio. Omnes commilitones Iulii iugulati sunt; non Iulio. Proximus, propinquus, cognatus adiectiua, & quæ sunt generis eiusdem, datiuum ferè postulant, etiam absente sum.

Verba, quæ auxilium, adulationem, commodum, incommodum, fauorem, studium significant, dandi casum postulant, ut, Auxilior, adulor, commo-

do, incommodo, faueo tibi, studeo philosophiæ. Cic. 6. In Ver. Homini iam perdito, & collum in laqueum inserenti subuenisti. Idem 4. in Cat. Consulite uobis, prospicite patriæ.

Auxilium significant, Auxilior, opitulor, patrocinor, subuenio, succurro, medeor, medicor. Adulationem, adulor, assentor, blandior, lenocinor, palpor, subparasitor. Commodum, consulo, prouideo, prospicio, caueo, metuo, timeo. Incommodum, doleo, displiceo, incommodo, detraho, impono, insulto, illudo, insidior, irascor, malecupio, maledico, malefacio, maleuolo, noceo, officio, obtrecto. Fauorem, faueo, studeo, arrideo, assentio, uel assentior, accedo tibi, & tuæ sententiæ, adstipulor; benefacio, benignefacio, benecupio, benedico, beneuolo, consentio, subscribo, suffragor. Studium, studeo, uaco, Singulorum exempla frequentissime tibi occurrent. Quare ad alia transeamus.

Datiuo item adhærent composita ex uerbo Sum, & quæ obsequium, obedientiam, submissionem, repugnantiam significant, ut, Prosum, obsequor, obtempero, seruio, repugno tibi. Cic. 2. Off. Contemnuntur ij, qui nec sibi, nec alteri prosunt, (ut dicitur) in quibus nullus labor, nulla industria, nulla cura est. Idem pro Syl. Ego uero quibus ornamentis aduersor tuis? aut cui dignitati uestræ repugno?

Quæ ex uerbo substantiuo componuntur, sunt hæc. Absum, adsum, desum, insum, intersum, obsum, præsum, prosum, subsum, supersum; quæ & alios casus possunt admittere, accedente præpositione, ut, Nec in Antonio defuit hic ornatus: In oratore perfecto inest omnis philosophorum scientia: Roscius ne in conuiuio quidem ullo interfuit? In hac re nulla subest suspicio.

Paucæ sententiæ ad consulatum defuerunt. Siluerunt principes; neque in illa concione affuerunt. Hæc apud Ciceronem, & his similia, eius scriptis euoluendis, leges. Verbum, Possum, quamuis his genere, & cognatione proximum sit, usu tamen alienum est. Cic. Pro Sex. Rosc. *Apud me & amicitia, & beneficiis, & dignitate plurimum possunt.* Pro eodem; *Ego, qui neque usu satis, & ingenio parum possum.* Iungitur etiam cum Accusatiuo, qui tamen a uerbis, Facio, & Ago, uidetur regi: Cic. pro Planc. *Quid enim possum aliud, nisi mærere? nisi flere?* Obsequium significant, Inseruio, indulgeo, morigeror, obsecundo, obsequor, placeo, satisfacio. Obedientiam, ausculto, obedio, obtempero, pareo. Submissionem, ancillor, famulor, seruio, cedo. Repugnantiam, aduersor, obsto, obsisto, obstrepo, reluctor, repugno, resisto, reclamo, refragor.

Dandi præterea casum desiderant, quæ euentum significant, ut, Accidit, cadit, contingit, euenit, obuenit, obtingit. Cic. 1. ad Q. Fr. *A te mihi omnia semper honesta, & iucunda ceciderunt.* Idem 4. in Ver. *Sorte prouincia Sicilia Verri obuenit.* Idem 1. Off. *Quod cuique obtigit, id quisque.*

Eiusdem generis sunt, Incidit, cedit, succedit, beneuertit, maleuertit, usuuenit; quæ prima, & secunda persona priuantur. Vnde uerba sine personis, quando præcipuis personis carent, nominantur, siue impersonalia, eodem sensu. Hæc habent a fronte nominatiuum casum, modo aperte; Cic. de Senec. *Si id culpa senectutis acciderit, eadem mihi usuuenirent omnia;* Sal. Iugur. *Metelloq; Numidia euenit;* Liu. 3. ab urbe; *Quod bene uerterent ipsi, reiq; publicæ.* Modo membrum orationis, uice nominatiui. Quint. 6. Declam. *Non contigit mihi, quod cæteris miserrimum est, filium efferre.* Cic. 3. in Ver. *Accidit, ut illo die ueniret Lampsacum.*

Item, Libet, licet, liquet, expedit, & quæ sunt generis eiusdem. Ter. Adel. facite, quod uobis libet. Cic. 2. de orat. Si tibi id minus libebit, non te urgebo. Idem 7. In Ver. Non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati sunt. Idem 4. Acad. si habes, quod tibi liqueat, neque respondes, superbis.

Hæc, ut apertum est, nominatiuus antecedit: Cic pro Mar. Multi dubitabant, quod optimum esset; multi, quid sibi expediret. Antecedit, & Infinitum, siue orationis membrum, loco nominatiui. Cic. 5 Tusc. Peccare nemini licet. Idem, de Senec. Non libet mihi, deplorare uitam. Generis eiusdem sunt, Conducit, competit, constat, dolet, suppetit, superat pro suppetit, suppeditat pro suppetit, præstat, placet, restat; stat, sedet pro placet. Cic. lib. 13. Epist. Conducit hoc tuæ laudi. Plin. Competit fermè & hoc omnibus. Cic. 5. In Ver. Nympho, antequam plane constitit, condemnatur. Terent. Adel. Sed hoc mihi dolet, nos penè sero scisse Cic. Parad. Vter igitur est ditior; cui deest, an, cui superat? Idem de Claris Orat. Cui si uita suppeditasset, consul factus esset. Idem epist. 16. Mihi placebat si firmior esses, ut te Leucadem deportares. Idem pro Sest. Multo mihi, multo, inquam, Iudices, præstat, in eandem illam recidere fortunam, quam tantam importare meis defensoribus, & conseruatoribus calamitatem. Idem 3. Off. Qui è diuisione tripartita, duas partes absoluerit, huic necesse est, restare tertiam. Virg. 5. Idq; pio sedet Aeneæ. Cic. Epist. lib. 9. Modo nobis stet illud, una uiuere in studiis nostris. Adde supradictis, Incessit, accedit, confert, conuenit patet, uacat. Liu. 1. belli Maced. Grauior cura Patribus incessit. Cic. pro Quinct. Illud quoque nobis accedit incommodum. Quinct. lib. 3. cap. 9. Interim confert admirationi multum etiam infirmitas; ut cum idem, Tydea paruum, sed bellatorem, dicit fuisse. Cic. 3. de Fini. Posterius priori non conuenit. Idem Att. 4. Velim domum ad tuos scri-

bat, ut mihi tui libri pateant, non secus ac si ipse adesses . *Ouid.* 2. *de* Trist. *Non uacat exiguis rebus adesse Ioui*.

Multa denique ex uerbis neutris, & prepositionibus Ad, Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub; dandi casum sibi aßumunt, ut Assurgo, Conuiuo, Immineo, Illachrymo, Interuenio, Obuersor, Præluceo, Succumbo. Cic. Pro Sest. Mihi ante oculos obuersatur reipub. dignitas. Idem in Sall. Ego meis maioribus uirtute præluxi. Quinct. lib. 9. cap. 1. De omnibus ætatis suæ, quibusq; conuiuebat, silentium egit.

Multa sunt huius loci, quorum nonnulla testimonia afferam. Cic. in Pis. *Quis tibi paruit? quisnam in curiam uenienti assurrexit?* Idem pro domo sua, *Impendebat direptio; imminebat tuus furor omnium fortunis*. Suet. in Vesp. cap. 15. *Iustis suppliciis illachrymarit etiam, & ingemuit*. Liu. 1. ab urbe, *Huic orationi seruius cum interuenisset*. Ibidem, *Muro lapideo circumdare urbem parabat, cum sabinum bellum cæptis interuenit*. Cic. pro Deiota. *Deiotarus nunquam succumbat inimicis, ne fortunæ quidem*. *Huc spectant*, Acclamo, Accumbo, Accumbo, Accresco, Adiaceo, Adnascor, Assisto, Aßideo, Assuesco, Consuesco, Insulto, Inhio, Incumbo, Indormio, Incubo, Illuceo, Impendeo, Ingemisco, Insuesco, Insideo, Interiaceo, Occurro, Occurso, Obrepo, Oborior, Obequito, Præsideo, Præeo, Præcurro, Subiaceo, Subrepo, Succresco, Suboleo, *succlamo, & alia, quæ ordine elementorum digesta paulo post uidebis. Sunt præter ea, quæ hactenus numerauimus, alia, quæ locis communibus comprehendi minime possunt, ut*, Confido, Nubo, Proficio, Sufficio, Hæreo, *Itemque cætera* Neque ii loci, *quibus usi sumus, placent, nam uerba quamplurima necessario sunt excipienda, si rem diligentius inspicias*. *Quid?* Iuuo, Adiuuo, Leuo, Subleuo, Erigo,

Confirmo, Corroboro, Alo, Nutrio, Sustento Hortor, Moneo & *alia pene infinita, non ad auxilium, commodum, fauorem pertinent?* Perdo, Vexo, Infesto, Crucio, Occido, & *alia innumera quis non uidet incommodum significare? Quae cum ita sint, uisum est non inutile, neutra, quae datiuum admitterent, literarum ordine recensere, non, ut memoriae à pueris mandentur, sed, ut cererrius legantur.*

Absum, Acclamo, Accumbo, Accubo, Accresco, Accedo tibi, & *tuae sententiae, idest assentior, accedit hoc meis malis, pro, Additur*, Acquiesco, Accidit, Adsum, Adulor, Adhaereo, Adharesco, Allaboro, Adequito, Adnascor, Adno, Adnato, Aduoluor, Affulgeo, Antecedo, Antecello, Anteeo, Antesto, Ancillor, Appareo, Applaudo, Appropinquo, Arrideo, Assisto, Assideo, Assuesco, Assurgo, Asseruio, Assentor, Assentior, Astipulor, Ausculto, pro, Obedio, Auxilior. Benecupio, Benedico, Benefacio, Benignefacio, Beneuolo, Bene fit tibi, Beneuertat, Blandior. Caueo, Consulo, pro Prospicio, Confido, Consentio, Consuesco, Commodo, pro Prosum, cedo, pro Locum do, Conducit, Confert, Cedit, Cadit, Contingit, Competit, Constat, Collibet. Detraho, Despero, Deseruio, Desum, Deficio, Displiceo, Dissentio, Diffido, Dolet. Euenit, Expedit, Excello. Fido, Famulor, Faueo. Gratulor, Gratificor. Haereo. Illudo, illabor, incessit, indulgeo, insum, insulto, inhio, incumbo, pro innitor, inseruio, insusurro, insisto, ignosco, illachrymor, illachrymo, incomodo, indormio, incubo, illuceo, impono, pro decipio, impendeo, immineo, immoror, inhaereo, ingemisco, inuideo, irascor, inno, as, innitor, insto, insuesco, insideo, interuenio, interiaceo, intersum. intercedo, idest, oppono me, & impedio, interdico, pro repugno. Libet, licet; lenocinor, liquet. Malecupio, maledico, maleuolo, malefacio, malefit, maleuertat, medicor, medeor, metuo amice, morigeror, moderor, idest, modum adhibeo. Nubo, noceo, Obedio, obsecundo, obtempero, obsequor, obluctor, obsto, obsisto, obtrecto, oborior, obnitor, obrepo, obsum, obloquor, obequito, obirascor, obuersor, obuenit, obtingit,

A

B C

E F G H I

L M

N O

P *occurro, occurso, officio, opitulor.* Palpor, *patet, patrocinor, placeo, parco, pareo, præsto, præsum, præcurro, præeo, præcello, præluceo, præsideo, prouideo, prospicio tibi, id est, consulo tibi, præstolor, præstat, proficio, prosum. proximo.* R *Recipio tibi, id est, promitto, renuntio, id est abstineo, & alieno me,* Refragor, *reclamo, reluctor, repugno, resisto, respondeo, pre satisfactio.* S *Subiaceo, succurro, succedo, succesco, succlamo, suboleo, subrepo, succumbo, subsum, subseruio, subscribo, id est, Assentior, sufficio, id est, Par sum, suffragor, seruio, supersum, suppetit, suppeditat, & superat, pro, suppetit, satisfacio, stat, studeo, supplico.* T *Timeo amicè, tempero, pro, abstineo.* V *Vaco, id est, Operam do, uacat, usuuenit, uenit mihi in mentem.*

Datiuus uel accusatiuus post uerbum.

Antecedo, anteeo, antesto, anteuerto, attendo, præsto, præcurro, preeo, præstolor, incessit, illudo, dandi, uel accusandi casum admittunt. Cic. 4. de Fin. Virtus tantum præstat ceteris rebus, ut dici uix possit. Liu. 7. belli Mac. Robore nauium, & uirtute militum Romani Rhodios præstabant.

Sunt quedam uerba, que uarios casus, pro uaria significatione admittunt, cuiusmodi sunt, Ausculto, *caueo, consulo, cedo, commodo, detraho, formido, incumbo, impono, insideo, interdico, moderor, metuo, prouideo, prospicio, recipio, respondeo, iubeo, succedo, superat, suppeditat, sufficio, timeo: hæc ambigua appellantur.* Alia, *eadem manente significatione, uarios nihilominus casus habent: huius generis sunt* Antecedo, *anteeo, &c.* Cic. 2. Off. *Natura hominis pecudibus, cæterisq; bestiis antecedit.* Cæsar 3. *belli* Gall. *Scientie*

atque usu nauticarum rerum cæteros antecedunt. Cic. 9 Phil. Cum Seruius Sulpitius ætate illos anteiret, sapientia omnibus; subito ereptus, totam legationem orbam, & debilitatam reliquit. Idem 2. Off. Admiratione quadam afficiuntur ii, qui anteire cæteros uirtute putantur. Idem 2. de inuen. Crotoniatæ omnibus corporum uiribus antesteterunt. Pomp. Mel. lib. 3. cap. 6. Ex iis Codanonia, quam adhuc Theutori tenent, ut magnitudine alias, sic fæcunditate antestat. Terent. Eun. Miror, ubi ego huic anteuerterim: Tacit. Damnationem ueneno anteuertit. Cic. pro Archia: Quoniam me in hoc genere dicendi tam diligenter attenditis. Idem 3. de Fin. Quare attendo te studiose. Idem pro Cluen. Attendite exitum. Proximum seculum datiuum dedit huic uerbo. Plin. lib. primo Epist. Nunc. rogo te, ut non tantum uniuersitati eius attendas, uerum etiam, &c. Idem lib. 7 Neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis attendit. Idem in Panegy Iurat in legem attendentibus Diis; nam cui magis; quam Cæsari attendant? Suet. in Galba, pro operam dare, uidetur posuisse. Inter, liberales, inquit, disciplinas attendit, & iuri. Cic. 4, in Cat. Hæc, non ut uos, qui mihi pœne studio percurritis, excitarem, locutus sum. Idem in Orat. Horum uterque socratem ætate præcurrit. Idem pro Mil Hesterna etiam concione incitati sunt, ut uobis uoce præirent, quid iudicaretis. Plin. lib. 28. cap. 2. Descriptio præire aliquem. Liu. 8. ab urbe, Agedum pontifex publicus populi Romani, præit uerba, quibus me pro legionibus deuoueam. Teren. Eun. Quem præstolare Parmeno hic ante ostium. Cic. Att. 2. Ita tamen, ut, quoniam tu nihil certi scribis, in Formiano tibi præstolor usque ad tertium nonas Maii. Idem, ad eundem 3. Ego huic spei, & expectationi, quæ nobis proponitur, maxime tamen uolui præstolari apud te. Idem 1. in Catil. Quanquam quid ego te inuitem, à quo, iam sciam, esse præmissos, qui tibi ad Forum Aurelium præstolarentur armati? Val. Max. in prol. Nec mihi cuncta complectendi cupido incessit. Liuius 1. ab urbe eo Grauior cura Patribus incessit. Colum. lib. 12. cap. 10. Incessit hominibus sterilitas annonæ. Incessit, multo

frequentius cum accusatiuo legitur, Liu. 1. *ab urbe;* Ti*mor deinde Patres incessit.* Idem 4. belli Pun. *Ipsum ingens cupido incesserat, Tarenti potiundi. lib. 7. decr. 4.* Timor *incessit Liuium.* Tacit. *lib.* 1. *Cum Panonicas legiones timor incessit.* Teren Andr. *Noua nunc religio isthæc incessit* Cic. *pro* Dom. Hic *non illudit auctoritati horum omnium, qui adsunt, summorum uirorum?* Idem. 1. *de* Orat. *Ipsa uero præcepta sic illudere solebat, &c.* Adulor, *etiam cum accusatiuo iungitur.* Cic. *in* Pis. *Sine ulla specie consulari horrentem, trementem, adulantem omnes, uidere te uolui: uidi.* Colum. *lib.* 7. *cap.* 12. *de canibus.* Illi *quoque furem adulantur.* Despero, *cum accusatiuo:* Cæs. 5. *belli* Gal. *Desperare fugam:* Cic, 2. *in* Cat. Honores *quos quieta repub. desperant, perturbata, consequi posse arbitrantur:* Cum *datiuo,* Idem *in* Pis. *quid? quod tu toties diffidens, ac desperans rebus tuis in sordibus, lamenta, luctuq; iacuisti?* Cæs. 3. *belli* Gall. Suis *fortunis desperare cœperant.* Allatro, *præcedo, anteuenio, deficio frequentissime cum accusatiuo iunguntur, raro cum datiuo:* Plin. *de* Viris *illust.* In *Capitolium intempesta nocte eunti nunquam canes allatrauerunt.* Plau. *Asin.* Vt *uestræ fortunæ meis præcedent.* Anteuenio, *apud eundem leges, cum eodem casu,* Cæs. 3. *belli* Gall. *Cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur, ac non solum uires, sed etiã tela nostris deficerent;* Cic. *accusatiuo utitur in* 4. *In* Ver. *Me dies, nox latera deficerent, si hoc nunc uociferari uellem.* Idem *pro* S. Ros. Tempus *hercle te citius, quam oratio deficeret.* Insulto, *medicor, interdum accusatiuum habent, ut,* Decet da*tiuum* Iuuen. *Sat.* 1. Palpo, *iunxit eum accusatiuo,* Quem *munere palpat canis.* Indignor, *cum accusatiuo rei iũgitur,* Quinct. *lib.* 6. Quidam *indignantur imperia, quosdam continet metus,* Cic. 2. *de* Inuen. Et *dicere ea, quæ indignantur aduersarii, tibi quoq; indigna uideri.* Excello, *apud* Lactantium, *cum accusatiuo legitur.* Antecello, *docent multi, etiam cum accusatiuo iungi ex* Cicer. *pro* Cornelio Bal. Qui *eloquentia cæteros antecellis, quem locum nondum potui inuenire, cum orationem pro* Cor. Bal. *semel atque iterum perlegerim,* Credo *tamen habuis-*

accusatiuum, nam Auctor ad Heren. lib. 2. passiue eo usus est. An ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur. Quædam datiuum simul, & accusatiuum admittunt, ut metuo, tibi calamitatem, inuideo tibi laudem, assentior tibi cætera: gratulor tibi uictoriam, cur tibi hoc non gratificetur nescio? Alia etiam casum præpositionis petunt repetita præpositione, cuiusmodi sunt absum, adhæreo, adhæresco, detraho, despero, insum, insideo, inhæreo, appropinquo, illudo, insulto. Cicer. Att. II. *Non cessat de nobis detrahere.* Idem de Ora. 3. *Quæ cum dixisset in Albutium illudens, ne a me quidem abstinuit.* Idem pro Mil. *Quæ tot annos illum in hanc Rempublicam insultare uideret; & pateretur. Sunt præterea, quæ supra elementorum ordine enumerauimus, & alia ferè poetica. Aduigilo, adfremo, allabor, bello, certo, contendo, concurro, colludo, constrepo, dissideo, grator, insurgo, inuigilo, insileo, lateo, indolro, immorior, immurmuro, incerpo, intercurro, occumbo neci, morti; obambulo, obmurmuro, præsilio, pugno, remurmuro. Quædam alia, quæ a nonnullis redduntur consulto prætermisi, quod apud ueteres, aut nulla testimonia repererim, aut non satis aperta, uerbi causa Verbo dominandi dandi casum tribuunt, citantq; Ciceronem pro caio Rabirio Posth. Dominatus est enim, inquit, Alexandriæ.* Item Virg. I. Aenei. *Victis dominabitur Argis, cum uterque casus non proprius sed communis uideatur. Eodem enim modo, dicimus Mortuus est Alexandriæ, & Moritur Athenis, Argis. Itaq; malim uti ablatiuo cum præpositione in quod frequentissimum est apud bonos autores.* Cic. Tus. I, *Vetat enim dominans ille in nobis Deus iniussu hinc nos suo demigrare.* Idem pro Cec. *Denique nimia ista, quæ dominatus in ciuitate potentia, in hoc solo genere quiescit. Aut accusatiuo cum eadem præpositione.* Idem de Sen. *Ita enim senectus honesta est, &c. si usque ad extremum spiritum dominatur in suos.*

Interdico.

Interdico singulare est, nam præter datiuum ablatiuum habet. Ces. 1. Belli Galli. Postea quam in uulgus militum relatum est, qua arrogantia in colloquio Ariouistus usus, omni Gallia Romanis interdixisset, multo maior alacritas studiumque pugnandi maius exercitui iniectum est. Item accusatiuum Liui. 4. Belli Mac. Fœminis duntaxat usum purpuræ interdicemus.

Interdico frequenter præter datiuum accusatiuum habet. Valer. Max. *lib. 2. cap. 2. interdixit etiam ei conuictum hominum, usumq; balneorum.* Seneca *lib. 3. de ira. si iubes Cæsar, statim illi domum meam interdicam. sic* Iustinus *lib. 5.* Sueto. *in* Nerone. *Cum ablatiuo frequentissime reperitur.* Cic. *6.* Philipp. *sic contemnit tanquam si illi aqua, & igni interdictum sit, in* Ep. *fam. futurum puto, ut aqua, & igni nobis interdicatur.* V*identur dixisse etiam ueteres interdico tibi aquam, & ignem, unde à* Cicerone *dicitur pro domo sua.* V*bi enim tuleras, ut aqua, & ignis mihi interdiceretur?* Ibidem. V*elitis, iubeatis ne, ut* M. Tullio *aqua, & ignis interdicatur?* V*erba sunt* Clodii. V*erbum hoc præter accusatiuum, non uidetur habere ablatiuum, ut interdico te aqua, & igni.* Nam *illud* C*æsaris ita scriptum est in libris quos uidi, quemadmodum citauimus prope finem.* 1. B*elli* Gall. *neque arbitror,* Romanos *ut quidam citant, usquam esse.*

Ablatiuus post Verbum.

Sum, ablatiuum significantem laudem, uel uitupera-

tionem. Cic. 1. Lentulo. Tu fac animo forti, magnoque ſis. Idem poſt red. ad Q. Bona ualetudo iucundior eſt eis, qui è graui morbo recreati ſunt, quàm qui nunquam ægro corpore fuerunt. Idem contra Rull. Quem ueſtrum tam tardo ingenio fore putauit. Idem in Bruto. Summo iſto quidem ingenio dicitur fuiſſe.

Appendix.

Sum interdum genitiuũ habet etiam cum laus, uel uituperatio ſignificatur. Cic. pro Seſt. Nimium me timidum, nullius animi, nullius conſilii fuiſſe, confiteor. Idem ad Octau. Antonius uir maximi, utinam etiam ſapientis conſilii fuiſſet. Plinius ad Clementem lib. 4. Erat puer acris ingenii, ſed ambigui.

Non ſemper quæ ablatiuo efferuntur, genitiuo efferri poſſunt, cuiuſmodi ſunt hæc. Terent. Eunuch. Bono animo es. Idem Adelph. Bono animo fac ſis. Idem Phor. Animo uirili, præſentique ſis. Cic. in Bru. Nunc ſi es animo, expone nobis, quod quærimus. Idem ad Canin. 2. hoc animo qui ſunt, deteriores fiunt. Idem Att. 6. Equidem ſum magna animi perturbatione. Item illa apud eundem. Hic capite, & ſuperciliis ſemper eſt raſus. Mira ſum alacritate ad litigandum. Incredibili ſum ſolicitudine. Sum magno dolore, & multa id genus alia, itaque delectu opus eſt. Alia contra genitiuo potius, quam ablatiuo afferuntur. Terent. Andr. Nullius conſilii ſum. Suet. in Auguſt. Cibi minimi erat, ac ferè uulgaris.

Hæc: egeo, indigeo, careo, uaco, uictito, uescor,
Viuo, superſedeo, potior, delector, abundo,
Mano, fluoq́ue, fruor, ſcateo, nitorq́ue, redundo,
Glorior, oblector, triſtor, lætorq́ue, laboro,
Conſto, pluit, ualeo, poßum, ſto, fungor, & utor,
Quem caſum ignorant Graij; ſibi iure repoſcunt.

Cic. Q. Fr. 3. incredibile eſt mi frater, quam egeam tempore. Idem offic. 1. Nihil honeſtum eſſe poteſt, quod iuſtitia uacat. Plin. lib. 6. cap. 30. Pars quædam Aethiopum locuſtis tantum uiuit, fumo, & ſale duratis. Cic. pro Seſt. Roſc. commoda quibus utimur, lucemq́; qua fruimur, ſpiritumq́ue, quem ducimus a Deo nobis dari, atque impertiri uidemus. Liu. 1. ab Vrbe. Nuntiatum eſt Regi, patribusq́ue in monte Albano lapidibus pluiſſe.

Careo, abundo, ſcateo apud ueteres etiam cum genitiuo iungebantur. Vnde Trent. Heaut. dixit. Tui carendum. Lucilius. Quarum abundamus rerum. Gell. lib. 1. cap. 1. I rarumq́ue ſcatebat. Vaco pro careo huius eſt loci. Nam cum operam dare ſignificat datiuum amat. Exempla facile inuenies apud idoneos auctores. Plaut. Moſtel. Victitabam uolupe parſimonia, & duritia. Solinus : ſi modo tibi ſatis idoneus uidetur, de Eſſænis loquens, cap. 47. Palmis inquit uictitant. Viuo pro uictito, alor. Cic. 7. Verr. Ego naues inanes fuiße dico, remiges, nautasq́; dimiſſos, reliquos ſtirpibus uixiſſe palmarum. Superſedeo, ideſt, abſtineo. Idem de In. 1. omnino narratione ſuperſedendum eſt. Idem de D. 1. Herculis ſimulachrum ſudore manauit. Idem ibidem. Quid quod fluuius attratus ſanguine fluxit? Sic affluo, diffluo, circunfluo. Idem Tuſ. 1. Fiducia uirtutis, nobis utendum eſt ad ſpem beate uiuendi. Idem

in Orat. Quidam nominibus ueterum gloriantur. Laboro, *idest, premor male habeo, Cæsar lib. 3.* Belli Ciuil. *Maxime re frumentaria laborant. Sic laborare fame, frigore, morbo. Quint. lib. 2. cap. 17. constat experimentis medicina.* Cic. Offic 1. *Alios uidemus uelocitate ad cursum, alios uiribus ad luctandum ualere.* Idem pro Quint. *Verum ita se res habet, ut ego, qui neque usu satis, & ingenio parum possum, cum patrono disertissimo comparer.* Sto *pro obtemperare, assentiri, fidem habere, hærere, persistere, eleganter iungitur cum ablatiuo.* Cic. pro Fl. *Marcus Gratidius legatus, ad quem est aditum, actionem se daturum negauit, re iudicata stari ostendit placere.* Idem pro Cluen. *& si uterque censor censoris opinione standum putauit, quid est, quam ob rem & cætera.* Hinc *sunt illæ locutione sta re decreto, pacto, iureiurando, promisit.* Huc accedunt, *& illa: abire magistratu, consulatu, cedo patria, urbe, domo.* Exundo, exubero *addi possunt, quamuis rara sint ex his, quæ supra posuimus: consto, laboro frequentissime præpositionem, ex, admittunt.* Cic. Tus. 3. *cum constemus ex animo, & corpore.* Idem in Orat. *Actio constat e uoce, atque motu.* Quo modo *fere loquitur* Cic. *laborare ex desiderio, ex rebus, ex intestinis, ex pedibus, ex inuidia,* Tulliana *sunt.* Nitor, *glorior præpositionem in interdum admittunt.* Idem pro Mil. *in huius uita nititur salus ciuitatis.* Idem de Nat. 2. *Propter uirtutem iure laudamur, & in uirtute recte gloriamur.* Idem in Vat. *de tuis diuitiis intolerantissime gloriaris.*

Appendix.

Egeo, indigeo, potior, etiam casum interrogandi admittunt. Cic. Att. 7. Egeo consilii, quod optimum factu uidebitur, facies. Idem Phil. 6. Hoc bellum indiget celeritatis. Idem Lent. 1. otium nobis exoptandum est, quod ii qui potiuntur rerum, præstaturi uidentur.

E 2

Potior frequentissimè cum genitiuo iungitur etiam pro frui, tenere, interdum uincere. Cic. ad Lent. 1. si exploratum tibi sit posse illius regni potiri. Idem de fin. 1. Nullas etiam consequuntur uoluptates, quarum potiundi spe inflammati multos labores, magnosque susceperunt. Salust. Romani signorum, & armorū potiti sunt. Idē Cati. cui fatum foret urbis potiri. Auctor ad Her. 4. Atheniensium potiti sunt Spartiatæ. Crebra occurrunt exempla maximè apud historicos. Cum genitiuo rerum elegantissimè copulatur, significatque summam imperii administrare.

Appendix. II.

Potior, uescor, fungor non recusant accusandi casum. Cic. Tus. 1. Ego doleam si ad decem millia annorum gentem aliquam urbem nostram potituram putem. Plin. lib. 10. cap. Aues nonnullæ uescuntur ea, quæ rapuere pedibus. Terent. Adelph. Neque boni, neque liberalis functus officium est uiri.

Hæc tria uerba non raro accusatiuo adhærent. Ter Adelph. ille alter sine labore patria potitur commoda. Ibidem. Miseriam omnem capio, hic potitus gaudia Plaut. Asinar. Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum Cic. Phil 13. Vincamus etiam, pacemq; potiamur. Legitur & pace. Plin. lib. 5. cap. 50 si caprinum iecur uescantur & lib. 9. cap. 50. Oua uescentes. Et lib. 11. cap. 37. Qui absinthium uescuntur. Tacitus in uita Agricolæ, eo ad extremum inopiæ uenere, ut infirmissimos suorum mox sorte ductos uescerentur. Terent. Heaut. Attentè tute illorum officia fungere. Ibidem. Hæc ego præcipio tibi, hominis frugi, & temperantis functus officium. Tacitus lib. 3. suprema erga memoriam filii sui munera fungeretur. Idem lib. 4. Ego me Patres conscripti mortalem esse, & omnium officia fungi, & cætera meminisse posteros uolo. Pluit interdum eundem casum habet. Valer. Max. lib. 1. cap. 6. Eiusdem generis mon-

strà alio tumultu credita sunt, puerum infantem semestrem in fo ro Boario triumphum proclamasse : in Piceno lapides pluisse. Iu lius obsequens de prodigiis area. In Vulcani per biduum, in area concordiæ totidem diebus sanguinem pluit. Item utor apud priscos. Plaut. Casin. Cætera, quæ uolumus uti, Græca mercamur fide. Neque illud Ciceronis 2. de Orat. quod quidam citat, si ærarii corpus utimur ad belli adiumenta, contra nos facit, cum ubique sic legatur, si ærarii copiis, & ad belli adiumenta & ad ornamenta pacis utimur, uectigalibus seruimus. Abutor apud Comicos sæpe accusatiuum habet Prologo Andriæ, Nam in prologis scribundis operam abutitur.

III. Appendix.

Natura sæpe ablatiuum admittunt significantem partem. Cic. de Orat. 2. Equidem & in uobis animaduertere soleo, & in me ipso sæpissimè experior, ut exalbescam in principiis dicendi, & tota mente, atque omnibus artubus contremiscam. Idem ad Quint. Fra. 1. si tibi bellum aliquod magnum, & periculosum administranti prorogatum imperium uiderem, tremerem animo.

Hoc genere loquendi frequentius utuntur poetæ, qui ablatiuum etiam in accusatiuum mutare consueuerunt. Horat. 1. Epist. 6. Animoque, & corpore torpet. Idem 2. Sermo. Saty. 7. Tremit ossa pauore. Virg. 3. Georg. stare loco nescit, micat auribus, & tremit artus.

Plura exempla non solum apud Ciceronē, uerū etiā apud alios scriptores inuenies. Idem Att. 5. stamus animis, & quia cōsiliis, ut uidemur, bonis utimur, speramus etiā maris. Idē Tusc. 4. Dicit Hectorē toto pectore tremētē. Cæci. ad Cic. li. 6. cū uero ad ipsius

Cæsaris nomen ueni, toto corpore contremisco. Huc accedunt illa: cadere, concidere animo. Item pendere animis. Cic. Tus. 1. Quod si expectando, & desiderando pendemus animis, cruciamur, angimur. Cum uero singulari numero utimur, genitiuo locus est. Idem 1. de Leg. animi pendere soleo, cum semel quid orsus, si traducor alio Calius ad Ciceronem lib. 8. Ego quidem uehementer animi pendeo. Sic. Cic. Att. 8. 11. 12.

DE CONSTRVCTIONE VERBI ACTIVI.

Verbum actiuum, uel potius accusatiuum uerbum cuiuscunque id demũ positionis sit, post se accusandi casum postulat. Vt Deum cole. Imitare diuos. Amplectere uirtutem. Noui animi mi tui moderationem. Non decet ingenuum puerum scurrilis iocus. Heu quam miseram uitam uiuunt auari. Cic. ad Att. 9. ingrati animi crimen horreo. Idem Att. 14. Amariorem me senectus fecit, stomachor omnia.

Hæc tria postrema, & similia tantisper actiua censentur, dũ accusandi casum sibi uendicant. Nihil ferè in tota constructionis ratione difficilius est, quam uerbi actiui naturam cognoscere. Ego, ut uerum aperte, & ingenuè confitear, nondum rationem inire potui, qua hanc præceptionem ita tyronibus proponerem, facilè ut intelligi posset. Nam illud tritum, & peruulgatum præceptum, Omne uerbum significans actionem post se accusatiuum postulat, ne ii quidem, qui philosophiæ præceptis sunt imbuti, facile intelligent, neque mirum. Cur enim pugno, dimico, seruio, noceo, malefacio, insidior, aduersor, & sexcenta alia, non habent accusandi casum, cum actionem significent? Nisi uero quis existimet minorem ibi esse actionem ubi res ferro, & flam

mis agitur, quam ubi lingua, & calamo. Quid enim causæ est, quamobrem lego, & scribo actionem significent, pugno, dimico actionis sint expertia? Quid? seruio, noceo, insidior otiosa erunt, canto, rideo actuosa? Verum quoniam supra ex ueterum grammaticorum sententia confirmauimus, hæc etiam actionem significare, neque idem ualere actionem significare, & actiuum esse uerbum, nihil est cur his diutius, immoremur. Nobis, quod ad constructionem attinet, illud erit uerbum actiuum, quod potius accusatiuum (sic enim uelim appellare omne id quod in accusatiuum transit) quod post se accusatiuum postulat, cuiuscunque positionis. Porrò uerborum omnium positiones, siue terminationes quinque sunt, cum quinq; non amplius literis indicatiuo modo, ut placet Diomedi finiantur. O R. T. M. I. ut amo, amor, pudet, possum, noui. Diomedes, Phocas, Donatus, Priscianus, eadem demum appellant actiua, quæ o litera finita passiua fieri possunt, R, litera apposita. e quibus facio, calefacio, uolo, noui, odi, & reliqua omnia quantumuis accusandi casu gaudeant neutra sunt si, R, literam assumendi negetur facultas. Nobis tamen, ut puerorum imbecillitati consulamus, dabunt ueniam ueteres illi huius artis proceres, si omnia, quæ accusatiuum admittunt, cuiuscunque illa sint terminationis, actiua appellauerimus. Horum quinque sunt genera. siue ordines. Primum genus transit in accusatiuum primæ; secundæ, & tertiæ personæ, ut amo me, te, illum. Secundum in accusatiuum tertiæ personæ rei mutæ fertur, ut aro campum: colo agros. Tertium in accusatiuum significantem rem uerbi, ut uiuo uitam, curro cursum, aut in accusatiuum mensuræ, qua rem ipsam metimur, ut uixi duas ætates, curro stadium. Res uerbi interim ablatiuo effertur. Cælius ad Cic lib. 8. Si Parthi nihil uos calefaciunt, nos hic frigore frigescimus. Cic. ad Quint. Frat. 3. Patiamur illum ire nostris itineribus. Quorum genus multa deponentia amplectitur, & communia. omnia cum actionem significant, ut sequor bonos, amplector hospitem. Postremum genus amplectitur nonnulla uerba mutila, siue defectiua, cuiusmodi sunt noui, memini, pudet, & cætera eiusmodi. Item quæ Neutro actiua licet appellare, cuius generis sunt, anhelo, erubesco, crepo, cal

leo, doleo, horreo, indignor, ingemo, spiro, inclamo, lætor, mæneo, mæreo, obstupesco, roro, sono, sudo, stupeo, stomachor. Cic. Att. 15. Hoc loco fortibus sanè oculis Cassius, Martem spirare diceres. Idem Philip. 2. Edormi crapulam istam, & exhala. Terent. Adelph. Ego illius sensum pulchrè calleo. Seneca. Epist. 66. Non contremiscamus iniurias, non uulnera, non egestatem. Plin. lib. 17. cap. 10. Periculum tantum eo die est, si rorauerit quantulumcunque imbrem. Idem Præfat. Quantò tu orè patris laudes tonas.

Conferamus, quæ diximus in pauca. Verba O finita quæ addita R litera fiunt passiua, ut laudo, uitupero: item quæ ad res multas pertinent, ut sero, colo, planto, rigo, pastino, occo, puto, ablaqueo, uindemio, meto: præterea quibus res uerbi, seu mensura rei additur, ut uiuo uitam, ætatem, curro cursum, stadium. Postremo communia omnia cum actionem significant accusatiuum exigunt. Deponentia cum latissimè pateant, nam quædam interrogandi, alia dandi, alia accusandi, alia denique auferendi casu gaudent, hac ratione, quæ accusatiuum petunt deprehendes. Verbum deponens, aut transitiuum, aut intransitiuum est. De intransitiuis satis dictum est. Transitiua, quæ genitiuum, datiuum, ablatiuum petunt, paulò ante commemorata sunt. Superest igitur, ut cætera accusandi casum poscant. Quod idem de iis, quæ O litera finiuntur dictum sit; nam si transitiua sunt, neque interrogandi, dandi, auferendi, casum exigunt, actiua sunt. Quæ causa me impulit, ut prius de uerbis neutris, quam actiuis agerem. Mutila, quæ accusatiuo gaudent pauca sunt, memini, odi, noui, cedo pro da, esse pro edere, pænitet, piget, pudet, miseret, miserescit, tædet. Neutra actiua legendi probatis scriptoribus obseruabis. Deponentia literarum ordine colliget, cui otioso esse licebit. Abominor, adi-
A piscor, adorior, admiror, admetior, æmulor, aggredior, alloquor, architector, assequor, aspernor, auguror, auspicor, aucupor, auersor. Calumnior, comitor, commentor, commiereor, commi-
C
niscor, consolor, consequor, contemplor, cohortor, confiteor, con-
D spicor, conqueror, consector, contestor, contueor, conor. Demere

or, demoror, demolior, demetior, demiror, deprecor, depopulor, depeculor, detestor, dignor, diffiteor, dilargior, dispartior. Emetior, ementior, effaris, uel effare, eloquor, execror exequor, exhortor, exordior. Fateor, faris, uel fare, fabulor, fabricor, fœneror, frustror, futor. Hortor helluor. Iaculor, miror, imprecor, impertior, inficior, insequor, insector, intueor. Lamentor, loquor, lucror, ludificor. Machinor, meditor, mentior, pro imitor, mercor, mereor, metior, minor, minitor, miseror, mederor, molior, moror, muneror, mutuor. Nanciscor, nundinor, nutricor. Obliuiscor, obtestor, omninor, opinor, operior, ordior. Patior, paciscor, percontor, persequor, pigneror, polliceor, populor, precor, prædor, præmeditor, præstolor, profiteor, prosequor. Queror. Rimor, recordor, reor, remoror. Sciscitor, sciscitor, scrutor, sequor, speculor, solor, suspicor, Testor, testificor, tueor, tutor. Veneror, uereor, ulciscor. Cic. Att. 9. Hic quidem mera scelera loquuntur. Cæs. 1. Bell Gall. Non minorem laudem exercitus, quam ipse Imperator meritus esse uidebatur. Mereri benè, uel malè de aliquo, est ei commodare, uel incommodare. Cic. ad Lentulum Epist. Fam. 1. Erat infinitum bene de me meritos nominare. Idem pro Mil. Non enim inimici mei te mihi eripient, sed amicissimi non male aliquando de me meriti, sed optimè. E F H I L M N O P Q R S T V

Decet, dedecet, iuuat, delectat, modo nominatiuum habent aperte. Cic. in Brut. Decet hoc illum nescio quomodo. Plin. lib. 9. Ad Sabinianum. Iuuabit hoc te. Plaut. Captiu. Neq; unquam quidquam me iuuat, quod edo domi. Cicer. 1. Fam. Me status hic reipublicæ non delectat. Modo infinitum, aut uerbum cum suo casu loco nominatiui habent. Idem Tus. 4. Oratorem uerò irasci minime decet, similare non dedecet. Plin. Epist. 13. Iuuat me, quod uigent studia. Cic. ad Quint. Frat. 2. Teq; hilari esse animo ualde me iuuat. Quint. lib. 1. cap. 2. Tum præcipue in Epist. secretis, & familiaribus delectabit, ne hoc quidem neglectum reliquisse. Verbum oportet cum his, quæ modo commemorauimus quidam coniungunt, quasi uero accusatiuum post se postulet, cum uerbum sit absolutum, atque intransitiuum. Quod modo nominatiuum aperte habent. Terent. Heaut. Hæc

facta ab illo oportebant Syre. Cic. pro Cor. Est enim aliquid, quod non oporteat, etiam si liceat. Modo membrum orationis loco nominatiui. Idem. Irritari Antonium, non oportuit.

Genitiuus præter Accusatiuum.

Verba accusandi, absoluendi, damnandi, potissimum accuso, accerso, arguo, alligo, astringo, coarguo, defero, incuso, insimulo, postulo, absoluo, damno, condemno, conuinco, præter accusatiuum, genitiuum admittunt, qui pœnam, crimen ue certum, aut incertum significet. Cic. pro Caio Rab. An non intelligis primum quos homines, & quales uiros mortuos summi sceleris arguas? Auctor ad Heren. lib. 2. Caius Cæcilius iudex absoluit iniuriarum eum, qui Lucium poetam in scæna nominatim læserat. Idem lib. 4. Maiores nostri si quam unius peccati mulierem damnabant, simplici iudicio multorum maleficiorum conuinctam putabant. Cic. pro Caio Rab. Ciuem Romanum capitis condemnare cogit. Terent. Eun. Hic furti se alligat. Plautus Penul. Homo furti se astringit.

Rogabis fortasse cur hæc potissimum uerba subiecerim: ne si uerborum turbam congessissem, ansam rudibus præberem errandi, nec enim corripio, reprehendo, uitupero, culpo, castigo, punio, plecto, multo, purgo, excuso cum genitiuo iungun tur. Quis enim reprehendo te auaritiæ, culpo te pertinaciæ, multo te axilii unquam dixit? ago te iniuriarum, furti, non pu-

to apud idoneos auctores inueniri. Sed ago tecum iniuriarum, furti: est nanque uerbum neutrum cum ad crimen refertur. Cic. pro Cluen. Deinde aliquando cum seruo Habiti, furti egit. Auctor ad Heren lib. 1. Cum eo Actius egit iniuriarum. Ibidem. possit dicere secum furti agi non peculatus oportere. Praeterea illa, quae circunferuntur. Suggillas parsimoniae, infamas inscitiae, traducis luxuriae. Seneca lib. 10. Epistolarum Epist. 8. Cum coeperat uoluptates nostras traducere, laudare castum; taxas ambitionis, calumniaris maleficii, an bene latine dicantur uiderint, qui eis utuntur, certè ego nondum apud probatos legi: Neque apud Quint. Declamat. 8. est, infamas parricidii, neq; itidem apud eundem 6. Declamat. est, In utroq; parricidii peccas. Quare interim dum ueterum testimoniis haec non confirmantur, dicam potius culpare, reprehendere, suggillare, infamare, taxare, calumniari alicuius parsimoniam, inscitiam, & caetera. Quint. 8. Declamat Nunquid, & pueritiam miseri iuuenis infamas? Vlpian. Si famosa actio non sit, uel pudorem non suggillet. Praeterea malim cum Cicerone dicere, Arrogantiam alicuius increpare, improbitatem notare, quam aliquem arrogantiae increpare, notare improbitatis, quod loquendi genus durissimum est, atque rarissimum. Suet. In Calig Modo auaritiae singulos increpans, quod non puderet eos locupletiores esse, quam se. Gell. lib. 4. cap. 12. Si eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum uisus erat, impolitiae notabatur. Libentius etiam cum Cicerone pro Mil. dicam, Inuidiose potentiam alicuius criminari, quam aliquem potentiae criminari: Postremo illud, teneo te mendacii, quod Plauti testimonio confirmant, quam recte, ipsi uiderint: Plauti locus in Truc. ita habet, Manifestam mendaciis mala te teneo. Mendacii à nomine manifestã regitur Sic Salust. In Iugurth. Iugurtha manifestus tanti sceleris. Teneri uoce passiua furti, damni, commodati, depositi crebro dicunt iuris periti, qua de re paulo post. Quibusdam persuasissimum est uerba accusandi, absoluendi, damnandiq; ablatiuum sine praepositione poscere, si nomen criminis sit incertum, cuiusmodi est peccatum, maleficium, scelus, facinus, & caetera, tum haec genitiuo efferantur, quemad-

modum, quæ certum crimen significant. Cic. Tus 3. Peccati se insimulant, quòd dolere intermiserint. Auctor ad Herennium lib. 4. Maiores nostri si quam unius peccati mulierem damnabant, & cætera. Cic. Ver 7. conuinctus maleficii. Auctor ad Herennium. lib. 4. Multorum maleficiorum conuinctam putabant. Cic. ad Terent lib. 14. Adiuuat etiam Piso, quod ab urbe discedit, & sceleris condemnat generum suum? Idem pro Caio Rab. Caium Marium, quem uerè patrem patriæ, parentem, inquam, nostræ libertatis, atque huiusce reipublicæ possumus dicere, sceleris atque parricidii nefarii, mortuum condemnabimus? Sic est in libris correctis non criminis nefarii, quòd etiam nobiscum facit. Idem: non intelligis quales uiros mortuos summi sceleris arguas? Sic est in emendatis: Laurentius legit criminis, quod non minus ad rem facit. Plin lib. 13. cap. 3. Cuius sceleris nos coarguimus illum primum. Cic. pro Cælio. Nec dubitet, quin tanti facinoris reus arguatur. Salust. Catil. Quid aut acerbum, aut nimis graue est in homines tanti facinoris conuinctos? Cic. Ver. 3. In quo uideo Neronis iudicio non te absolutum esse improbitatis, sed illos damnatos esse cædis. Ipsum etiam uocabulum criminis aliquandò genitiuo effertur. Marcellus libr. 46. Pandect. Reo Criminis postulato interim prohibet rectè pecuniam à debitoribus solui. Iustinus lib. 9. Apud quos cùm potentissimi quique rei eius ipsius criminis postularentur, &c. Quæ cum ita sint, non uideo cur non dicatur benè latinè. Hanc accusare potes uel furti, uel sacrilegii, uel utriusque maleficii, aut criminis, aut sceleris. Item accusasti ne eum unius peccati, an multorum maleficiorum, condemnatus ne es furti, an sacrilegii, an alterius tantum? Credo te utriusque sceleris, facinoris condemnatum iri, uel subaudito substantiuo, credo te utrinsq; accusatum iri.

Appendix.

Genitiuus criminis maxime cum his uerbis accuso, arguo, defero, postulo, appello, absoluo, damno,

condemno, in ablatiuum cum præpositione De, mutari potest. Cic. Att. Non committam post hac ut me accusare de Epistolarum negligentia possis. Liui. 6. Bell. Pun. Blattius de Proditione Dasium appellabat.

Verba hæc elegantur ablatiuum admittunt cum præpositione. Cicer. pro Rosc. Amer. *Iam, quos nemo propter ignobilitatem nominat, sexcenti sunt, qui inter sicarios, & de ueneficiis accusabantur.* Idem 2. de Inuent. *Negari oportebat de uita eius, & moribus queri; Sed de eo crimine quo de arguetur.* Idem pro Sext. Rosc. *Nomina filiorum de parricidio delata sunt.* Idem Att. 2. *Sextius ab indice Gneio Nerio Pupinio de ambitu est postulatus.* Idem ad Q. Frat. *Quo die hæc scripsi, Crassus erat de prævaricatione à tribunis ærariis absolutus.* Idem Verr. 2. *Quod in Marco Attilio, qui de maiestate damnatus est, hoc planum factum est, eos pecuniam ob rem iudicandam accepisse.* Idem Phil. 2. *Cuius etiam familiares de ui condemnati sunt.*

Exceptio.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablatiuo sine præpositione effertur. Cic. Curioni. 2. Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te Crimine. Dicimus etiam capite aliquem damnare, punire, plectere. Auctor ad Herenn. Eum uos iurati capite damnastis, Suet. lib. 4. cap. 1. Ausus est milites capite punire. Marcellus Pandect. 48. Capite Plecti debent, uel in insulam deportari.

Vocabulum criminis uidetur Grammaticis *occasionem dedis-*

se iungendi etiam cætera nomina ablatiuo casu sine præpositione cum uerbis accusandi, absoluendi, damnandiq;. Præcipiunt *enim in uniuersum omnia hæc posse genitiuum, uel ablatiuum admittere, ut accuso te furti, uel furto, arguo te auaritiæ, uel auaritia, atque eodem modo cætera, quod nullus ueterum testimoniis probant.* Postulare *repetundis fateor dixisse* Suet *in* Oth. *cap.* 2. & Tacitum *lib.* 3. *Si modo libri uacant mendo.* Certe *malim cum* Cicerone *de repetundis dicere.* Pylius, *inquit, de repetundis eum postulauit.* Quint. *lib* 5. *cap.* 13. *Eras hæres, & pauper, & magna pecunia appellabaris a creditoribus.* Cicero *præpositionem adiunxit,* Phil. 2. *Appellatus es de pecunia, quam pro domo, pro hortis, pro sectione debebas.* Illud Solini *cap.* 66. *Quod si etiam ipse peccato aliquo argutus sit, ac reuictus, morte mulctatur; non me magnopere mouet; tum quod in correctis libris adhibeatur præpositio in, tum etiam, quod auctor hic uideatur non parum de pura, ac recta loquendi ratione defluxisse.* Posterior *lectio propior uero est, nam uerba hæc interdum præpositionem, in admittunt.* Cic. 2. *de* Inuent. *Quare uitam eius, quem arguit, ex antefactis accusator improbare debebit, & ostendere, si quo in pari ante peccato conuictus sit.* Idem *ad* Q. Frat. 2. *Primum me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso.* Damnare *uotis dixit* Virg. *Eglog.* 5. *Damnabis tu quoque uotis.* Liu. *lib.* 7. *ab* Vrb. *Damnatos uoti; &* 7. Bell. Pun. *Damnaturq; ipsi uotorum.*

Appendix II.

Absoluo, libero, alligo, astringo, multo, obligo, obstringo, quemadmodum suapte natura ablatiuũ petunt, ita & ablatiuum significantem pœnam, crimenue sine præpositione admittunt. Liu. 1. ab Vrb. Ego me, & si peccato absoluo, supplicio non libero. Cic. 1. de Orat. Vitia hominum, atq; fraudes, damnis, ignominiis, uinculis, uerberibus, exiliis, morte multantur.

Hæc extra crimen, ablatiuum, ut clarum est, exigunt: exempla, ne molesti simus, prætermittimus. ueniamus ad crimen. Liu. 2. ab Vrb. Latæ deinde leges, quæ consulem suspicione, absoluerent. Hoc uerbum etiam ablatiuum cum præpositione, ut paulo ante diximus, recipit. Cic. pro Cælio. Præuaricatione est Ascitius liberatus. Idem pro Flac. Ne Lucius Flaccus nunc se scelere alliget, cum iam testem illum effugere non possit. Idem Phil. 4. Quem si consulem illa prouincia putaret, neque eum reciperet, magno scelere se astringeret. Damno, cum pro multo accipitur, eodem modo construitur. Vnde tacitus in lib de Germa. Damnare tributis, dixit. Et Seneca lib. 15. Epist. Damnari morbis uirilibus. cic. de Arusp. Qui ludos certissimos scelere obligares. Idem 3. Offic. Num igitur se obstrinxit scelere, si quis tyrannum occidit, quamuis familiarem? Papinianus lib. 47. Pandect. Ob pecuniam ciuitatis subtractam actione furti, non crimine peculatus tenetur. Quædam ex his cum genitiuo reperiuntur. Liui. lib. 1. Dec. 5. Senatus nec liberauit eius culpæ regem, neque arguit. Hoc rarissimum est. Absoluo sæpissime cum genitiuo copulatus, de quo suprà. Alligo, astringo, supra cum interrogandi casu uidisti. Vide nunc obligo, obstringo. Caius lib. 47. Pandect. eum, qui quid utendum acceperit, si ipse alii commodauerit, furti obligari responsum est. Vlpianus ibidem. Furti obligetur. Idem ibidem ablatiuo usus est, ne furto sis obligatus. Ibidem Iabolenus furto se obligat, Vlpianus eodem lib. Qui alienum quid iacens in terra lucrifaciendi causa sustulit, furti obstringitur. Teneor pas suum uerbum etiam ad crimen spectat. Caius ibidem. Si pignore creditor utatur, furti tenetur. Pomponius ibidem. Debitori iste tenetur Furti. In eodem lib. inueni & teneri damni, commodati, depositi, quæ locutio figurata est. Nam deest ablatiuus actione, crimine, uel similis, quem iuris periti aliquando adhibent. Papinianus ibidem. Ob pecuniã ciuitati subtractam action e furti, non crimine peculatus tenetur. Paulus ibidem. Furti actione tenebitur. Vlpianus. Dicendum est teneri eum furti iudicio. Ibidem. Furti actione non teneor. Quæ cum ita sint, non uideo cur non dicatur bene latinè. Si quis furetur rem sacram

de profano, tenetur ne sacrilegii, an furti, an utriusq; ? Cur enim non audiatur ablatiuus actione, uel iudicio ? Eodem modo, Qui sustulerit rem suam de sacro, furti ne tenetur, an sacrilegii, an neutrius ? perinde est ac si dicas. Furti ne actione tenetur, an sacrilegii, an neutrius ? Qui hæc, & similia nomina tantum ablatiuo efferenda esse docent, ueterum testimoniis confirment. Dicitur præterea aliquis furti conueniri, uel actione furti, quo pacto loquitur Vlpianus eodem lib. Quædam consulto, & cogitato prætermisimus, cuiusmodi sunt prehendi furti, & furto apud Gellium lib. 11. cap. 18. Perdere aliquem capitis apud Plautum, & cætera eiusdem generis. Sunt qui laudandi uerba, & his contraria adiungant, ut laudo, commendo, probo parsimoniæ, admiror te iustitiæ. Tu si uis latinè, & oratoriè loqui dicito, laudo tuam parsimoniam, admiror tuam iustitiam. Nam illud Silii lib. 4. Laudabat lethi iuuenem. Item Virgilianum illud lib. 1. Vir troiane quibus cœlo te laudibus æquem, Iustitiæ ne prius mirer, belli ne laborum ? ad Hellenismum spectat. Neque excusandi uerba huius loci sunt, Quis enim dixerit excuso me tibi negligentiæ ? dic cum Cicerone, Excuso tibi negligentiam meam, aut affero excusationem negligentiæ meæ. sic ille ad Att. Varroni memineris excusare tarditatem literarum mearum. Idem in Fam. ait, afferre excusationem cessationis. Reum facere rei capitalis, alienæ culpæ, de ambitu, de ui, ad nominis substantiui constructionem spectant. Nam reus interrogandi, uel auferendi casu cum præpositione de, gaudet. Cic. pro Mil. Milo reus est præclari facti. Idem pro Flac. Reus auaritiæ. Idem Att. 2. Nunc reus erat apud Crassum diuitem de ui,

Admoneo, commoneo, commonefacio, genitiuum habent cum accusatiuo. Quinct. lib. 1. cap. 5. Grammaticos sui officij commonemus. Auct. ad Herenn. lib. 4. Cum ipse te ueteris amicitiæ commonefaceret, commotus es ?

Liui. 5. *Bell. Maced. Qui admonerent eum fœderis Romani.* Admoneo & commoneo, pro genitiuo poßunt, & ablatiuum cũ præpositione de, admittere. Cic. pro leg. Manil. De quo uos paulo ante inuitus admonui. Idem ad Marc. 4. Fam. Putaui ea de re te eße admonendum. Idem 7. Verr. Te neque præsens filius de liberorum caritate, neque absens pater de indulgentia patria commonebat.

Item miseret, miserescit, piget, pænitet, pudet, tædet. Plautus Trinum. Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet. Terent. Heaut. Inopis te nunc miserescat mei. Cic. Cælio lib. 2. Eos partim scelerum suorum partim etiam ineptiarum pæniteret. Idem pro Domo sua. Me non solum piget stultitiæ meæ, sed etiam pudet. Idem Att. 5. Quid quæris? tædet omnes nos uitæ.

Verbis impersonalibus, quæ ad hunc locum sese obtulerunt facile nominandi casum apertè, uel obscurè tribuimus. Hæc, quæ in manibus habemus, non ita facilè antecedit nominatiuus: dabimus tamen operam, ut in lucem prodeat tandem aliquando. Primum omnium, hæc priscis illis temporibus integra fuiße omnibusq; personis, numerisque absoluta docent non obscura uestigia. Eun. Hecub. Miserete manus, date ferrum, ut me anima priuem. Virg. 8. Arcadii quæso miserescite regis. Plautus Mena. Adolescens quæso loquere tuum mihi nomen, nisi piges. Quinct. lib. 9. cap. 3. Eo usque processum est, ut non pæniturum, pro acturum pænitentiam dixerit Salust. Cic. Tusc. 4. Vix a se manus abstinuit, tanta fuit uis pænitendi. Pacuuius apud Nonium. Prologo nunc pænitebant, libant liberi grato ex loco. Plaut. Casin. Ita nunc pudeo, atque ita nunc paueo. Gell. lib. 1. cap. 2. Has ille inanes cum flaret glorias, iamq; omnes finem cuperent, uerbisque eius defatigati pertæduißent. Nomina-

tiuum apertè simul cum accusatiuo nunc accipe. Terent. Adelph. *Non hæc te pudent.* Lucan. lib. 8. *Semper metuet, quæ sæue pudebunt.* Terent. Phorm. *Quare obsecro ne plus minus ne faxit, quod nos postea pigeat.* Idem Adelph. *Quem neque pudet quicquam, neque metuit quenquam* Plaut. in Sticho. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet. Hæc loca apertè docent uerba hæc figuratè genitiuum habere pro nominatiuo. Nam iusta, & recta constructio est hæc Plautina, hæc conditio pœnitet me, figurata uero pœnitet me huius conditionis, Sic non hæc te pudent? Iusta est, non horum te pudet figurata: Iusta tamen exoleuit, atque in eius locum figurata successit. Huic locutioni similis est illa, uenit mihi in mentem Pompeii, uel Pompeius.* Cic. de Fin. 5. *uenit enim mihi Platonis in mentem, quem accepimus hic disputare solitum.* Idem pro Rosc. Amer. *Venit enim mihi in mentem oris tui, Atticismus est, ut docet* Prisci. lib. 18. *Vbi Græca cum Latinis confert.* Budæus comment. linguæ Græcæ *etiam docet* Hellenismum. *Nam Iusta oratio est, cum nominatiuus uerbum, Venit, antecedit.* Cic. Att. *Cum autem Dolabella uenit in mentem, respiro.* Ad eundem. *Nunquam ea res mihi tam bellè in mentem potuißet uenire. Quinque hæc uerba uidentur quondam fuisse deponentia, cui rei argumento est carmen* Turpilii *apud* Nonium, *Quàm matris nunc patris me miseretur magis.* Quadrigarius apud Bell. lib. 20. cap. 5. *Cai Mari, & quando te nostrum, & Reipublicæ miserebitur.* Cic. 1. de Inuent. *Commune est quod omnes uulgo probarunt, & sequuti sunt: Huiusmodi est, ut maioribus natu assurgatur, ut supplicum misereatur, Vnde adhuc illa extant, Misertum est, pigitum est, puditum est, pertæsum est.* Plaut. Trinum. *Nam nunc eum uidi miserum, & me eius misertum est,* Terent. Heaut. *Sic me dii amabunt, ut me tuarum misertum est fortunarum.* Statius lib. 7. *Nec pigritum paruosq; lares, humilesq; subire.* Plaut. Bac. *Neque mei, neque te tui intus puditum est factis, quæ facis.* Liu. 3. ab urb. *Nec nominis homines tum pertæsum esse.* Cic. ad Q. Frat. lib. 1. *pertæsum est enim leuitatis, assentationis animorum, non officiis, sed temporibus sermentium.* Suet. in Cæs. cap. 7. *& quasi pertæsus ignauiam*

suam, quòd nihil dum a se memorabile actum esset. Aliquando omittitur accus. Virg. 4. Aeneid. *Si non pertæsum thalami, tædæq; fuisset.* Cic. *ut modo diximus, Pertesum est enim leuitatis.* Id quod *sæpe numero actiuis usu uenit.* Idem Att. 2. *Prorsus uitæ tædet.* Idem Phil. 1. *Fortunæ, amplitudinis, claritatis, gloriæ nùm pænitebit?* Terent. And. *Num cogitat quid dicat? num facti piget?* Illud Cic. pro Ligario, *Cai Cæsar caue credas, caue ignoscas, caue te fratrum pro fratris salute obsecrantium misereatur,* corrupte legitur, pro *misereat.* Et ut demus ita a Cicerone fuisse scriptum, non uideo, cur passiuum uerbum sit appellandum, cum passiua accusatiuum minime rogant, quare si quæ huius generis reperiantur, deponentia uidentur potius appellanda. Cuius est uereor, Pacuuius apud Noniū. *Nihil ne te populi ueretur, qui uociferare in uia?* Accius. *Si tui ueretur te progenitoris, cedo.* Cicero hoc eodem non personaliter usus est, ut ex Gellio initio huius libri ostendimus. Priscianus lib. 8 docet ex Apollonio in ipsis uerbis nominatiuum latere. uerbi causa, *Pudet me tui, hoc est, Pudor me habet tui, Miseret me tui, miseratio me habet tui.* Mihi magis placet Plautina resoluendi ratio. Habent quemadmodum & cætera impersonalia nonnunquam infinitum, aut membrum orationis loco nominatiui. Cic. ad Q. Frat. lib. 2. *Non me hoc dicere pudebit.* Idem 4. Academ. *Pænitet cum illa sensisse.* Idem ad Att. 2. *Quod te offenderim me pænitet.*

Verba Aestimandi.

Verba æstimandi, præsertim æstimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, præter accusatiuum hos ferè genitiuos aßumunt, magni, maximi, pluris, plurimi, parui, minoris, minimi, tanti, tantidem, quanti, quanticunque, Cic. Att. 8. *Ego pro Pompeio libenter emori poßum, facio pluris omnium.*

hominum neminem.Terent.Andr.Merito te maximi feci Chreme. Idem Heaut. Tu illum nunquam ostendisti quanti penderes.

Cic.2. de Fin. Magni *æstimabat pecuniam.* Ibidem, Sed quia id parui duceret. Idem 6. Verr. *Quanti is a ciuibus suis fieret; quanti auctoritas eius haberetur ignorabas?* Idem 6. Philip. *Habetur hic pluris quàm alius.* Idem Lentul. lib. 1. *Putare aliquid memini.* Idem pro Planc. *Magni putare honores.* Quidam genitiuum Maioris addunt, sed sine ueterum testimoniis addunt, & uerbum curandi; sed Terentianus locus, quo id confirmant uitiosè legitur, sic enim restituendus est, Heaut. Actu 4. Scena 3. *Tu fortaße quid me fiat paruipendis, dum illi consulas; non autem dicas, parui curas, ut uulgo legitur.*

Appendix.

Dicimus etiam magno, permagno, & magno pretio æstimare. Cic. 3. de Fin. Ne ego istam gloriosam memorabilemq; uirtutem non magno æstimandam putem. Idem 3. Verr. Tu ista permagno æstimas? Valer. Max. lib. 5. 1. 4. Magno ubiq; pretio uirtus æstimatur.

Appendix. II.

Nauci, flocci, pili, asſis, Teruncij, nihili cum uerbo facio iunguntur. Cic. de Fin. 2. Eum nihili facit. Dicimus etiam tuas minas huius non facio Flocci, Nihili tuas fortunas pendo, non asſis, nō floc

ci te æstimo, pro nihilo habeo, puto, duco diuitias omnes præ uirtute. Non nihilo bonam ualetudinem æstimo.

Hos genitiuos separatim posuimus, quod non cum omnibus uerbis æstimandi coniunguntur. Plaut. *in* Bacch. *perii, hoc seruum meum non nauci facere ausum.* Cic. Att. 13. *Prorsus aueo scire, nec tamen flocci facio* Catull. *Nec facere pili cohortem.* Senec. *lib.* 7. *Epist. Istos tristes, & superciliosos alienæ uitæ censores assis ne feceris.* Plaut. *in* Capt. *Neque ridiculos teruncii faciunt.* Teren. *Adelph.* *Hanc iniuriam nolle mihi factam esse, huius non facio.* Idem Eunuch. *Inuidere omnes mihi, mordere clancuium, ego non flocci pendere.* Ibidem *Aut ego istuc abs te factum nihili penderent?* Plaut. *Mustel. Neque quod dixi, flocci æstimat.* *Illud primo de* Inuent. *non habeo nauci Marsum augurem, uidetur prisci alicuius poetæ.* Cic. *pro* Domo *sua. Dixi apud* Pontifices *istam adoptionem nullo decreto huius collegii probatam, pro nihilo etiam habendam.* Idem *pro* Cæcin. *Respuere defensionem, & pro nihilo putare.* Idem 4. Verr. *Tu ausus es pro nihilo pro tua præda res sanctissimas ducere?* Idem. 4. *de* Fin. *Quippe qui primum ualetudinem bonam expetendam negent esse, eligendam dicant; non quia sit bonum ualere, sed quia sit non nihil o æstimandum.*

Appendix. III.

Sum pro æstimor genitiuos magni, maximi, pluris, plurimi, cæterosque admittit. Cic. *Pro Sest. Quis Carthaginensium pluris fuit Annibale, Consilio, uirtute, rebus gestis?* Idem *ad Cass. lib.* 15. *Magni erunt mihi tuæ litteræ.*

Singularia.

Aequi boniq́ue facio, boni consulo singularia sunt. Terent. Heaut. Equidem istud Chreme aequi, bonique facio. Seneca Epist. 127. Hanc coqui, ac pistoris moram boni consulo.

Datiuus cum Accusatiuo.

Verba dandi, reddendi, committendi, promittendi, declarandi, anteponendi, postponendi praeter accusatiuum, datiuum exigunt. Cic. Pro Plane. Salutem tibi ijdem dare possunt, qui mihi reddiderunt. Terent. Eunuch. Ego me tuae commendo, & committo fidei. Cic. Philip. 10. Graecia tendit dexteram Italiae, suumq; ei praesidium pollicetur. Idem Att. 10. Meas cogitationes explicaui tibi superioribus litteris. Idem Part. Ista tua studia uel maximis meis occupationibus anteferrem libenter. Plin. lib. 13. cap. 19. Cyrenaica regio lotonsuae postposuit Paliuro.

Dandi, *ut do, dedo, tribuo, largior, concedo, ministro, suppedito, mulcto, commodo, praebeo, exhibeo, impendo, &c.* Reddendi *ut reddo, restituo, refero, remunero, rependo, remetior, soluo, &c.* Committendi, *ut committo, mando, commendo, trado, credo.* Promittendi, *ut promitto, polliceor, spondeo.* Declarandi, *ut aperio, declaro, expono, explico, significo, indico, demonstro, ostendo, dico, narro, loquor, &c.* Anteponendi, *ut antepono, antefero, praepono, praefero.* Postponendi, *ut postpono, posthabeo, postfero.* Plin. lib. 3. cap. 4. *Vrbibus, & agrorum cultu uirorum, morumq; dignatione, amplitudine opum, nulli prouinciarum postferenda.*

Appendix.

Alia præterea ſunt huius ordinis, ut facio tibi iniuriam, ago uobis maximas gratias, interdixiſti nobis uſum purpuræ, minor, minitor tibi mortem, tormenta: ſcribo, mitto tibi, & ad te literas. Vatinius ad Ciceronem lib. 5. Omnia mihi dura imperas. Sulpitius ad Cic. lib. 4. Ea tute tibi ſubiice, quæ aliis tutè præcipere ſoles.

Impero, præcipio tibi hoc latinè dicitur. Cic. *pro* Roſc. Amer. Nonnunquam *etiam puerum uocaret, credo cui cœnam imperaret. præcipio tibi ut ſcribas, ne ſcribas,* Saluſt. Iugur. Micipſa *pater meus moriens mihi præcepit, uti regni* Numidiæ *tantum modo procreationem exiſtimarem meam.* Cic. *de* Amicit. Recte *etiam præcipi poteſt in amicitia, ne quis intemperata quadam benouolentia, &c.* Plin. Epist. 172. Imperare *dolori, ut ſcriberem, potui.* Quinct. Imperauit *ſibi ne quas admitteret preces.* Iubeo *tibi hoc, iubeo tibi ut ſcribas, ne ſcribas, nondum, quod meminerim, apud claſſicos reperi.* Macrob. *lib.* I. Saturnal. *cap.* 12. *datiuo uſus eſt ſequente particula* Ne *propter quod, inquit,* Hercules *facturus ſacrum, &c. ſacrorum cuſtodibus iuſſit ne mulierem intereſſe, permitterent.* Iubeo *te, ut ſcribas, ne ſcribas arbitror non bene latinè dici, cum hoc uerbū accuſatiuum perſonæ reſpuat: quem ſi aliquando habere uideatur, occultè aliunde pendet.* Plaut. Aulul. *Aut ſic reſpexeris donec ego te iuſſero;* *ſimul enim auditur reſpicere.* Terent. Heaut. C. *Quin ego met iam ad eam deferam.* S. *imo filium iubè potius, ſubaudi, deferre.* Cic. Att. 6. *ſpero quæ tua prudentia & hercule, ut me iubet* Acaſtus, *confido te iam ut uolumus, ualere.* Interdum *duos accuſatiuos uidetur habere.* Idem *ad ſulpit. lib.* 13. Quod *quo minore dubitatione facere*

posſis, literas ad te a Marco Lepido *Coſſ non quæ te aliquid iuberent* (*Neque enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur*) *ſed quodam modo quaſi commendaticias ſumpſimus.* Deeſt *infinitum facere.* Te, *enim præcedit infinitum ſuppreſſum, aliquid uero ſequitur.* Malim *ut ad rem redeam uti infinito, quam finito uerbo accedente particula ut,* Romam *proficiſcar.* Iubeo *ſequente ut, ſine caſu apud* Plaut. Amphitr. *legitur.* Iubet, *ſententiam ut dicant ſuam.* Iubeo *accuſatiuum rei habet* Cic. 1. *de leg.* Lex *eſt ratio ſumma inſita in natura, quæ iubet ea, quæ facienda ſunt, prohibetq; contraria.* Hinc *legimus paſſiuum iubeor, iubemur, iubetur, iuſſus apud idoneos ſcriptores.* Cum *decernere, ſtatuere, creare ſignificat, non ſolum accuſatiuum rei, ſed etiam perſonæ admittit.* Idem *pro* Corn. Populus Romanus *legẽ iuſſit de ciuitate tribuenda.* Idem Philip 2. *Hic autem iratus, quæ dixit,* Dii *boni: cum primum* Cæſar *oſtendiſſet ſe priuſquã proficiſceretur* Dolabellam *conſulem eſſe iuſſurum.* Iuſſurum, *ideſt, creaturum.*

Appendix. II.

Multa denique compoſita ex actiuis, & prepoſitione ad, in, ob, præ, ſub, præter datiuum, etiam accuſandi caſum poſtulant. Cic. Att. 3. Inimici mei mea mihi non me ipſum ademerũt. Idẽ lib. 10. Vereor ne Pompeio quid oneris imponã. Idem Phili. 3. Antonius ignobilitatem obiicit Caij Cæſaris filio. Idem de Vniuerſ. Præfecit Deus animum ut dominum, & imperatorem obedienti corpori. Idem pro Mur. Nolite mihi ſubtrahere uicarium meæ diligentiæ.

Non omnia, quæ ex actiuis uerbis, & præpoſitionibus ad,

in, ob, præ, sub componuntur huius sunt ordinis, sed quamplurima, cuiusmodi sunt, affero, admoueo, adiicio, adiungo, addo, addito, admetior, applico, admisceo, appono, adiudico, &c. Infero infigo, importo iniungo, inii io, indo, ingero, incutio, insero, inuro, &c. Oppono, offundo, offero. Præcludo, præcipio, præscribo, præfinio, præparo. Subdu o, subscribo; subiungo, suppono, suggero.

Gemini datiui præter accusatiuum.

Sunt, quibus geminus datiuus præter accusatiuum apponitur, do tibi hoc laudi, uitio, culpæ, crimini, pignori, fœnori. Vertis id mihi uitio, stultitiæ. Ducis honori, gloriæ, laudi, uitio, damno, Cic. pro Sext. Rosc. Profectò te intelliges inopia criminum summam laudem Sexto Roscio uitio, & culpæ dedisse. Plaut. Epist. Quis erit, uitio qui id non uertat tibi? Terent. Adelph. Tu nunc id tibi laudi ducis, quod fecisti inopia.

Cic Pro Planco. Tu id in me reprehendis, quod Quinto Metello laudi datum est? Idem pro domo sua. Id quod mihi crimini dabatur, non modo peccatum non erat, sed erat res post natos homines pulcherrima. Plaut. Mostell. Quadraginta etiam dedit hucusque pignori. Cic. Verr. 4. Idem pecuniam his, qui ab isto aliquid mercabantur, fœnori dabat. Plaut. Captiu. Neque pol tibi nos, quia seruus, æquum stultitiæ uertere. Salustius in Iugurt. Quod apud Numidas honori ducitur. Cic. in Salust. Neque te tui piget homo leuissime, cum ea culpas, quæ in historiis gloriæ mihi ducis. Terent. Ad elph. Prologo, Vos eritis iudices, laudi, an uitio duci factum oporteat. Plaut. Bacch. Minus q; id mihi damno ducam.

Geminus, Accusatiuus post verbum.

Moneo, doceo ,cum compositis. Item, Flagito, posco, reposco, rogo, interrogo, cælo, duos accusanid casus admittunt. Cic. Att. Id ipsum, quod me mones, quatriduo ante cogitaram. Idem Epist. lib. 7. Silii causam te docui. Idem ad Q. Fra. lib. 1. Hoc te ita rogo, ut maiore studio rogare non possim.

Cic. Epist. lib. 7. *Vt ego quoq; aliquid te admoneam ue uestris cautionibus.* Idem 6. in Ver. *Hoc modo me commonuit Pisonis anulus, quod totum effluxerat: Hic qnidam hunc locum legunt; sed in omnibus libris, quosquidem uiderim, Hic modo me commonuit, legi: quare sine ueterum testimonio non ausim huic uerbo geminum accusatiuum dare, sed accusatiuum cum genitiuo, uel ablatiuo, ut supra dictum est.* Sallust. Catil. *Iuuentutem multis modis facinora edocebat.* Cic. 2. de Orat. *Hæc sunt illa, quæ me ludens Crassus flagitabat.* Idem 3. In Ver. *Nummos magistratum Sicyonium poposcit.* Idem in 6. in eundem? *Ad Verrem adirent, & cum simulacrum Cereris, & Victoriæ reposcerent.* Idem 5. Tus. *Non quemuis hoc idem interrogarem.* Idem epist. lib. 1. *Non enim te celaui sermonem. Erudio, instituo, informo, instruo, imbuo, quamuis sint uerba docendi, non tamen geminum accusatiuum habent, sed ablatiuum cum accusatiuo: Erudire aliquem artibus, institutis, præceptis, laboribus, disciplina. &c. Informare, institutio, instruere aliquem ingenuis artibus doctrima, literis græcis: Imbuere bonis moribus, doctrina, religione. Erudio, apud poetas duos accusatiuos admittit.* Stat. 10. Theb. *& quæ te leges, præceptaque fortia belli Erudiit genitrix, nimium dedicisse queretur.* Sic Ouidius aliquoties.

Appendix.

Moneo, admoneo, commoneo, doceo, edoceo, erudio te, de hac re, idest commonefacio, certiorem facio. Cic. Att. 2. Extremum est, quod te orem, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de testamento. Sall. Cat. Senatum edocet de itinere hostium. Cic. Epist. lib. 2. obuiæ mihi, uelim, sint tuæ literæ, quæ me erudiant de omni repub. Interrogo, cælo, eandem præpositionem admittunt. Idem in Part. Sic ego te uicissim iisdem de rebus interrogem. Idem Epist. lib. 7. Bassus noster me de hoc libro cælauit. Cælo etiam datiuo gaudet maxime uoce passiua. Ter. Phor. Si hoc cæletur patri, in metu sum.

Verba, Admoneo, commoneo, supra illustrauimus exemplis: Doceo, frequenter præpositionem recipit. Cic. 2. de Orat. *Equidem soleo dare operam, ut de sua quisque re me ipse doceat. Cælo frequentissime hoc modo construitur.* Idem pro Deiot. *De armis, de ferro, de insidiis te cælare uoluit.* Et 6. in Ver. *Cupisse te cælari de Phaleris, raro duos accusatiuos habet.*

Ablatiuus præter Accusatiuum.

Induo, insterno, uestio, exuo, calceo, cingo, & his similia ablatiuum præter accusatiuum sibi asciscunt. Cic. 2. de Nat. Oculos natura membranis tenuissimis uestiuit, & sepsit. Idem. 3. de

Nat. Diligentius urbem religione, quam ipsis mœnibus cingitis.

Liu. lib. 7 belli Pun. Nec ante abscessum est, quam castris quoque exuerunt hostem. Plin. lib. 8. cap. 42 Neminem hic, quàm Alexandrum, regio instratus ornatu, cepit in sedem. Auctor ad Herenn. lib. 4. Cum citharœdus prodierit optimè ue stitus, palla inaurata indutus. Plin. lib. 7, cap. 20. Nos quoque uidimus Athanatum nomine, prodigiosæ ostentationis, quinquagenario thorace plumbeo indutum, cothurnis quingentorum pondo calcea tum per scœnam ingredi. Liu. 7. ab urbe; Armant iuuenem æquales: pedestre scutum capit, hispanico cingitur gladio. His similia, sunt, Conuestio, amicio, orno, tego, accingor. Cic. pro Dom. Ergo eius domum euersam duobus lucis conuestitam uidetis. Idem 2. Phil. Sedebat in rostris collega tuus, amictus toga purpurea. Nondum hæc uerba, quod meminerim, legi apud ueteres cum duobus ac cusatiuis constructa uoce actiua; passiua, apud historicos, & poetas reperiuntur. Cur. lib. 10. Itaque reuocatus, uestem fratris eam ipsam, quæ in sella erat, induitur. Suet. in Ner. Plerunque synthesim indutus. Virg. 2. Aenei. Deinde comantem Androgei galeam, clypeiq; insigne decorum, Induitur. Sen. in Her. Oetæ. Nondum teneras uestita genas. Quid si hæc more græcorum dicta sunt? Cuiusmodi illud Vergilii est. 2. Aen. perfusus sanie uittas, atroque ueneno: Nisi forte quis dicat, apud priscos geminum accusatiuum etiam habuisse. Excalceo, discalceo, discingo, nondum cum accusatiuo, & ablatiuo iuncta inueni.

Item implendi uerba, onerandi, liberandi, & his contraria. Cic. de uniuer. Cum constituisset Deus, bonis omnibus explere mundum, mali nihil admiscere. Idem 2. Phil. Omnibus eum contumeliis onerasti. Idem 6. in Ver. Apollonium

omni argento spoliasti. Idem 1. in Cat. Magno me metu liberabis, dnmmodo inter me, atque te munus intersit. Idem 2. Off. Nunquid se obstrinxit scelere, si quis tyrannum occidit? Multa præterea, priuandi. Cic. Att. 9. Aegritudo me somno priuat. Terent. Phor Emunxi argento senes.

Huius classis sunt, Impleo, compleo, expleo, repleo, satio, saturo, farcio, refercio, cumulo, augeo, obuio, onero premo, opprimo, leuo, exonero, exhaurio, nudo, uiduo, spolio, orbo, euerto; ut Euerto *miseros omnibus fortunis; Libero, soluo, exsoluo, expedio, alligo, obligo, astringo, impedio, implico, irretio, illaqueo, priuo, abstineo, fraudo, prohibeo, pello, abdico, me pratura, consulatu, magistratu: Afficio, muneror, dignor prosequor. Horum exempla, quoniam ubique se se offerunt, prætermittimus, ne longiores simus, quàm res postulat. Impleo, etiam genitiuum admittit.* Cic. Epist. *lib.* 9. *sed quando, ut uideo, æstimationes uendere non potes, neque ollam denariorum implere.* Liu. 2. *ab urbe;* Adolescentem *suæ temeritatis implet.* Idem *lib.* 5. *Multitudinem, quæ semper ferè regenti est similis, religionis iustæ implet: Frequenter sic loquitur Liuius, sed ablatiuus usitatior est; Interdum ablatiuum cum præpositione,* De, Cicer. 4. Acad *Res iam uniuersas profundam, de quibus uolumina impleta sunt, non à nostris tantum, sed etiam à Chrysippo.* Mart *Hos nisi de flaua loculos implere moneta, non decet. Nec hic Laurentii acumen uidetur locum habere. Compleo apud* Plautum *cum genitiuo reperitur,* Menech Parasitus, *qui me compleuit flagitii, & formidinis. Superioribus addi possunt, Muto, commuto, permuto.* Sal. Catil. *Nec, nisi uictor pace bellum mutauit.* Cicer. pro Cluen. *Fidem suam ad perniciem innocentis pecunia commutauit,* Permutare *aliquid pretio ære, merce &c.*

Ablatiuus cum præpositione A, uel Ab, præter Accusatiuum.

Verba petendi, rogandi, percontandi, præter accusatiuum ferè ablatiuum cum præpositione, A, uel Ab, postulant; ut, Posco, reposco, flagito, efflagito, postulo, deprecor, peto, contendo, exigo. Cic. 1. in Ver. Nihil est, quod minus ferendum sit, quam rationem ab altero uitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Idem epist. lib. 4. Quid acta uita, quid studia tua à te flagitent uidebis. Idem 2. de Orat. Quo facilius id à te exigam, quod peto, nihil tibi à me postulanti recuso. Idem pro Syll. Quam multorum hic uitam est à L. Sylla deprecatus. Quæro percontor, sciscitor à te, uel ex te. Cic. in Vat. Quæro illud etiam ex te, quod priuatus admisisti. Idem 1. de Nat. Epicuri ex Velleio sciscitabar sententiam. Auctor. ad Her. lib. 1. Ab aduersarii percontatur accusator, quid futurum sit.

Verba petendi, rogandi, percontandi accusatiuum cum ablatiuo poscunt, nonnulla etiam duos accusatiuos admittunt, ut supradiximus. Cic. 6. in Ver. Non debebam ego, ab iste has literas poscere. Idem in eundem. 4. Si hoc à me muneris non uniuersa prouincia poposcisset. Idem in eundem 7. Flagitat abs te filium. Idem in eundem, 3. Accidit, cum iste à Cn. Dolabella efflagitasset, ut se ad regem Nicomedem remitte-

rei. Idem Epistol. lib. 3. *Omnia uolo, à me & postules, & expectes*. Idem pro Mur. *Quæ deprecatus sum à Diis immortalibus, rem eandem precor iisdem Diis immortalibus*. Rogo etiam habet ablatiuum. Idem Epistol. 13. *Nunc a te illud primum rogabo. ne quid inuitus mea causa facias*. Salust. Iug. *A Metello petendi consulatum gratia misſionem rogat*. Interrogo a te, *non memini legiſſe*. Cicer. Epistol. lib. 15. *Hoc a te ita contendo, ut in eo omnes fortunas meas positas putem*. Plaut. in Amph. *Nunc me orare a uobis, iusſit Iupiter*. Idem in Bacch. *Nunc, si me fas est, obsecrare abs te pater*. Idem Trinum. *Res quædam est, quam uolo ego me abs te exorare*. Cic. Epistol. lib. 3. *A te autem pro uetere nostra necessitudine etiam, atque etiam peto, ut eius filios, qui in tua potestate sunt, mihi condones*. Supplico datiuum habet, ut suo loco diximus. Cic. pro S. Rosc. *Non quæro abs te, quare patrem. S. Roscius occiderit*. Idem. 1. de Nat. *Ab utroque autem sciscitor, cur mundi ædificatores repente extiterint*. Idem de Claris orat. *Cum Theophrastus percontaretur ex anicula quadam quanti illud uenderet*. Scitor eiusdem est naturæ. Ouid. 10. Metam. *Scitabor ab ipsa, Nominibus dictis cuius ualit eſſe mariti*. Horat. 1. Epistol. *Scitari libet ex ipso, quodcunque refert*. Plaut. Aul. *Secede huc; nam sunt, quæ ex te scitari uolo*. Hæc quatuor Quæro, scitor, sciscitor, percontor, cum ablatiuum habent personæ, fere membrum orationis loco accusatiui habent. Quæso ablatiuum etiam habet cum præpositione, Ab, uel abs. Cic. Episto. 13. *Magnopere a te quæso, ut eam uoluntatem &c.* Idem pro Arch. *Quæso a uobis, ut mihi in hac causa detis ueniam*. Non nulla huius clasſis, præter ea, quæ supra commemorauimus, interdum duplicem accusandi casum admittunt, Cic. ad Quint. Frat. lib. 1. *Illud extremum te oro, & hortor*. Idem in Verr. 7. *Idq; postremum parentes suos liberi orabant, ut leuandi cruciatus sui gratia pecunia lictori daretur*. Teren. Eun. *Vnum uos oro, ut me in uestrum gregem recipiatis*. Idem in Andr. *sine, te hoc exorem*. Plaut. Cap. *unum exorare uos sinite nos*. Idem in Bacch. *Hanc ueniam illis te exorem, sine*. Cic. pro Quinct. *Itaque te hoc ob-*

secrat, ut &c. Plaut. Aulul. Quæso, quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui. Non statim existimabimus, *si quæ uerba præter proprium accusatiuum admittant hos*, Hoc, *illud, istud, id, quid, quod, aliquid, nihil, multa, unum, atque cæteros id genus, posse etiam quosuis alios admittere nam his multo liberius, quam cæteris utuntur auctores*, Terent Heaut. *ego domi ero, si quid me uoles*. Cic. Att. *lib.* 6. Non *quo me aliquid iuuare posses*. Terent. Eun. *Id amabo adiuta me*, Cic. Att. *lib.* 7. Nec *te id consulo*. Idem *in* Cat. 1. *sinutu, quod iamdudum te hortor, exieris*. *Oro, exoro, obsecro, obtestor; post accusatiuum personæ, ferè subiunctiuum postulant, intercedente*, Vt. Cic. Att. *lib.* 11. *Itaque, ut facias, te obtestor, atque obsecro*. Idem *pro* Mil. *Oro, obtestorque uos, ut misericordiam huic tribuatis* Idem 2. *de* Orat. *Frater exorauit me ipsum, ut huc secum uenirem*. Idem 1. Nunc *te iam exoremus, necesse est, ut nobis explices quicquid est illud, quod tu in dicendo potes*.

Multa præterea uerba auferendi, remouendi, abstinendi, accipiendi, preter accusatiuum ablatiuum etiam casum cum præpositione, A, uel, Ab, admittunt. Cic. pro Dom. Clodius pecunias consulares à senatu abstulit. Idem pro Mil. Clodij furorem a ceruicibus nostris repuli. Cæsar, Paucis diebus se se cibo abstinuit; atque ita interiit. Cic. Præclarum à maioribus morem accepimus. Feneror, mutuor abs te pecuniam. Cic. 2. Tusc. A uiris uirtus est nomen mutuata.

Auferendi; *ut* Aufero, *abduco, abstraho, abalieno, auello, abrado, auoco, eripio, abripio, surripio, furor*. Remouendi, *ut, remoueo, deterreo, absterreo, amoueo, arceo, repello, auerto*,

auerto. Abstinendi, *ut* Abstineo, *contineo, refreno, cohibeo,* Accipiendi, *ut accipio, audio, emo, conduco, mercor, sumo, reporto, fero, colligo. Quædam etiam præpositionem,* De, *admittunt.* Cic. pro Cor. *Audiui hoc de patre meo puer.* Idem pro Flac. *Is fundum Romæ mercatus est de pupillo.* Idem pro Sex. Rosc. *Bona huius de L. Sylla duobus millibus nummum se emisse dicit Chrysogonus.*

Intelligendi uerba præpositionem. Ex recipiunt; quæ interdum imitantur nonnulla ex ijs, quæ modo commemorauimus. Cic. Epist. lib. 2. Ea certissima putabo, quæ ex te cognoro. Idem de Sen. Poma ex arboribus, si cruda sunt, ui auelluntur; si matura, & cocta, decidunt.

Intelligendi *sunt,* Intelligo, *cognosco, agnosco, coniicio, disco.* Ex iis, *quæ modo commemorauimus, maxime quæ è præpositione* Ex, *componuntur, ut expello, eiicio, eripio, præpositionem ipsam repetunt.* Cic. pro Quin. *Expelli, atque eiici è prædio.*

Varia Constructio.

Quædam modo datiuum, modo ablatiuum cum præpositione habent, præter accusatiuum; ut Furor, surripio, eripio, aufero. Cic. Att. Si ego tuum ante legißem, furatum me abs te esse diceres. Plin. lib. 12. cap. 14. Nemo furatur alteri.

Induo, dono, impertio, aspergo, datiuum, uel ablatiuum sine præpositione habent. Cic. pro S. Rosc. Non pauca suis adiutoribus largè effuseq;

donabat. Idem pro Cornel. Eum Pompeius ciuitate donauit.

Induo, sæpisſime cum datiuo coniungitur. Cic. 2. de Fin. *Ex eius ſpoliis ſibi & torquem, & cognomen induit.* Liu. 3. *ab urbe, Nouum ſibi ingenium induere.* Exuo, *interdum eumdem caſum habet.* Ouid. 2. Metam. *Iamdudum uincula pugnat. Exuere ipſe ſibi.* Cic. pro Mur. *Meum laborem hominum periculis ſubleuandis impertio.* Terent. Adel. *Sed ceſſo, Seram hoc malo impartire.* Cic. pro Mur. *Si illius facilitatem, & comitatem tuæ grauitati ſeueritatiq; aſperſeris.* Idem pro Plan. *Hunc tu uitæ ſplendorem maculis aſpergis iſtis.* Inſpergo, *etiam huc poteſt accedere.* Plin. lib. 12. cap. 17. *Folia brutæ arboris inſpergunt. Potionibus Parthi.* Cato cap. 63. *Inſpergere oleum ſale.*

Verbum paſsiuum.

Verbum paſsiuum ablatiuum cum præpoſitione, A, uel Ab, poſtulat poſt ſe, qui ex nominatiuo uerbi actiui fit. Cic. 1. de Nat. Nihil eſt uirtute amabilius, quam qui adeptus eſt, ubicunque erit gentium à nobis diligetur. Idem Epiſt. lib. 6. Liber tuus & lectus eſt, & legitur a me diligenter, & cuſtoditur diligentisſimè.

Verba paſsiua nonnunquam dandi caſum pro auferendi more Græcorum admittunt. Cic. ad Att. lib. 6. *Habes meam cauſam, quæ ſi Bruto non probatur, neſcio, cur illum amemus. Interdum accuſatiuum, addita præpoſitione.* Per. Idem lib. 4. *Careo cum familiariſsimis multis, quos aut mors eripuit nobis, aut detraxit fuga, cum omnibus amicis, quorum beneuolentiam nobis conciliarat, per me quondam, te ſocio, defenſa reſpubli-*

ca. Idem Att. lib. ii. Permagni eius intereſt, rem ad interregnum uenire; id aſſequetur, ſi per prætores conſules creantur: Nos autem habemus in libris non modo conſules à prætoribus, ſed ne prætores quidem creari, ius eſſe. *Cum actiua pasſiuis permutantur, accuſatiuus in nominatiuum migrat, ut* Legi librum tuum; Liber tuus lectus eſt à me. *Si uerbum geminum accuſatiuum poſtulet, mutabitur in nominatiuum, qui præſtantior eſt, hoc eſt, qui perſonam ſignificat altero, permanente.* Doceo Antonium literas; Antonius docetur à me literas. *Si uero uterque accuſatiuus ad eandem rem ſpectet, uterque in nominatiuum mutabitur, ut* creo Cæſarem conſulem; Cæſar creatur à me conſul. Nemo uocat Senecam magiſtrum; Seneca uocatur à Nerone magiſter. *Cæteri caſus integri manent.* Cic. 6. in Verr. Quanti is à ſuis ciuibus fieret; quanti auctoritas eius haberetur, ignorabas. Cic. pro Cluen. Maieſtatis abſoluti ſunt multi. Plin. lib 33. cap. 3. Induitur etiam pedibus aurum Cic. pro Rab. Poſt. Demetrius, aſpide ad corpus admota, uita priuatus eſt. *Manet itaque genitiuus, datiuus, ablatiuus uerbi actiui, ut uides, niſi perturbetur ſenſus; quod fit, cum uerbum actiuum ablatiuum admittit perſonæ, ut* Aufero à te ueſtem; Accipio à te literas; Multa à te audiui; Peto à te ueniam; *Nam, ſi dicas,* Veſtis auferetur à me à te. Literæ accipiuntur à me à te; Multa audita ſunt à me à te; Venia petitur à me à te; *incertum eſt, quid tibi uelis.*

Verba Pasſiua, quæ tempora ſine perſonis habent, hoc eſt, præcipuis perſonis, prima & ſecunda.

Sunt uerba pasſiua, quæ tertia perſona contenta ſunt: Hæc præcedit nominatiuus, ſi actiua ſequatur accuſatiuus, ut Dormio totam hyemem, *Mar. lib. 13.* Tota mihi dormitur hyems. *Nunc tertiam uiuo ætatem; Ouid. 12. Metam. Nunc*

tertia niuitur ætas. Quod si in actiuis lateat accusatiuus, latebit etiam in passiuis nominatiuus. Cæs. 4. bel. Gall. Nostri milites amplius quatuor horas fortissimè pugnauerunt: A nostris militibus amplius horis quatuor pugnatum est. Interdum uterq; casus apparet. Plaut. Pseud. Priusquam istam pugnam pugnabo, ego etiam prius dabo aliam pugnam. Cic. pro Mur. Cum ex omnibus pugnis, quæ sunt innumerabiles, uel acerrima mihi uidetur illa, quæ cum rege commissa est, & summa contentione pugnata. Sall. in Iug. Quæ negocia multo magis, quam prælium malè pugnatum a suis, regem terrebant.

Quæ grammatici uocant uerba impersonalia passiuæ uocis, appellat Varro *speciei* declinationum, *quæ tempora habent sine personis; Cuius uerba subiiciemus, quo res omnis perspicua sit. Quæ uerba, inquit tempora habent, neque casus, si habent personas, eorum declinationum species sunt sex,* Vna, *quæ dicitur temporalis, ut* Legebam, *gemebam, lego, meto;* Altera *personarum, ut sero, meto, seris, metis,* Tertia *rogandi, ut,* Scribo *ne? legis ne? scribis ne? lego ne?* Quarta *respondendi, ut* Fingo, *pingo, fingis, pingis:* Quinta *optandi, ut dicerem, facerem, dicam, faciam.* Sexta *imperandi, ut* Cape, *rape, capito, rapito.* Vides, *quemadmodum* Varro *appellet uerba, quæ habent tempora, & personas, quæ hodie appellamus personalia.* Vides *itidem, quemadmodum primæ, & secundæ personæ duntaxat meminerit, propterea quod propriè personæ dicantur.* Audi *quæ sequuntur.* Item *sunt declinationum species quatuor, quæ tempora habent sine personis in rogando, ut* Foditur *ne? & fodietur ne? feretur ne?* Respondendi *species eadem figura fiunt extremis syllabis demptis,* Optandi *species, ut* Viuatur *ametur, uiueretur, amaretur.* Imperandi

(hic postremus locus mutilus est, apparent tamen exempla) pa- retur, pugnetur, Et *infiniti modi,* Parari, *pugnari.* Quis *non uidet,* Varronem *hominem suae aetatis doctissimum, quae hodie impersonalis uocis passiuae dicimus, appellasse declinationum species, seu uerba, quae habent tempora sine personis?* Quis *unquam* Seror, *uiuor, pugnor,* Sereris, *uiueris, pugnaris dixit?* Ergo *uerba, quae habent tempora sine personis, siue (ut nostri loquuntur)* Impersonalia *uocantur, non quod sine patientibus personis a fronte expressis ferè legantur, sed quia personis priuantur;* Cum *audis personas, intellige, quae principatum tenent.* Idem *sensit* Phocas *clarus grammaticus,* Sunt, *inquit, uerba, quae in personis deficiunt, & impersonalia dicuntur; ut* Pudet, *taedet, & caet.* Neque Donatus *ab hac sententia alienus fuit,* Sunt, *inquit, quae, in* T, *literam exeunt, & impersonalia dicuntur, ut* Pudet, *taedet,* Paenitet, *libet, oportet.* Sed *haec, & similia, defectiua existimanda sunt.* Merito *haec defectiua, siue mutila existimanda esse censet* Donatus, *ut pote quibus praecipue personae deficiant.* Ex *hoc* Varronis *loco multa efficiuntur, primo, actiua illa, quae transeunt in accusatiuum tertiae duntaxat personae, ut* Sero, *meto, pastino, aro, rigo, & caetera eiusdem generis, cum passiua fiunt, esse huius ordinis, nisi quis rebus mutis uocem tribuat, ut si terra, de agricolis conquesta dicat,* Aror *ab ingratis agricolis, si agricola terram sic alloquatur.* Terra *parens nostrum omnium, quam saepe à nobis araris? sed ad rem redeamus.* Plaut. *Epid.* Mihi *istic neque seritur, neque metitur.* Plin. *lib.* 18. *cap.* 3. Actus *uocabatur, in quo boues agerent, cum aratur uno impetu iusto.* Cic. *Philip.* 2. Ab *hora tertia bibebatur, ludebatur, uomebatur.* Horum *nominatiuus facile intelligi potest.* Frumentum, *ager, uinum, ludus,* Ludere *ludum, apud* Terentium *legi.* Deinde *ab* Amo, *& similibus uerbis, quae in omnes personas transeunt, fieri impersonalia, quod ueterum auctoritate probari potest.* Plaut. Pseud. Quid *agitur,* Calidore? Cal. Amatur, *acque egetur acriter.* Hoc *est dicere,* Quid *agis;* Amo, *atq; egeo.* Caeterum *ab his uerbis tum demum fiunt impersonalia, cum uoce actiua absolute ponuntur, quod uerbis,* Amo, *turbo, potissimum accidit.* Terent. *Adelph.* Cur *perdis adolescentem nobis? cur amat?* Idem

And. Meum gnatum, rumor, est amare. Ibidem omnes, qui amant grauiter sibi dari uxorem ferunt. Tacit. lib 3 si una altera ue ciuitas turbet. Idem 4. Cum repente turbare fortuna cœpit. Hinc passiuum fit Idem lib. 1. Postquam turbatum in castris accepere. Terent. Eun. Nescio quid profecto, absente no bis, turbatum est dom, Ne te moueat nomen. Quid; ponitur enim hic, ut apud Ciceronem Philip. 2. Nescio quid turbatus mihi esse uideris, Verum, ut ad Plautum redeamus, dices ubi est nominandi casus utriusque uerbi amandi, & egendi Verbi amandi, honestius tacetur, quam exprimitur; Egendi atque cæterorum, quæ primo aspectu prorsus uidentur absoluta, usitatius ornatiusq; supprimitur, quam expleatur, ut in illo Martialis uersiculo: Non bene (crede mihi) seruo seruitur amico; Seruitus, elegantius, omittitur, quam adhibetur; quamuis aliquando actiuo adiungatur. Plaut. Milit. Nam ego iamdiu apud hunc seruitutem seruio. Sic à Cicerone, cum in Verr. 7. dixit, Curritur ad prætorium, nominatiuus, Cursus neglectus est; quamuis uerbo actiuo addiderit contra Rull. Cur non eosdem cursus hoc tempore, quos. L. Cotta, L. Torquato consulibus, cucurrerunt? Vrges egendi uerbum non eiusdem esse generis, nec enim dicimus, Egeo egestatem, ut Noceo noxam, Seruio seruitutem, qui enim diuitiarum flagrant cupidine, non egent egestate, sed pecunia; Venit in mentem illud Quinctiliani, quo tibi satisfaciam: Ex quo mihi, inquit, inter uirtutes grãmatici habebitur, aliqua nescire, Multa quæ hodie sunt absoluta, aut neutra, apud priscos fuere actiua. Turpil. apud Non. Meos parentes careo: Afranius apud eundem, Malemerentur de nobis heri, qui nos tantopere indulgent; Terent. Eunuch. Eiiciunda est hercle hæc animi mollicies, nimis me indulgeo. Plaut. Mil. Iura non nociturum esse hominem de hac re nemini nem. sic euigilo, festino, propero, etiam apud posteros. Ouid. Aspicies illic positos ex ordine fratres, Quos studium cunctos euigilauit idem. Idem 2. Met. Iam, quas induat illa, festineat uestes. Plaut. Pen. Quicquid agit, properat omnia. Tacit. lib. 2. Nisi uoluntariam mortem properauisset; Vnde passiua etiam fiunt. Idem de moribus Germanorum, Nec uirgines festinantur. Plin. Paneg. Hinc delubra occulta celeritate pro-

perantur. Cic Att. lib. 9. At quam honesta, & quam expedita tua consilia, quam euigilata suis cogitationibus. Verisimile est (ut eo se referat oratio, unde egressa est) Egeo, ut careo, ut indulgeo, ut noceo, prisca illa aetate etiam accusatiuum admisisse; Egetur pecunia, uel quid simile, quod hodie neque apponitur, neque opus est. Factitatum hoc fuisse priscis illis seculis, argumento est illud Marci Catonis, apud Gell. lib. 10. cap. 14. Contumelia mihi factum itur; Vides, quemadmodum contumelia praecedat uerbum, Itur quod monstri simile est hac aetate? Non uideo, cur uerba haec interim non habeant, si opus erit, tertiam personam multitudinis. Cur enim non dicant glires, tota nobis dormiuntur hyems? Nec desunt ueterum testimonia, quibus id confirmemus. Ouid. Epist. Noctes uigilantur amarae. Tacit. lib. 17. Nec enim hic, ut caeteris gentibus, quae regnantur, certa dominorum domus. Idem de German. Trans Lygios, Gothones regnantur. Cic. 1. de Orat. Attamen ista, quae abs te breuiter decursa sunt, audire cupimus. Idem pro Quinct. Septingenta millia passuum uis esse decursa biduo. Idem 1. de Off. Quo in genere etiam multa in repub. precantur. Postremo docemur ex iisdem uerbis Varronis, uerba impersonalia omnes modos habere, id quod nonnulli ueterum (ut refert Diomedes) negarunt, unde haec, non uerba impersonalia, sed nondum impersonalem appellarunt: Hinc fit, ut ipse Diomedes non progrediatur ultra indicatiuum, cum impersonalia inflectit; Verum caeterorum modorum exempla etiam apud ueteres inueniuntur. Ouid. Ponite iam gladios hebetes, pugnetur acutis, Caes 3. belli Gall. Cum iam amplius horis sex continenter pugnaretur. Cic. 3. Off. Cum à Consulibus male pugnatum apud Claudium esset. Idem Att. 10. Hic maneri diutius non potest. Terent. Haec Trepidari sentio, cursari sursum, deorsum.

Post se ablatiuum singularis uel pluralis numeri. cum praepositione, A, uel Ab, exigunt. Cic. Epist. lib. 6. Nihil est à me inseruitum temporis causa, Idem in eisdem lib. 1. Eius orationi uehementer ab omnibus reclamatum est. Hic casus saepe nu-

mero tacetur. Plaut. Pseud. Quid agitur? statur hic ad hunc modum. Idem Pers. Quid agitur? uiuitur.

Hæc uerba passiuorum constructionem omninò sequuntur, nam Modo *ablatiuum habent*, Cic. pro Dom. *Ab uniuerso senatu reclamatum est*, Idem *ad* Att. *lib.* 2. *Non meo uitio fit, hoc quidem tempore (a te enim peccatum est) ut me ista epistola nihil consoletur*, Modo *datiuum* Mart. *lib.* 11. Tota *mihi dormitur hyems*, Modò *accusatiuum cum præpositione* Per. Cic. 4. *in* Verr. *confirmabat is curaturum se esse, ne quid ei per filium suũ noceretur.* Item *seruantur casus actiui.* Idem 2. Off. *occurritur autem nobis, & quidem a doctis, & eruditis*, Diomed. *lib.* I. *Ait uerba hæc habere significationem agentis, ut puta, inquit ille*, Legitur, *scribitur, hoc est*, Omnes *legunt*, Omnes *scribunt. Quæ interpretatio in causa fuit, ut quidam, crediderint, ea generalitatem, ut uocant, significare, atq; ablatiuum tantum multitudinis admittere:* Idem *tamen* Diomedes *alio in loco, ubi accuratius de impersonalibus ait, infinita impersonalia passionẽ significare, adducitq; illud* Ciceron*is*. *Nihil mihi ab istis noceri potest*, Item *illud* Sallustii *in* Iugurt. *Cum Gallis de salute, non de gloria certari.* Ibidem *docet hæc admittere ablatiuum singularem.* Tertiam *inquit, personam admittunt passiua, & declinantur passiua declinatione more impersonali, quasi*, Pugnatur *a me, a te, ab illo.* Mirum *est. existimasse* Diomedem *modum infinitum passionem significare, cætera uero actionem.* Potuisset *idem illo suo argumento decere*, Verba, *quæ maximo passiua sunt, actionem significare:* Socrates laudatur *ab omnibus;* Omnes legunt *Ciceronem.* Sed *hæc hactenus.* Deuoranda *fuit tandem aliquando toties repetita crambe.*

Verba communia.

Verba communia, siqua sunt significatione passiua,

more passiuorum construuntur; quæ eruditius sæculum fecè reiecit, seruatis nonnullorum præteritis temporibus, & quæ inde formantur, ut A quo sunt hæc dimensa? Non sunt hæc à te meditata. Huius generis sunt, expertus, complexus, testatus, interpretatus, largitus, comitatus, mentitus, ementitus, itemq; cætera, quibus raro apponitur ablatiuus. Cic. Phil. 12. Quis audeat bene comitatum aggredi? Idem pro Syl Scelestum, ac nefarium facinus, atque eiusmodi, quo uno maleficio scelera omnia complexa esse uideantur.

De Verbis communibus agit Gell. lib. 15, cap. 13. Subiiciam nonnulla, cætera, si uacabit, perleges. Vtor, inquit, & uereor, & hortor, & consolor communia uerba sunt, ac dici utroq; uersu possunt, uereor te, & uereor abs te, idest, tu me uereris, Vtor te; & abs te, id est, tu me uteris, Hortor te, & hortor abs te, id est, tu me hortaris: Testor quoque, & interpretor, significatione reciproca dicuntur. Sunt autem uerba hæc ex altera parte inusitata, & an dicta sint in eam quoque partem, quæri solet: Citat nonnullos priscos auctores. Priscianus lib. 8. multa uerba numerat, quæ etiam præsenti tempore, & imperfecto pretento sunt communia. ex quibus nonnulla descripsimus, cætera, si uoles, legito. Cic ad Nepot Hoc resti terat etiam ut à te fictis aggrederer donis. Ad eundem Qui habet, ultio apetitur, qui est pauper, aspernatur. Idem in Oecon. Homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur. Idem; Cupio, eum tam inuidiosa fortuna complecti. Multò plura afferem priscorum testimonia, quæ, ne te diutius remorer, prætermitto. Dignor, passiue hu usus est Cicero 2. de Inuentione. Hæc, & similia cam passiuè accipiuntur, potius passiua uerba dicenda sunt. nam, ut idem Auctor

eodem libro docet, quondam actiua fuerunt, Amplecto, complecto, horto, largio, & alia quamplurima. quæ tum apud ipsum, tum etiam apud Nonium inuenies.

Neutro passiua:

Vapulo, ueneo, fio, ut paßionem significant, ita paßiuorum more construuntur. Cicer. epistol. 16. Quantam diligentiam in ualetudinem tuum contuleris, tanti me fieri a te iudicabo. Malo a parentibus uapulare, quam assentatoribus aures patefacere. Quint. Fabricius malebat à ciue spoliari, quam ab hoste uenire.

Quinque a Grammaticis hoc loco numerantur, Vapulo, ueneo, fio, exulo, liceo; quorum duo postrema prætermisimus; quod nondum ea cum ablatiuo personæ agentis legerimus. Cæterorum exempla accipe. Quinct. lib. 9. cap. 2. Tum agendi criminis gratia, ita testis in reum rogatur; An ab reo fustibus uapulasset. Item lib. 2. de Fabricio; Id mirantibus quibusdam respondit; a ciue spoliari malle, quam ab hoste uenire. Fio, cum ablatiuo sine præpositione iungitur, sed alia significatione. Cic. Epist. lib. 14. Quid puero misero fiet. Idem, ibidem. Quid de Tulliola mea fiet. Idem 6. Att. Quid illo fiet, quem reliquero? quid de me autem, si non cito decedo? Posteriori membro præpositionem addidit, quæ ubique uidetur desiderari. Terent. And. Nunc primum audio, quid illo factum sit. Ibidem. Quid me fiet. Idem Heaut. Tu fortasse, quid me fiat, paruipendis. Plaut. Milit. Quid illa nunc fiet? Idem Bacch. datiuo usus est; Quid mihi fiet postea. Futurus, eodem modo construitur. Cic. 2. Philip. Vide quæso Antoni, quid tibi futurum sit. Terent. Heaut. Quid te futurum censes.

Communes omnium uerborum constructiones.

Hactenus de propria atque priuata uerborum constructione dictum sit. Deinceps de communi omnibus dicendum erit.

Genitiuus communis.

Propria pagorum, castellorum, urbium, primæ uel secundæ declinationis, ponuntur in genitiuo, post quoduis uerbum, si interrogatio fiat per aduerbium, Vbi, Cic. 4. Att. Egnatius Romæ est. Idem ad Q. Frat. 2. Accepi litteras tuas datas Placentiæ. Idem Att. 16. Veteranos, qui Casilini & Calatiæ sunt, perduxit ad suam sententiam. Propria sequuntur appellatiua quatuor, Humi, belli, militiæ, domi, quorum postremo adiungi poßent adiectiua, Meæ, tuæ, suæ, nostræ, alienæ. Cic. 5. Tusc. Theodori nihil refert, humi ne, an sublime putrescat. Idem 2. Offi. Quibuscunque rebus uel belli uel domi poterūt, rempublicam augeant. Sallust. in Catil. Domi militiæq; boni mores colebantur. Cic. Nonne maluis, sine periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ.

Humi, iungitur interdum cum uerbis significantibus motum.

Plin, lib. 9. cap. 13. Pinnis, quibus in mari utuntur, humi uti ce pedum serpunt. Vir. 1. Aenei. *Nec prius absistit, quam septem ingentia uictor corpora fundat humi.* Plin. lib. 8. cap. 83. *Intentos ingenteis arcus defigunt humi.* Colum. lib. 8. cap. 15. *Canaliculis humi depressus.* Ouid. 3. Metamor. *Spargere humi aliquod.* Et ibidem lib. 5. *Prosternit humi iuuenem.* Domi etiam cum substantiuis copulatur. Cic. ad Att. lib. 1. *Clodius deprehensus domi Cæsaris,* & Phili. 2. *Qui tibi uenit in mentem, redigere in memoriam nostram, te domi P. Lentuli esse educatum?* Quidam solent dubitare, dicendum ne sit, *Marcellus natus est Romæ, nobilis urbis, an nobili urbe:* Quibus respondeat Cicero pro Archia; *Primum* (inquit) *Antiochiæ, nam ibi natus est, Loco nobili, & celebri quondam urbe, & copiosa, atque eruditissimis hominibus, liberalissimisq; studiis affluenti, &c.*

Appendix.

Si propria tamen fuerint tertiæ declinationis, uel pluralis numeri, auferendi casu utẽdum est. Cic. 1. de Diuin. Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus. Idem. epist. 16. Si statim nauiges, nos Leucade consequere. Idem episto. 13. Commendo tibi maiorem in modum domum eius, quæ est Sicyone. Idem Att. 16. Malo cum timore domi esse, quam sine timore Athenis tuis. Idem Att. 9. Lentulum nostrum scis Puteolis esse. Idem pro Cornel. Vnum obijcitur, natum esse Gadibus, quod nemo negat.

Septuaginta septem testimonia paraueram, quibus planum facerem nomina tertiæ declinationis ablatiuo efferri, cum huius sint loci, non datiuo, ut nonnullis persuasum est: cuius senten-

tiæ laudant auctorem Seruium, qui usque eo in ea fuit, ut existimarit illud Vergilii. Tyria Carthagine qui nunc Expectat, *metri necessitate dictum esse: Ciceronem uero antiptosin fecisse, cum dixit in* Philip. *An tu* Narbone *in mensa hospitum cum uomeres*. Verum, *ne tibi pariam fastidium, multis omissis ostendam, neque* Vergilium *necessitate coactum, ablatiuo fuisse usum, neque* Ciceronem, *ut ipse ait. antiptosin fecisse*, Cic. *ad* Att. 16. *Sextum, nunciauit, cum una sola legione fuisse* Carthagine. *Hunc locum uidentur grammatici ad normam* Seruii *correxisse. Sed in correctis sic legitur. Liu.* 1. *belli* Puni. Annibal *Sagunto capto, Carthaginem nouam in hyberna concesserat, ibiq; auditis, quæ Romæ, quæque* Carthagine *acta, decretaq; forent; &c. Etiam hic locus uitiose citatur. Ibidem lib.* 4 Hippocrates, *&* Epicides *nati Carthagine, sed oriundi ab* Syracusis. Idem *lib.* 6. *Ipse paucos dies, quibus morari Cartagine statuerat, &c.* Eodem *lib.* Hunc *ordinem laboris, quietisq;, quoad Carthagine morati sunt, seruauerunt.* Et *lib.* 7. *Quinq; millia* Numidarum *Carthagine esse.* Eodem *lib.* Et *armorum affatim erat captorum Carthagine.* Et *idem; Ex octoginta nauibus, quas captas Carthagine habebat.* Eodem; Fama *erat, magnum naualem apparatum eo anno Carthagine esse.* Idem *lib.* 8. *Lucio Martio* Taracone, *Marco Syllano Carthagine* Noua, *ad præsidium* Hispaniæ *relictis.* Eodem; *Consilium de his Carthagine erat.* Eodem; *Carthagine nihil ciuilis roboris est.* Eodem; *Hæc Carthagine parabant.* Idem 3. *belli* Maced. *Iudicum ordo eadem tempestate Carthagine dominabatur.* Eodem; *Carthagine, & multitudinis assuetæ domum* Annibalis *frequentare, concursus ad uestibulum ædium est factus.* Et *lib.* 4. *Hunc* Aristotelem *Carthagine obuersantem, &c.* Idem *lib.* 1. Decad 5. *Certius aliquanto, quæ Carthagine acta essent, ab rege resciuerant.* Plin. *lib.* 16. *cap.* 18. *At qui tertium, inquit, ante diem scitote decerptum Carthagine; tam prope a muris habemus hostem.* Suet. *in* Gal. *Carthagine* Noua *conuentum agens, tumultuari* Gallias *comperit. Nulla necessitate compulsi omnes hi, quos citauimus ablatiuo usi sunt.* Non *inficias eo, aliquoties apud* Plautum, *datiuum pro ablatiuo repe-*

vbi, Carthagini, Sicyoni, pro Carthagine, Sicyone: Sed suspicor, Grammaticorum diligentia id factum esse. Iam uero illud Ciceronis, quod circunfertur; Arbitrabantur Corintho, & Carthagini non defore qui illa restituerent; non est huius loci; Quod ut apertius uideas, integrum locum subiiciam; In Rull. 2. Arbitrabantur Corintho & Carthagini, etiam si Senatum & magistratum sustulissent, agrumq; ciuibus ademissent: tamen, nō defore, qui illas restituerent, atque qui ante omnia commutarent, quam nos audire possemus. Corintho, & Carthagini, non sunt casus communes, sed proprii uerbi, sustulissent. Quod ad antiptosin attinet; si Cicero, Cum, Narbone, dixit, figurate locutus est (ut placet seruio) anteponenda est Tulliana antiptosis seruii præceptioni; cum non aliter Cicero loquatur 2. Philip. Vide quæso, Antoni, quid tibi futurum sit, quem & Narbone hoc consilium cum C. Trebonio cepisse notissimum est. Idem Att. 8. Partim albæ, partim Sulmone collocauit. Ibidem; Sulmone C. Actium pelignum aperuiße Antonio portas, &c. Idem 3. de Nat. Quos Homerus. qui recens ab illorum ætate fuit, sepultos eße dicit Lacedæmone. Idem de Senect. Dicere aiunt, solutum Lacedæmone & honestissimum hospicium, Sic idem 3. de Leg. de Senect. pro Deiot. Tarracone, dixit. Sic Liuius, Præneste, Crotone, Frusinone, Lacedæmone, Chalcide, Demetriade, Medeone. Plin. Salamine, Colophone, Tarracone, Babylone, Leucade, sic Iustin. Suet. Horat. Virg. Ouid. Silius. Tyburi, fateor eße apud Ciceronem ad Att. 16. Nunc demum rescribo his literis, quas mihi misisti, conuento Antonio Tyburi. Item apud Suetonium in calig. Cap. 8 Liuius uero lib. 10. belli Pun. Tibure, dixit, Tybure haud ita mul to ante mortuus, quo ab Alba traductus fuerat. Idem 5. ab Vrbe, Anxuri, dixit; Neglectum Anxuri præsidium &c. Forte, Tybur, & Anxur, apud ueteres litera uel, E, uel, I, ablatiuum terminauit; uel seruio blanditi sunt librarii: Cuius præceptionem inuenies in secunda editione Donati. Nobiscum facit Diom. lib. 1. Etiam, inquit, nomina ciuitatum in aduerbia redigi poßunt; & illa quidem, quæ genitiuo casu, I, uel, Ae, literis finiuntur, quando in ipsis ciuitatibus sumus, uel illic

aliquid agimus, ipso genitiuo casu uti debemus, ut, Romæ *sum,* Arimini *uersor,* Arimini *moror. Quando Autem ad ipsas ciuitates pergimus: aduerbium facimus ad locum, casu accusatiuo, ut,* Romam *uado,* Ariminum *pergo: Si uero digredimur, septimo casu utendum est, ut* Roma *uenio,* Arimino *discedo. Ea uero nomina ciuitatum, quæ genitiuos in, Is, syllabam mittunt, in una tantum parte dissentiunt a superioribus; nam & aduerbium loci in loco septimo casu conseruabimus, ut,* Narbone *sum, quia facit, huius* Narbonis; Babylone *sum, quia facit huius* Babylonis. *Idem docet* Priscianus *lib.* 15. *multo copiosius.*

Appendix.

Ruri uel rure, dandi uel auferendi casu utimur, cum huius est loci. Plau. Bacch. Si illi sunt uirgæ ruri, at mihi tergum domi est. Liu. lib. 8. Decad. 4. Morientem rure, eo ipse die sepeliri se iussisse ferunt.

Terent. Adel. Ruri *agebat uitam. Et in* Phor. Ruri *se continebat.* Plau. *Casin.* Rure *incubat in præfectura.* Liu. 7. *ab urbe: Secundum in sex locis tenuit illis domi militiæq; ad conciliandam gratiam meritis, ut qui rure & procul cœtu hominum iuuentam egisset.*

Si uero per aduerbium, Quo fiat interrogatio, accusandi casu efferuntur, cuiuscunque sint declinationis, ac numeri; ut, quo is? Romam, Brundusium, Chartaginem, Athenas, Delphos, Gades, Rus, Domum. Cic. Att. 14. Epistolas Catinam, Taurominium, Syracusas commodius mit

tere potero. Ter. Heaut. Domum reuertor mœstus. Idem Eun. Rus ibo.

Liu. lib. 5. bell. Maced. *Athenas primum, inde* Chalcidem, *inde in* Thessaliam *iere*. Idem 1. Belli Pun. *Gadeis profectus, Herculi uota soluit.* Idem 1. *ab urbe; Delphos mittere statuit.* Cic. in Pis. *Cn. Pompeium domum suam compulistis.* Verbum Nuntiandi latentem motum significat interdum; Cicer. 4. in Verr. *Res ab omni conuentu cognita celeriter domum nuntiatur*: Idem Epist. lib. 10. *Ita Romam erat nuntiatum*: Liu. lib. 9. belli Punic. *Missisq;, qui Carthaginem ingens gaudium nuntiarent*: Idem 7. belli Maced. *Quæ postquam Samum sunt nuntiata.* Priscianus addit humum, militiam; quod tamen nullis testimoniis docet.

Si per Vnde, uel Qua, fiat interrogatio, ablatiuo utemur; Vnde redis? Roma, Carthagine, Athenis, Delphis, Gadibus, Rure, Domo. Qua iter fecisti? Roma, Brundusio, &c. Cic. Att. 5. Accepi Roma sine tua epistola fasciculum literarum. Idem Att. 16. Hac super re scribam ad te Rhegio. Ter. Eun. Video rure redeuntem senem.

Appendix.

Propria nonnunquam præpositionem accipiunt maxime apud historicos, Cic. Att. 9. A Brundusio nulla adhuc fama uenerat. Idem Att. 8. Nauis, & in Caieta parata est nobis, & Brundusii. Liu. 1. belli Pun. Interim ab Roma legatos uenisse nuntiatum est.

Quinct. lib.1. cap 5. ait, fieri solœcismum adiectione, cum propriis additur præpositio, ut. Veni de Susis in Alexandriam. Cicero Attico se per literas purgat, a quo fuerat reprehensus, quòd, In Piræea scripsisset: ait enim, se In, non ut oppido præposuiße, sed ut loco; existimauerat enim Piræum locum esse, non oppidum. Rem totam subiiciemus, quo facilius intelligatur. Scripserat Cicero ad Atticum lib. 6. his uerbis; In Piræea cum exissem pridie idus Octobris, accepi ab Acasto seruo meo statim tuas literas. Eum accusauerat Atticus in quadam epistola solœcismi, quod præpositionem addidisset. Cui Cicero ita respondit lib. 7. Venio ad Piræea, in quo magis reprehendendus sum, quod homo Romanus Piræea scripserim, non Piræeum (sic enim omnes nostri locuti sunt) quam, quòd In addiderim: Non enim hoc ut oppido præposui, sed ut loco. Et tamen Dionysius noster, qui nobiscum est, & Nicias Cous non rebatur, oppidum esse Piræea. Sed de re uiderò. Nostrum quidem si est peccatum, in eo est, quod non ut de oppido locutus sum, sed ut de loco. Sequutusque sum, non dico Cæcilium Mane ut ex portu in Piræeũ, (malus enim auctor latinitatis est) sed Terentium, cuius fabellæ propter elegantiam sermonis putabantur à C. Lælio scribi. Heri aliquot adolescentes coiimus in Piræeum. Et idem, Mercator hoc addebat captam è Sunio. Quod si, δήμους, oppida uolumus eße, tam est oppidum Sunium, quàm Piræeus. Sed, quoniam grammaticus es, si hoc mihi ζήτημα persolueris, magna me molestia liberabis. Hactenus ille. Apud quem nihilominus aliquando leges præpositionem propriis additam: Vt ad Att. lib. 8. Ego autem, cum esset incertum iter Cæsaris, quòd uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeium misi, & literas: ipse, ne quo inciderem, reuerti Formias. Liu. cum significatur Motus è loco, ferè præpositionem addit; ut lib. 1. belli Pun. Legati Romani ab Carthagine in Hispaniam traiecerunt. Idem 2. belli Maced. Attalus ab Argis Sicyonem est profectus.

Nomina insularum regionum, prouinciarum, cæterorum denique locorum præpositione indigent.

Cic. 4. in Verr. Ex Sicilia in Africam gradus imperii factus est Romanis. Idem Att. 9. Promitto tibi, si ualebit, tegulam illum nullam in Italia relicturum. Idem Att. 14. Nonis Quinctilis ueni in Puteolanum. Idem Att. 13. Ego in Tusculano te expecto.

Cum his nominibus detrahitur præpositio, fit solœcismus detractione, ut Aegypto *uenio:* Vide Quinct. lib. 1. cap. 5. Hanc *tamen poetæ interim pro suo iure omittunt.* Virg. 3. Aen. Ibitis Italiam, *portusq́; intrare licebit.* Idem 1. Aen. Italiam *fato profugus,* Lauinaq́; *uenit* Littora. *Cum adhibetur uerbum* Petendi *non opus est præpositione, ut* Peto Rhodum, Macedoniam, Galliam. Cic. 3. Off. Nauesq́; *in cursu onustas petentes* Rhodum *uideri*t. Liu. 1. *belli* Pun. *Dum ipse terrestri per* Hispaniam, Galliasq́; *itinere* Italiam *peteret.*

Datiuus Communis.

Quoduis uerbum admittit datiuum eius personæ, in cuius gratiam, commodum, uel incommodum aliquid fit. Plaut. Milit. Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem metis. Cic. Att. 1. Libros tuos caue cuiquam tradas; nobis eos, quemadmodum scribis, conserua.

Accusatiuus communis temporis.

Tempus accusandi, uel auferẽdi casu effertur, si per Quandiu fiat interrogatio: ut Quandiu regna

uit Romulus? Septem & triginta annos, uel annis. Liu. 1. ab urbe. Romulus ſeptem & triginta regnauit annos. Suet. in Cal. Vixit annis uigintinouem, imperauit triennio & decem menſibus diebusq; octo. Si uero per Quando fiat: ablatiuo utemur: ut Quando datum eſt tibi hoc negocium? Anno ſuperiore. Cic. de Aruſp. Negotium magiſtratibus eſt datum anno ſuperiore. Idem 5. Tuſc. Heroicis etiam ætatibus Vlyßem, & Neſtorem, accepimus & fuiſſe, & habitos eße ſapientes.

Spatium temporis uocant, cum per aduerbium Quandiu fit interrogatio; & tunc frequentius utimur accaſatiuo, quàm ablatiuo. Liu. 1. ab urbe; Regnauit Ancus annos quatuor & uiginti. Idem 1. belli Maced. Ibi paucos dies ſæuiente borea retenti. Cic. 5. Tuſc. Dionyſius duo de quadraginta annos Syracuſanorum Tyrannus fuit. Idem 4. in Verr. Prouinciam triennium obtinuiſti. Idem 2. de Leg. Cotta cenſet habendas triduum ferias. Idem Epiſt. lib. 15 Biduum Laodiceæ fui, deinde Apameæ quatriduum, triduum Synadis, totidem dies Philomeli. Sic fere, Cicero, & Liuius loquuntur. Plinius ſæpe etiam ablatiuo utitur, maximè lib. 7. cap. 48. Maſiniſſam ſexaginta annis. regnaße indubitatum eſt. Speciem temporis quidam appellant, cum per aduerbium, quando, interrogamur. Ablatiuus interdum Intra ſignificat, ut Paucis diebus; Biduo; Triduo, pro Intra paucos dies, Intra biduum, Intra triduum, Cic. ad Q. Fr. lib. 3. Diebus ſexdecim abſolutæ quatuor tragœdiæ. Idem Att. lib. 9. Biduo ſciemus. Idem pro Mil. Clodius reſpondit, triduo illum, ad ſummum quatriduo periturum.

Accuſatiuus communis ſpatii.

Cuius uerbi apponi poteſt accuſatiuus, qui diſtan-

tiam loci significet. Cic. lib. 6. Epist. Is locus est citra Leucadem stadia uiginti. Idem Att. 13. Cubitum nullum assiduo cursu processit. Idem Deiot. Negat se a te pedem discessisse. Liu. 7. belli Maced. Mille, & ducentos paßus ibi latitudo patet. Idem, ibidem, Duo millia fermè, & quingentos paßus ab hoste posuerunt castra. Cic. pro Sest. Edixit, ut ab urbe abeßet millia passuum ducenta. Interdum ablatiuo utuntur scriptores. Cæs. 1. belli Gall. Eo die castra promouit, & millibus paßuum sex a Cæsaris castris sub mõte consedit. Idem ibidem: Ab exploratoribus certior factus est Ariouisti copias a nostris millibus passuum quatuor, & uiginti abeße.

Spatium loci multò frequentius accusatiuo effertur, quàm ablatiuo. Cæs. 1. belli Gall. Cum bidui uiam processisset, nuntiatum est Ariouistum cum suis copiis ad occupandum Vesutionem contendere, triduiq; uiam a suis finibus processisse. Cic. 6. in Verr. Neque ab argento digitum discedere.

Ablatiuus absolutus.

Quibuslibet uerbis addi potest ablatiuus absolutè positus. Cic. Att. 5. Quod auctore te uelle cœpi, adiutore assequar. Idem Att. 14. Scripsi hæc ad te apposita secunda mensa. Idem 3. de Leg. Nobilium uita, uictuq; mutato, mores mutari ciuitatum puto. Idem de Clar. Ego cautius posthac historiam te audiente, attingam.

Aliquando absolutè ponitur Participium *præteriti temporis sine nomine*. Liu: I. bell. Maced. *Inde ad Pluuium est progressus, nondum comperio, quam regionem hostes petissent.* Tacit. lib. 2. *Audito castellum Luppiæ flumini appositum obsideri, sex legiones eò duxit*. *Interdum ablatiuus, & nominatiuus uerbi eiusdem sunt personæ*. Epist. lib. 16. *Verberaui te cogitationis tacitæ duntaxat conuicio, quòd fasciculus alter ad me sine tuis literis perlatus est: non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono*. Senec. de uita beata cap. 20. *Populo spectante fieri credam, quicquid, mè conscio, faciam*. Idem 3. Epist lib. *Acerbum est uri, quanto acerbius, si id te faciente, patiaris*. Horat. lib. 1, Ode 2. *Neu sinas Medos equitare inultos, Te duce Cæsar*. *Se digitus apud Gallium lib.* 15. *cap.* 24. *Multos incertos certare hanc rem uidimus, Palmam poetæ comico cui deferant*. *Eum, me iudice, errorem dissoluam tibi*. *Sic Ouidius non raro loquitur*.

Ablatiuus instrumenti, causæ, modi, actionis.

Quæuis uerba ablatiuum admittunt significantem instrumentum, aut causam, propterquam aliquid fit, aut modum, quo aliquid fit. *Terent. Adel. Hisce oculis ego met uidi. Cic. ad Q. Fr. lib. 2. Vestra culpa hæc acciderunt. Idem pro Mil. Quonammodo id factum ferret ciuitas. Idem de Senect. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur, stultissimus iniquissimo. Modus actionis præpositionem Cum interdum desiderat. Idem offic. lib. 1. Ira procul absit, cum qua nihil rectè fieri, nihil consideratè potest. Idem. 3. de Orat. Cum febri domum rediit, dieq;*

septimo est lateris dolore consumptus.

Quinct. lib. 1.*cap.* 4. Existimat *instrumenti casum non esse ablatiuum, sed septimum casum. Quærat, inquit, etiam, sit ne apud Græcos uis quædam sexti casus, & apud nos quoque, septimi: nam cum dico*, Hasta *percussi, non utor ablatiui natura; nec, si idem græcè dicerem*, τω δορ. *Hæc ille Græce, & latine lingua ablatino instrumenti, præpositionem non addit.* Ad *caussam propter quam, pertinent hæc, & similia*, Ardere *iracundia, dolere, ira, studio, desiderio, amore alicuius rei, flagrare, inflammari cupiditate, amore*; Terent. Adelph. *Me miserum; uix sum compos animi, ita ardeo iracundia.* Hæc *etiam fortassis Lætor, gaudeo, delector, oblector, tristor, de quibus supra egimus.* Modum *actionis cognoscemus interrogatione, Quo modo. Quomodo tulit iniuriam? æquo, iniquo animo.* Cic. pro Flac. *Pacem maritimam summa uirtute, atque incredibili celeritate confecit; sic Clara, suppressa, submissa uoce dicere.* Adhibetur *etiam præpositio Cum, quæ comes dicitur.* Cic. pro Cluen. *Semper magno metu dicere incipio.* Idem in Orat, *Cum uideret Oratores cum seueritate andiri, poetas autem cum uoluptate, tum dicitur numeros sequutus.*

Ablatiuus Excessus.

Cuiuis uerbo adiungi potest ablatiuus rei, qua excessus significatur. Cic. de Clar. P. Scipio omnes sale, facetiisque superabat. Idem 2. *de Orat. Lepore, & humanitate omnibus præstitit Socrates.*

Ablatiuus Prætii.

Qualibet ablatiuum admittunt significantem præ-

cium ut: Senatus tritici modium tribus denariis æstimauit. Magno has ædes ædificaui; Donatus docet literas mina in singulos menses. Mina ualet centum drachmis Atticis: Secalis modius proximo anno ternis sestertiis fuit, summum quaternis.

Non solum uerba, quæ apertè emptionem, uenditionemque significant, ut Emo, *coemo, redimo, mercor, uendo, diuendo, distraho, uenundo, ueneo, sto, consto, ualeo, liceo, liceor, licitor, addico, loco, conduco, taxo, æstimo pro* Taxo, Sum *pro* Valeo; Sed *etiam quæuis alia huc spectant.* Varr. *lib.* 3. *de* Re *rust. Piscinæ ædificantur magno* Hor. *lib.* 2. *Satyr.* 2. *Quæ uirtus, & quanta bonis sit, uiuere paruo.* Plaut. Truc. Iam *hercle, iam magno tu uapulabis.* Terent. And. *Vix drachmis obsonatus est decem.* Aestimo, *cuius supra meminimus, cum parui, aut magni facere significat, genitiuo gaudet; cum uerò æstimationem habere, atque taxare, huius est loci.* Cic. 5. *in* Verr *Eodem tempore* Antonius *tribus denariis æstimauit post messem summa in uilitate.* Ibidem; *Idq; frumentum* Senatus *ita æstimasset, quaternis sestertiis tritici modium, binis hordeum.* Magno, *permagno, paruo, paululo, minimo, plurimo, & si qua præterea sunt, sæpe sine substantiuis reperiuntur.* Cic. 5. *in* Verr. *Decumas agri* Leontini *uendidisti; si ex lege, magno; si, ut lex esset tua libido, tam paruo.* Ibidem; At *permagno decumas eius agri uendidisti.* Terent. Eun. *Quid agas, nisi ut te redimas captum, quam queas minimo? Si nequeas paululo, & quanti queas.* Cic. 5. *in* Verr. *Excogitare non poterat, quemadmodum plurimo uenderet. Interdum adiunguntur substantiua.* Mart. *lib.* 6. *Paruo cum pretio diu liceret.* Vili, *tamen, &* Caro, *nō uidentur substantiua admittere.* Plaut. *Epid. Quanti eam emit?* T. Vili Quint. Declam. 9. *Quid me admonetis supremarum, amici mei precum, quibus hæc alimenta caro empta, inopi patris senectæ petita? Si tamen locus mendo caret: nam* Cicero, Care, *solet dicere, &* Quinctil. *eadem* Decl. Tan-

ti constat patri captiuitas mea, cum tam care redemptus sim. Verbum Valeo ablatiuum, uel accusatiuum amat. Plin. lib. 33. cap. 3. *Aureus nummus post annum sexagesimum secundum percussus est, quàm argenteus; ita ut scrupulum ualeret sestertiis uicenis.* Var. lib. 4. de Lin. Lat. *Denarii, quòd denos æris ualebant; quinarii, quòd quinos.* Huc etiam spectat Sum pro Valeo. Cic. 5. in Verr. *Verum enimuero, cùm esset frumentum sestertiis binis, aut ternis quibus uis locis prouinciæ, duodenos sestertios exegisti.* Ibidem; *Cum in Sicilia sestertiis binis tritici modius esset, (ut illius epistola ad te missa declarat) summum sestertiis ternis.* Ibidem; *Doceas oportet aliquo in loco Siculis prætore Verre ternis denariis tritici modium fuisse.* Secale uulgus Centenum uocat. Siligo genus est tritici delicatissimi, neque centenum significat, ut quidam arbitrantur.

Exceptio.

His tamen genitiuis exceptis, Tanti, tantidem, quanti, quanticunque, pluris minoris. Cic. 3. Off. *Emit homo cupidus tanti, quanti uoluit.* Idem ibidem; *Vendo meum non pluris, quam cæteri, fortasse etiam minoris.* Idem 5. in Verr. *Quanti frumentum sit considera, uideo esse binis sestertiis.*

Quidam addunt, Tantiuis, quantiuis, quantilibet, sine ueterum testimoniis. Non uideo tamen, cur non ita loquamur, si opus erit. Maioris nusquam arbitror esse; pro quo classici Pluris utuntur. Quanticunque, & quantiquanti, geminatum idem ualent. Iuuen. *Quanticunque domus constet.* Cic. ad Att. 12. *Sed quantiquanti bene emitur, quod necesse est.* Tantidem, Cic. 5. in Verr. *Quo quisque uehere iussus esset, ubi tantidem frumentum emeret, quanti domi uendidisset.*

Appendix.

Genitiui tanti, quanti, quanticunque, minoris, in ablatiuum transeunt, si addantur substantiua Liu. 2. Belli Pun. Hic miles magis placuit, cum pretio minori redimendi captiuos copia fieret. Iuuen. Quanto metiris pretio.

Tantidem ablatiuo caret. Laur. Vall. Pluri pretio, ausus est dicere: malim dicere, Maiori pretio, aut Carius. Liu. 2. belli Pun. Octo millia seruorum audio armari; non minor numerus noster est, nec maiori pretio redimi possumus, quam hi emuntur. Cic. pro Dom. Emit domum pene dimidio carius, quam æstimabat. Aduerbia care, carius, carissime; bene, melius, optime, male, peius, uilius, uilissime, cum uerbis emendi, uendendiq; apud bonos auctores inuenies.

CONSTRVCTIO VERBI INFINITI.

VERBA infinita eosdem post se casus postulant, quos finita. Cic. Epist. lib. 2. Cupio te ædilem uidere. Idem ad Q. Fr. 3. Quod scribis te à Cæsare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Idem Att. 1. Spero me tibi causam probasse. Idem pro Cluent. Iniuriam ab huius familia factam esse dixisti.

Verba infiniti modi appellat Quinct. lib. 9. cap. 3. Verba infinita; Gell. lib. 1. cap. 7. Indefinita; Grammatici, infini-

tiua, quod neque personas, neq; numeros definiant. Diomedes *lib.* 1. *Variis nominibus ait, appellatum esse infinitum modum, Impersonatiuum; Insignificatiuum, Perpetuum; Sed hæc, & similia sine ulla iactura omitti possunt. Præsens, & imperfectum tempus tam actiuum, quam passiuum una uoce explicatur, ut* Amare, Amari: *perfectum, & plusquamperfectum actiuum una etiam uoce continetur, ut* Amauisse; *passiuum ex participio præteriti temporis, & infinito,* Esse, *uel fuisse, suppletur.* Cicer. 2. Philip. P. *Clodium meo consilio interfectum esse dixisti.* Idem Epist. *lib.* 4. *Existimo nostram consolationem recte adhibitam esse; Interdum omittitur* Esse, *uel fuisse.* Idem Pro Mil. *Negant lucem fas esse ei intueri, qui a se hominem occisum fateatur.*

Futuri infiniti circuitio.

Futurum proprium infiniti uerbi, quod quidem sit in usu, præter Fore, *habemus nullum.* Cic. *Epist. lib.* 7. *Scripsit ad me Cæsar perhumaniter nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certe fore.*

Cætera ex participio in Rus, & infinito esse, si actiua sint, supplentur, mutatis numeris, & generibus, pro re, de qua agitur. Cic. 2. *Philip. id se facturum esse asseuerauit.* Idem, *Non moleste fero, me laboris mei, uos uirtutis uestræ fructum esse laturos.* Idem, *Scribit, meas literas maximum apud te pondus habituras.*

Si uero passiua sint, adminiculo participii in Dus fiunt: ut Minatur Catilina breui rempub. à se funditus euertendam esse. Virg. 3. Aen. *Sociis,*

tunc arma capeſſant, Edico, & dira bellum cum gente gerendum. Quanquam alioquin hæ uoces in Dus, & dum, apud probatos auctores neceſſitatem, & officium potius, quam tempus futurum ſignificare uidentur. Cic. Epiſtol. Ab iis, à quibus tuendus fuerat, derelictus. Et 4. lib. Epiſt. Paucis poſt annis ei moriendum fuerat: Tempus autem futurum eleganter effertur per circuitionem huiuſmodi, Conſumptum iri, euerſum iri Cic. 1. de Diuin. Vaticinatus eſt madefactum iri minus triginta diebus Græciam ſanguine.

Fuit etiam priſcis temporibus proprium futurum in Rum, *quod omnibus generibus, & utrique numero ſine diſcrimine accommmodabatur.* C. Gracch. Credo ego *inimicos meos hoc dicturum.* Valerius Antias, *Aruſpices dixerunt omnia ex ſententia proceſſurum.* Laberius; *Non putaui hoc eam facturum.* Cicer. 5. in Verr. *more priſcorum dixit;* Hanc ſibi rem *ſperant præſidio futurum.* Hac de re *eſt caput eruditum apud* Gellium lib. 1. cap. 7. *Vnde hæc exempla deprompſimus. Interdum in circuitione futuri deſideratur infinitum eſſe.* Cic. ad Att 9 *Vix ſpero, hunc mihi ueniam daturum. Fore rarò iungitur cum participiis futuri temporis.* Cic. Att. lib 5. *Deinde addis &c. te ad me fore uenturum. Illa uero,* Ex *petendum fore, & poſtulandum fore, (ut dicemus, cum de principali in Dum, agemus) non huc ſpoctant.*

Appendix.

Futurum tam agendi, quam patiendi modi eleganter ſuppletur ad hunc modum, maxime cum par-

ticipia non sunt in usu: Spero fore, ut breui tempore orationem pro Milone ediscas: Puto fore, ut alieno periculo cautior fias: suspicor fore, ut parentibus uehementer displiceas, si in patriam redeas. Cæsar ait fore, ut à Pompeio fallaris. Cic. F. Tusc. Spero fore, ut contingat id nobis. Idem Att. 16. Nunquam putaui fore, ut ad te supplex uenirem.

Animaduertenda est etiam circuitio illa ex præterito, & futuro mixta: Venturum fuisse, Dicturum fuisse. Cic. Epist. 4. Eum censemus magis communem in uictoria futurum fuisse. Item illa, futurum fuisse, ut quæ una circuitio participii futuri uicem supplet. Puto futurum fuisse, ut disceres, nisi cessator fuisses. Puto futurum fuisse, ut mihi tuæ literæ citius redderentur, si eas tabellario perferendas dedisses.

Sæpe etiam fit, ut uerba supinis destituantur; cui incommodo medebitur hæc periphrasis, qua utitur Cicero *etiam cum non desunt participia;* Vt ad Atticum; *Puto fore, ut attraharis:* Et alibi; *ualde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas; &* Ais *fore, ut te* Cæsar *restituat.*

II. Appendix.

Datum iri, redditum iri, & cætera id genus, quibus proprie futurum patiendi modi suppletur, omnibus generibus, numerisq; integra accommodantur. Cicer. Att. 15. Brutum, ut scribis, ui-

sum iri à me puto. Idem epist. 15. Cuius literis omnia certiora perlatum iri ad senatum putabam. Idem Att. 7. Vt philosophi ambulant, has tibi putabam redditum iri prius. Terent. in Hecyr. Interea rumor uenit, datum iri gladiatores.

Multa huius generis tibi occurrent. Cic. ad Att. 2. *Pompeius affirmat non esse periculum; adiurat; addit etiam se prius occisum iri ab eo, quam me uiolatum iri.* Terent. And. *Qui postquam audierat non datum iri filio uxorem suo.* Cæs. lib. 5. belli Gall. *Ille appellatus respondit, si uelit secum colloqui, licere; sperare à multitudine impetrari posse; quod ad militum salutem pertineat, ipsi uero nihil nocitum iri.* Accusatiuus *in his regitur à parte anteriore, quod his infinitis cum aliis commune est, non à supino in* Vm, *quod cum infinito* Iri *iungitur.* Præterea *post se ablatiuum habent, etiam singularis numeri, ut allata exempla docent.*

Nec *dubium est, quin hæc uerba passiua sint; cuius rei extant uestigia non obscura priscæ uetustatis.* M. Cato; *Atq; euenit ita Quirites, uti in hac contumelia, quæ mihi factum itur, rei quoque publicæ medius fidius miserear;* Vides Verbum *personale,* Itur *cum nominatiuo,* Vides *factum, significare passionem,* Sic *inquit* Gell. lib. 10. cap. 14. *Contumeliam factum iri, significat, iri ad contumeliam faciendam, id est, operam dari, quo fiat contumelia.* Vbi *obiter notabis* Faciendum, *participium futuri esse.* Videbis *etiam in postremo exemplo,* Nocitum iri, *quod tibi forte mirum uidebitur.* Veteres Grammatici, Donatus, Diomedes *cæteriq; existimarunt,* Amatum ire, redditum ire, *& eiusdem generis reliqua futuri actiui esse circuitiones; quod tamen nullo ueterum testimonio confirmant.* Laurentius, *aliiq; uiri docti docent, hæc tempus præsens ad significare, quod idem mihi uidetur; neque enim aliud uidentur significare testimonia, quæ subiiciam,* Plaut. Pænul. *Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum.* Idem

Cristell. Qui magis potueris mihi honorem ire habitum, nescio. Idem Bacch. Vt istud delictum desistat tantopere ire oppugnatum. Vides ne Ire datum operam, Ire habitum honorem, Ire oppugnatum, nil aliud esse, quam Operam dare, Honorem habere, oppugnare, Curt. lib. 10. Postero die digna res Macedonibus uidebatur, Perdiceam ad mortis periculum adductum; & Meleagri temeritatem armis ultum ire decreuerant. Iungitur etiam supinum in Vm cum aliis modis eiusdem uerbi in eadem significatione. Liu. lib. 2. belli Maced. Neu pertinacia sua gentem uniuersam perditum iret, hoc est perderet. Terent. Heaut. In mea uita tu tibi laudem is quæsitam scelus? id est quæris, Sall. Fuerunt tamen ciues, qui seque remque publicam obstinatis animis perditum irent. Illud Plauti Milit. quo quidam nituntur suam sententiam confirmare; Credo te facile impetratum ire, longe aliter legitur, Credo te facile impetrassere. Fortasse impetrassere, expugnassere, ut quidam uir doctissimus docet, futura sunt prisca, pro impetraturum esse, expugnaturum esse. Idem Plaut. Amphit. Sin aliter sient animati, neque dent, quæ petat, sese igitur summa ui, uirisque eorum oppidum expugnassere.

Infinita cum quibus uerbis copulentur:

Verbis Cœpi, soleo, debeo, cupio, adduntur infinita, multisq; aliis, maxime iis, quibus uoluntas explicari solet: Cic. pro Rosc. Com. Qui mentiri solet, peierare consueuit. Idem Epist. 16. Omnes cupimus. ego in primis, quam primum te uidere.

Multa sunt uerba, quibus infinita adduntur, Cesso, desino, pergo, incipio, gaudeo, lætor, suadeo, aggredior, opto, desidero, uolo, malo, paro, cogo, affirmo, nego, instituo, censeo, statuo, decerno, ostendo, indico, audeo, timeo, iubeo, disco,

cum Synonymis, ut Amat pro Solet. Item. Possum, uideor, quæq; sunt de eodem genere, Præterea quæ Proæretica uocant, id est, quæ ad uoluntatem explicandam pertinent. de quibus iam egimus; ab his præcipue tradunt Grammatici, uerba infinita definiri ac determinari, nam, cum infinitum uerbum (ut uox ipsa declarat) incerti sit numeri, & personæ, beneficio uerborum quibus adiungitur, numerum personamq; certam habet; Exempli gratia. Videre uerbum est infinitum, neque enim scire potes, sit ne singularis, an pluralis numeri, primæ, secundæ, an tertiæ personæ: adde ei uerbum, Cupio, sic, Cupio uidere te beatum, subito ex infinito, & incerto, factum est finitum certumq; munere atq; beneficio uerbi cupiendi; est enim primæ personæ, singularis numeri, quemadmodum, Cupio, cui adhæret Solet, incipit, debet, cœpit, desinit, potest, cum infinitis uerborum impersonalium adiunguntur, nominatiuum celant. Cic. 1. de Fin. Qua præceptrice in tranquillitate uiui potest, omnium cupiditatum ardore restricto. Idem Att. lib. 10. Hic maneri diutius non potest. Futurum infiniti maxime his uerbis gaudet Auguror, confido, credo, existimo, puto, audio, uideo, ominor, suspicor, opinor, affirmo, polliceor, promittor, itemq; cæteris eiusdem generis. Cic. Att. lib. 8. Sin erit bellum, ut uideo fore, meæ partes non desiderabuntur. Idem pro Mil. In his singulis ita semper existimabatis, uiuo. P. Clodio, nihil harum uos uisuros fuisse, Quidam legunt, Visuros fore. Infinita nonnunquam cum uerbis motus, nominibusque substantiuis, more Græcorum, coniunguntur. Virg. 1. Aen. non nos aut ferro Libycos populare penates, Venimus, aut raptas ad littora uertere prædas. Terent. Hec. Voltis ne eamus uisere? Ibidem nostra illico it uisere. Cicer. in Top. Sed iam tempus est ad id; quod instituimus, accedere. Cæs. 7. belli Gall. Consilium capit omnem à se equitatum noctu dimittere. Adduntur & nominibus adiectiuis maxime apud poetas, unde sunt illa, Paratus respondere, cantare, certare, Certus ire, succurrere, mori, Doctus cantare, uincere, Peritus certare, Audax perpeti, Timidus mori, & cætera id genus. Paratus, dignus etiam ab oratoribus cum infinito copu-

*lantur. Cic. pro Quin. Et si qua in re, id quod parati sunt facere, falsum crimen, quasi uenenatum telum aliquod iniecerint, medicinæ faciendæ locus non erit. Idem epist. lib. 15. Mitto, quod inuidiam, quod pericul*ũ, &c.*et. Si per me licuißet, subire paratissimus fueris. Idem in Sall. Res familiaris, quæ mihi multo minor est, quam habere dignus sum. Adiectiuis neutris eleganter adhærent infinita, ut, Aequum, laudabile, piumque est, miseris opem ferre. Cic. Att. lib. 8. Pro patria, & in patria mori præclarum est.*

Appendix.

Amphibolia, accusatiui geminatione facta soluitur ablatiuo: Milonem audiui occidiße Clodium, ambigua est oratio, dubium enim est, uter ab altero fuerit occisus: Multa alterum accusatiuum in ablatiuum sic, A Milone audiui occisum esse Clodium: sublata est omnis dubitatio.

Quinct. lib. 7. ca. 10. Accusatiui geminatione facta Amphibolia soluitur ablatiuo; ut illud, Lachetem audiri percußisse Demeam: fiat, A Lachete percussum Demeam.

Gerundia.

Gerundia, quæ passionem non significant, casus suorum uerborum admittunt, ut Tempus obliuiscendi iniuriam, ignoscendi inimicis, coercendi cupiditates, abstinendi maledictis.

Quidam ueterum Grammaticorum (ut refert Diomedes libro

bro primo) sextum modum addiderunt, quem participialem appellarunt, is complectebatur, quae modo gerundia, & supina dicimus. Eos Diomedes, *quod attinet ad rationem inflectendi uerba, sequutus est, inquit enim:* Modo participiali *Amandi, amando, amandum, amatum amatu;* Deinde *subiicit, sed apud quosdam, gerundia sunt, quae* Probus, *supina appellat.* *Paulo post, Gerundia, inquit, uel participialia,* Legendi, *legendo, legendum, lectum lectu.* Eodem *etiam libro;* Supina, Tollendi, *tollendo, tollendum; sublatum, sublatu;* Itaque *non separat gerundia à supinis, ut hodie fit, sed gerundia simul, & supina nunc modum participialem, nunc participialia, nunc gerundia, nunc supina appellat.* Seru. *in illud* Vergilii *lib.* 12. Exuperat *magis, ægrascitque medendo.* Medendo *uocat modum gerundii.* Idem *in illud eiusdem lib.* 10. Cui Iuno *illacrhymans, quid si, quod uoce grauaris,* Mente dares? Modum *gerundii gemino* I *appellat, non unico, ut quidam solent scribere, est enim genitiuus à nomine* Gerundium, *non participiale à uerbo gerendi;* Nam *idem* Seruius *in* Donatum *modum gerundiuum appellat, ubi ueteres sequitur atque hæc participialia modum uerborum uocat.* Priscianus *quamuis eadem modo participialia, modo gerundia, modo supina appellet, negat tamen lib.* 8. *esse modum uerborum, propterea quod nec personas discernant, & temporibus careant, sine quibus uerbum esse non possit, & casus assumant, & præpositionibus separatis adiungatur.* Vnde *libro sexto exercitationum nomina participialia appellat.* Phocas *participialia uocat, & gerundiua, ubi suspicor legendum esse* Gerundia. Donatus (*si tamen exempla coniugationum, quæ circunferuntur, eius sunt*) *gerundia, seu participialia uocat, quæ hodie gerundia uocamus; cætera supina, more recepto.* Hæc *ueteres* Grammatici *de gerundiis, & supinis.* Ego *autem suspicor, gerundia, & supina esse infiniti modi; nihil enim aliud uerbi causa,* Dicendi, *dicendo, dicendum, dictum, dictu, quàm dicere, uel dici significant:* Varius *tamen harum uocum est usus, quæ uarietas, & ubertas solis* Romanis *contigit; nam* Hebræi, Arabes, Græci, *cæteræq; nationes solo, unóq; infini-*

to fuerunt contentæ: quod sic quando illam Romanorum *copiam inuitari gestiunt, ad articulos, præpositionesque confugiunt, quarum beneficio suæ inopiæ medentur, præfigentes nimirum, uel articulos, uel præpositiones, uel utraque simul ipsis infinitis.* Romani, *ut hanc ieiunitatem fugerent, (neque enim ferre poterant tàm cerebrum infiniti usum, uel potius fastidium) exempli causa,* Tempus *est causam dicere,* Philosophia *necessaria est ad bene dicere,* Consumpsisti *tres horas in dicere causam,* Hæc *causa difficilis est dici: ut hanc, inquam, ieiunitatem fugerent, participialia excogitauerunt, quibus infiniti loco uterentur, sic* Tempus *est causam dicere,* Philosophia *necessaria est ad bene dicendum,* consumpsisti *tres horas in dicendo,* Hæc *causa difficilis est ad dicendum, difficilis est cognitu.* Nonnunquam *etiam more exterarum gentium infinito utuntur.* Liu. *lib.* 10. Decad. 3. Tempus *esse, aut pacem componi, aut bellum nouiter geri.* Stat. Syl. 4. Forsitan Ausonias *ibis frenare cohortes.* Excogitarunt *itaque* Romani *participialia uerba, ad leniendam, molliendamque orationem;* Quæ *nomina non ideo censenda sunt, quod aliquando præpositiones admittant; quemadmodum neque* Hebræorum, *Græcorumque infinita uerba.* Certè Quinct. *lib.* 1. *cap.* 4. *de uerbis agens, ea inter uerba numerat;* Quædam, *inquit, simile quiddam patiuntur uocabulis, in aduerbium transeuntibus: nam ut* Noctu, *& diu, ita,* Dictu, *& factu; sunt enim hæc quoque uerba participialia quædam, non tamen, qualia.* Dicto, *factoq;.* Hæc *ille.* Quod *si* Quinctilianus *supra in* V, *quæ aduerbii speciem præseferunt, neque casus uerborum postulant, ut gerundia, uerba appellat: existimabimus, eum gerundia fuisse nominibus annumeraturum, cum casus suorum uerborum postulent, nec more participiorum declinentur?* Nam *amandi, amando, amandum, amatum, amatu, exitus uerborum sunt, non casus.* Vnde *ultima more uerborum anceps est; quo argumento ueteres, in quibus* Seruius *est, docent uerba esse, non nomina.* Et *si quis rem diligentius expendat, intelliget hæc, ut ipsum uerbum infinitum numeros, & personas latentes habere, quæ aliunde definiuntur, ut sum peritus nauigandi, singularis est numeri, & pri-*

mæ personæ; Sumus periti nauigandi, pluralis est numeri, primæque personæ: Vnde sunt illæ locutiones, Veni causa adhortandi uestri; Venerunt causa purgandi sui; ubi hæc pluralis numeri sunt; de quibus suo loco. Sum defessus docendo te, docendo uos, sunt hæc uerba infinita, quorum numerus, & persona definitur à uerbis uel à nominibus præcedentibus. Varro, *gerundia, uerba solet appellare lib.* 1. *de* Analog. *Quæ uocabula, inquit, dicuntur à uerbis fiunt, ut à scribendo scriptor, à legendo lector, ab amando amator, à salutando salutator, à cantando cantator; Et cum dicatur, Lassus sum, ferendo, metendo, ex his uocabula non reddunt proportionem, quod non sit, ut* Messor, *fertor.* Paulo *post docet, à uerbis fieri uocabula dissimilia superiorum, quæ participia dicuntur; quod simul habeant casus, & tempora, ubi de gerundiis nullam fecit mentionem, facturus proculdubio, si ea existimasset esse uocabula, & non uerba. Quod ad etymon attinet, participialia dicuntur, modusq; participialis, quòd participiis uocis passiuæ, præteriti futuriq; temporis similia sint, cum in casus inclinantur,* Amandi, *amando, amandum, amatum.* Vide Diomedem *libro primo; supina uero; quod (ut* Prisciano *placet) nascantur à participiis passiuis, quæ supina appellata sunt: qui uero participia passiua, supina appellarunt, uidentur situs rationem habuisse, nam ea infimo loco sita, totum coniugationis ordinem molemque sibi incumbentem ueluti suscipiunt.* Mallem *dixisset* Priscianus, *ita fuisse appellata, quod participiis similia essent, quæ supina fuissent à quibusdam dicta, non enim omnia participialia à participiis passiuis nasci possunt, cum sint quamplurima, quæ à uerbis neutris fiunt, ut* Currendi, *currendo, currendum, cursum. Quanquam ipse* Priscianus *lib.* 2. Exercitationum, *hunc modum soluit,* In *neutris, inquit, quamuis non sint participia præteriti, ad similitudinem tamen habentium proferimus.* Probus *ait,* Supina *propterea dicta, quod nec certum habeant numerum, nec personam, significationem, & ad quamuis personam referuntur, & utriusque numeri sunt, & tàm agentis, quàm patientis significationem habent,* Itaque, *quemadmodum supinos homines uocamus negligentes.*

ac dissolutos, nihil pensi, nihil certi habentes, ita hæc participialia supina dicta sunt, quod omnia permista, confusaq; habeant. Gerundia cur sint dicta, nondum apud ueteres, quod meminerim, legi.

Gerundia in Di.

Gerundijs in Di adduntur substantiua, Tempus, causa, studium, finis, & cætera eiusdem generis. Cic. de Senect. Equidem efferor studio, patres uestros, quos colui, & dilexi, uidendi. Idem Att. 10. Sit iam aut finis omnino deplorandi, aut moderatio.

Item nonnulla adiectiua, ut Peritus, aut imperitus, cupidus, insuetus nauigandi, ignarus dicendi. Cic. 2. de Orat. sum cupidus te audiendi.

Participialia uerba nullum ante se casum postulant, sed certis nominibus substantiuis adiunguntur, cuiusmodi sunt, Ratio, facultas, ars, disciplina, doctrina, copia, ubertas, usus, finis, occasio, gratia. Cic. 3. de Orat. Dicendi facultatem ueteres Græci sapientiam nominabant. Adiectiua pauciora sunt. Cic. lib. 1. de Orat. Nemo suaserit studiosis dicendi adolescentibus in gestu discendo, Histrionum more elaborare. Idem ibidem lib. 3. Neque est ex multis res una, quæ magis oratorem ab imperito dicendi, ab ignaroq; distinguat. Idem 3. Off. Hoc quidem sanè luculenter, ut ab homine perito definiendi. Idem de Opt. Gen. Inscii faciendi. Cæs. lib. 5. belli Gall. Partim quòd insuetus nauigandi mare timeret. Cic. 1. de Orat. Vir regendæ Reipub. scientissimus.

Appendix.

Gerundia in Di interdum genitiuum multitudinis pro accusatiuo admittunt. Cic. 2. de Diuin. Do leo tantam Stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse. Plaut. Cap. Nominandi tibi istorum erit magis, quàm edũdi copia.

Cæsar crebro hoc genere loquendi utitur, cum pronomen Sui pluralis numeri adhibetur. lib. 4. belli Gall. Frequentes omnibus principibus, maioribusq; natu adhibitis ad eum in castra uenerunt, simul ut dicebatur, sui purgandi causa, quòd contra, ac esset dictum, & ipsi petissent, prælium pridie commisissent. Liu. lib. 1. belli Punic. Non enim uereor, ne quis hoc me uestri adhortandi causa magnificè loqui existimet, ipsum aliter animo affectum esse. In hac locutione ait Laurent. summam honestatem latinitatis subesse. Suet. in Aug. cap. 98. Iisdem etiam epulum in conspectu suo præbuit, permissa imo exacta iocandi licentia, diripiendiq; pomorum. Terent. In prologo Heaut. Facite æqui sitis: date crescendi copiam. Nouarum, qui spectandi faciunt copiam sine uitiis; Hoc est, date copiam crescendi, id est maiorem famam, gloriamq; comparandi iis, qui faciunt copiam uidendi nouarum, pro Nouas comedias; Nouarum non iungitur cum participiali uerbo Crescendi, cum sit absolutum, sed cum spectandi: Accipitur enim hic crescere, ut apud Cic. pro S. Roscio. Nam si mihi liberet, accusare possem crescere; hoc est, possem illustrior fieri, maioremq; gloriam comparare. Iam his, & similibus locutionibus gerundium est pluralis numeri, passiuæq; significationis, neque enim uariatur; quod proprium est uerbi infiniti; generaq; omnia recipit ut infinitum, Fore, ut Amatum iri. Denique, ut illa prisca in Rum, de quibus suprà egimus, recipit

masculinum, uestri adhortandi, neutrum. Diripiendi pomorum, fœmininum, spectandi nouarum. Quod uero dixi, genitiuum pro accusatiuo poni, more cæterorum locutus sum.

In Dum.

Gerundiis in Dum, præponuntur præpositiones, Ad, ob, inter. Cic. 5. Tusc. Conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Idem 4. In Verr. Quanto illud flagitiosius, improbus, indignius, eum, à quo pecuniam ob absoluendum acceperis, condemnare? Liu. 2. ab urbe, Ipse inter spoliandum corpus hostis, ueruto percußus, inter primam curationem expirauit. Præponitur & Ante, sed rarius. Vir. 3. Georg. Nanq; ante domandum, Ingentes tollunt animos.

Præpositio Ad, cum gerundio in Dum, frequenter sequitur uerba motus. Liu. 2. ab urbe, Mittunt ad castra oppugnanda. Cicer. 3. de Orat. Nunc contra plerique ad honores adipiscendos, & ad rempub gerendam, nudi ueniunt, atque inermes. Item adiectiua, Facilis, difficilis, paratus, promptus, expeditus, idoneus, aptus, segnis, uehemens, & similia. Idem lib. 1. de Fin. Neque me segniorem ad respondendum reddidisti.

In Do:

Gerundia in Do, modo sine præpositione in oratione adhibentur. Cic. Attic. 13. Plorando de-

sessus sum: modo præpositiones maximè A, Ab. De, In assumunt, idem de Amic. Vtrunque dictum est ab amando: Idem Ep. 2. Etenim quis est tàm in scribendo impiger, quàm ego? Idem Att. 8. Tu quid cogites, de transeundo in Epirum scire sanè uelim. Nonnunquam E, uel Ex, Cum pro Plaut. Aulul. Heus senex pro uapulando hercle, abs te mercedem petam. Quinct. lib. cap. 5. Scribendi ratio coniuncta cum loquendo est.

Laurentius negat hoc, gerundium cum uerbis motus posse coniungi, ut Reuertor ab Arando, redeo à spectando, sed ab aratione, à spectaculis. Cicero tamen in lib. de Clar non uidetur tantopere id reformidasse. Tum Brutus; Quam hoc idem in nostris contingere intelligo, quod in Græcis, ut omnes ferè Stoici prudentissimi in differendo sint, & id arte facient, sintq; architecti pæne uerborum; iidem traducti à disputando ad dicendum, inopes reperiantur. Exemplum, ubi ex præcedit, est apud Terent. Adelph. Vt id ostenderem, quod te isti facilem, & festiuum putant, Id non fieri ex uera uita, neque adeo ex æquo, & bono, sed ex assentando, indulgendo, & largiendo.

Gerundia Passiua.

Gerundia, quæ passionem significant, nullum post se casum admittunt; Quinct. lib. ij. cap. 3. Memoria excolendo sicut alia omnia, augetur. Plin. lib. 13. cap. 15. Rubens ferrum non est habile tundendo Sallust. in Iugur. Pauca supra

repetam, quò ad cognoscendum omnia illustria magisque in aperto sint.

Gerundia quidam suspicantur dicta, quod geminam significationem, actiuam nimirum, & passiuam gerant. In Di *rarius passionem significant*, Iust. *lib* 17. *Athenas quoque erudiendi gratia missus quanto doctior maioribus suis, tanto, & gratior populo fuit*: Do, Dum, *finita frequentius*, Cic. 2. *de Nat. de Sue. Quæ pecude, quòd erat ad uescendum hominibus apta, nihil genuit natura fæcundius, a* Do, *infinitum tùm datiui, tum ablatiui naturam imitatur*: *datiui*, Plin *lib.* 13. *cap* 2. *ubi de chartarum generibus agit. Emporetica inutilis scribendo, &c* Idem *lib.* 21. *cap.* 16. *Scolymus carduorum generis ab iis distat, quòd radix eius uescendo est decocta, & lib* 15. *cap.* 18. *de uariis ficorum generibus loquens. Nam Alexandrinæ uix sunt uescendo, ubi subaudiendum est, utiles, Aptæ, uel quid simile* Ablatiuus *aliquando præpositionem habet; Varro de Re Rust. lib.* 2. *cap.* 16. *Quàm paucissimos reliqueris, tam optimi in alendo fiunt propter copiam lactis; Plaut Aulul. Heus senex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam, quod paulò ante adduximus, ut ostenderemus; Dò finita, præpositionem Pro etiam admittere.*

Ratio variandi Gerundia.

Gerundia, quæ accusatiuo casu gaudent ferè, elegantius more adiectiuorum ad hunc modum construuntur; Tompeius studiosus fuit Rempub. defendendi, ciuesq; seruandi: Pompeius studiosus fuit Reipub. defendendæ, ciuiumq; seruandorum, ita ut gerundij casus maneat seruato tamen genere ac numero accusatiui. Cic. 4. Philip. Princeps uestræ libertatis defendendæ semper

fui; Idem 2. epist. Hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Liu. 2. ab urbe. Interiecto deinde haud magno spatio, quod uulneribus curandis, supplendoq; exercitui satis esset. Cic. epist. 3. Animum tuum promptum, & alacrem perspexi ad defendendam Remp. Idem lib. 13. epist. Omne desiderium literis omittendis, accipiēdisq́; leniam: Liu. 7. ab urbe. Prælia de occupando ponte crebra erant.

Quidam ex iunioribus hæc gerundiua nomina uocant; alii gerundiua adiectiua; alii participialia adiectiua; Laurentius Gerundia, quibus rei administratio significatur: ita tamen; ut suspicetur esse participia passiua præsentis temporis; quod Linacer post affirmauit: Priscianus lib. 8. Nomina uerbalia appellauit. Mihi (ut dicam, quod sentio) uidentur gerundia passiua in Dus, quæ ita nomino; ut distinguantur ab aliis passiuis, quæ in Di, do, dum, exeunt: Itaque ab actiuis formantur duo genera; altera, quæ exitu, atque terminatione ab actiuis non separantur; altera uero, quæ Dus, da, dum; finita more nominum flectuntur, quo pacto etiam Amatus, amata; amatum, & cætera id genus uerba declinantur. Dicet aliquis; Si sunt uerba passiua, cur ablatiuum post se cum præpositione more passiuorum respuunt? Quia, quemadmodum actiua ante se nominatiuum habere non possunt; ita fieri non potest, ut post se passiua ablatiuum habeant, qui ex nominatiuo actiui nascitur. Vnde perspicuum est; hæc participia non esse; nam participia passiua ablatiuus more suorum uerborum admutunt; quod his participialibus uerbis nunquam usus uenit. Neque ex interpretatione confirmare possumus; hæc participia esse præsentis temporis; Cic, 1. Off. Orationem autem latinam profectò legendis nostris efficies pleniorem; Legendis nostris, idest, Dum leguntur

tur; non satis firmum uidetur hoc argumentum, eodem enim, qui uolet, docebit, gerundia passiua in DO. *esse participia præsentis temporis:* Ver. 3 Geor *Alitur uitium, uiuitq; tegendo, id est,* Dum tegitur; Quinct. *Memoria excolendo augetur, id est,* Dum excolitur. *Neque in his & similibus, quæ adducam ablatiuus est consequentiæ siue absolutus, unde maxime nituntur probare quidam hæc, participia esse;* Cicer. Epist. lib. 13. *Omne desiderium, literis mittendis accipiendisq; leniam;* Idem 1. Off. *Orationem autem latinam profecto legendis nostris efficies pleniorem;* Idem ibidem. *Quis est enim, qui, nullis officii præceptis tradendis, philosophum se audeat dicere? Non est, inquam, ablatiuus absolutus in passiuis, quemadmodum neque in actiuis; nam ut actiua modo præpositionem respuunt, modo admittunt, ita & passiua. Age faciamus periculum; permutemus passiua actiuis sic, Omne desiderium, literas mittendo accipiendoq;, leniam; Quis dixerit,* Mittendo accipiendoq;, *ablatiuos esse absolutos? non ne sic loquuntur etiam idonei auctores?* Liu. 2. ab urb. *Non tribunos modo, sed plebem feroci oratione refutando, exprobandoque Titi Menenii damnationem mortemque periculum audacia discussit: conuerte in passiuum,* Refutandis tribunis, *exprobrandaq; morte: Dices,* Refutandis tribunis, *exprobrandaq; morte, esse ablatiuos absolutos: non puto: Nunc ponamus exempla, in quibus adhibetur præpositio.* Cic. pro Font. *Plus ego in hac causa laboris & operæ consumo in poscendis testibus, quam cæteri defensores, in refutandis.* Idem 5. in Verr. *Si ubertas in percipiendis fructibus fuit, consequitur utilitas, in uendendis. Vides, quemadmodum in his testimoniis elucet ueritas? uides, ablatiuum non suis uiribus sed præpositione nitentem? Nobis, si Græcorum more liceret loqui, infinitis passiuis utendum esset;* Arist. Eth. lib. 9. cap. 3. περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας, *ad uerbum uertendum esset,* De dissolui amicitias, *quod Latini hoc participiali uerbo permutant,* De dissoluendis amicitiis. *Sic* Cic. 1. Off. *Regulus de commutandis captiuis, Romam missus est,* Prisc. lib. 8. *docet Romanos his participialibus uti pro infinitis Græcorum: ut,* Legendi Virgilii causa uigilo, Τοῦ ἀναγινώσκεσθαι Οὐιργίλιον

χάριν ἀγροπνῶ. quod fortaſſis non minimo argumento eſt, hæc gerundia eſſe paſſiua, cum & paſſiua, quæ, Di, do, dum finiuntur, eiſdem infinitis explicentur quemadmodum actiua actiuis Græcorum. Qua de re multa Priſcianus in eodem libro, cui hac in re habenda eſt fides, cum natione græcus fuerit, neque mediocriter exercitatus in lingua latina. Ad extremum omnes ueteres grammatici negant, eſſe participium paſſiuum præſentis temporis, neque ab eis diſſenſit Varro. Iam uero, quòd ad modum rationemq́; ſignificandi attinet, actiua gerundia, à quibus fiunt, ſequuntur, nam, ſi actiua officium, reiq́; adminiſtrationem, uel quoduis aliud ſignificant, idem prorſus paſſiua ſignificant: uerbi cauſa, Torquet me cura adminiſtrandi rempublicam, Torquet me cura adminiſtrandæ reipub. Tenet me cura numerandi dotem, Tenet me cura numerandæ dotis, Cic. Epiſt. lib. 2. Hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui cauſa ſed teſtificandi amoris mei, idem apertius lib 3 epiſt. Animum tuum promptum & alacrem perſpexi ad defendendam rempublicam, idem 2. Off. Neque in homines, tam commutandarum quam euertendarum rerum cupidos incidiſſet. Si uero roges, quo pacto hæc participialia à participiis in Dus, ſeparanda ſint, ſic exiſtimo, ſi in actiua, Di, do, dum, ſoluantur, gerundia paſſiua cenſenda ſunt, ut, Animum tuum promptum alacremq́; perſpexi ad defendendam rempub. rectè ſoluitur, Ad defendendum rempublicam. Catilina cupidus eſt euertendæ reipub. Catilina cupidus eſt euertendi rempub. Cum conſulatum inieris, torquebit te cura gubernandæ reipubl, Cum conſulatum inieris, torquebit te cura gubernandi rempublicam. Quod ſi nullo modo in actiua ſolui poſſint, iudicabis eſſe participia, & nomina in Dus. Cic. pro S. Roſc. Quo modo occidit? ipſe percuſſit, an alii occidendum dedit? Prorſus, Occidendum participium eſt, niſi quis dicat, ſubaudiri præpoſitionem, Ad: Delectaris tam execranda crudelitate. Non commotus es tam mirando facto. Hæc cur perſpicuum eſt, in actiua gerundia non ſoluuntur, illa uero, Petenda eſt pax, Timendæ ſunt pœnæ æternæ, quoniam ſolui poſſunt. Petendum eſt pacem, Timendum eſt pœnas æternas, crediderim prius eſſe gerundia paſ-

siua in Dus nominandi casus. Illud *Voluenda dies en attulit ultro*, & similia, *figurata esse suspicor*, *ponuntur enim participia pro adiectiuis*, *Voluendus pro Volubilis.* Hæc hactenus, quo ad nomen rationemque significandi attinet. Nunc, à quibus hæc fiant uerbis, paucis dicendum est, si paßionem significant, ut re uera significant, necesse est, ut à uerbis actiuis fiant: quare eleganter quidem dices, Non defuit mihi uoluntas inseruiendi tuis commodis, fauendi liberis tuis: at inseruiendis tuis commodis, fauendis tuis liberis inauditum est, cum sit utrumque neutrum uerbum. Hæc etiam a uerbis deponentibus non rarò nascuntur. Cic. 1. de Fin. Voluptates omittuntur maiorum uoluptatum adipiscendarum gratia. Idem 1. de Leg. Intellige, quemadmodum a natura subornatus in uitam uenerit, quantaq; instrumenta habeat ad obtinendam, adipiscendamque sapientiam. Idem 2. de Orat. Tamen sunt omnes in eodem ueritatis imitandæ genere uersati; idem 1. Off. Oris pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferebat. Idem Philip. 7. Quorum tanta studia cognoscuntur in decretis faciendis, militibus dandis, pecuniis pollicendis, &c. paulo post, Qui principes pecuniæ pollicendæ fuerunt, idem in Rull 2. Primum permittitur infinita potestas pecuniæ conficiendæ de uestris uectigalibus non fruendis, sed alienandis. Idem de Somn. Scip. Quo sis alacrior ad tutandam Rempub. sic habeto, idem de Senect. Xenofontis liber, de tuenda re familiari. Idem 1. Offic. Ad perfruendas uoluptates &c. Multo plura apud eundem Ciceronem, aliosque scriptores inuenies, quos non uereberis imitari. Illud simul in memoriam reuocabis, quamplurima deponentia fuisse olim actiua, & nonnulla, quæ sunt modo neutra, priscis illis sæculis fuisse actiua, unde sunt illa Ciceronis loca superius posita. Dixi ferè elegantius, quia quoties (inquit Laurentius) oportet loqui per relatiuum, necesse est loqui per gerundium in Di, equidem efferor studio patres uestros, quos colui, & dilexi, uidendi, nam durum fuerat (ut idem ait) Studio uidendorum patrum uestrorum. Sunt præterea nonnulla, quæ commodius actiuis gerundiis quam passiuis efferuntur, quale est illud Liuii 2. ab Vrb. Idem in utroque laudator, cum con-

cedendo illis laudes suas, ipse maximam partem earum ferret; intolerabile enim esset dicere, Concedendis illis laudibus suis. Exemplum Liuii supra positum, *Interiecto deinde haud magno spatio; quod uulneribus curandis, supplendoq; exercitui satis esset;* Et *alia id genus apertissime docent passiua gerundia dandi casu in usu fuisse, quæ tamen actiua, credo, non facile posse reperiri; uerbi gratia. Quod curando uulnera, supplendoq; exercitum satis esset.* Deest *aliquando substantiuum; Quinct.* pro Gladiat. *Pauperi soluendo non sumus; ubi* Debito, *uel aliquid simile auditur, quod* Liuius 1. *belli Maced: addidit; Cum & priuati æquum postularent, nec tamen soluendo ære alieno Respublica esset:* Ibi Budæus *in* Pandect *existimat, Aeri alieno legendum esse: In quibus exemplis deest nomen, Aptus, idoneus, par, uel aliquid simile, quod ab auctoribus aliquando exprimitur; Colum. lib. 1. cap. 9. Dummodo perpetiendo labori sit idoneus. Cels. Cætera si desunt, imponi debet primum non pingue emplastrum; deinde, si non expressit, quodlibet pari mouendo accommodatum;* Plin. *lib. 13. cap. 2.* Verbum Sufficiebat *adiecit;* Nimia *quippe* Augustæ *tenuitas tolerandis non sufficiebat calamis.*

Participiale uerbum in Dum.

Verbum Participale in Dum, accedente uerbo substantiuo datiuum postulat omnibus uerbis communem. Liu. 1. belli Pun. Hic uobis uincendum, aut moriendum, milites est. Præter datiuum communem casum etiam sui uerbi admittit. Cic. 2. Tusc. Tuo tibi iudicio est utendum. Tibi casus est communis. Tuo iudicio proprius est uerbi.

Priscianus lib. 8. putat esse gerundium in Dum, sine praepositione; idem ait lib. 18. respondere aduerbio Attico, quod Θετικὸν uocant, quod omnibus numeris & personis adiungitur. Arist. Eth. 6. Οὐ ταὐτὰ πᾶσι ἀποδοτέον, Non eadem omnibus tribuendū. Idē lib. 9. Εὐθὺς διαλυτέον τὰς φιλίας, Statim dissoluendum amicitias: Seruius in illud Vergilii lib. 10. Cui Iuno illachrymans; quid si quod uoce grauaris, Mente dares? Modum gerundii uocat; Valla existimat esse participium aut nomen: Participia certe non uidentur esse, cum haec fiant à uerbis omnibus maximè absolutis, ut Assurgendum est maioribus natu, sudandum est tibi, si &c. standum est tibi promissis, quis haec dicat, esse participia, nisi uero Assurgendus, sudandus, standus, aliquando in usu fuerint, multo minus uidentur nomina, cum praeter datiuum, omnium uerborum communem genitiuum, datiuum, accusatiuum, ablatiuum, ut casus proprios admittant. Obliuiscendum est tibi iniuriae acceptae, Seruiendum est nobis Deo, Petendum est tibi pacem, Vtendum est nobis ratione. Quare aut haec gerundia sunt, aut ea summa necessitudine, atque propinqua cognatione attingunt, nam casum ante se nullum postulant, post se suorum uerborum. Hoc tamen ab illis differunt, quod datiuum communem omni uerborum generi, habent, & substantiuo uerbo nituntur apertè, uel occultè: praepositionesque omnino respuunt, & cum accusatiuum petunt, passiuo potius efferuntur, quam actiuo, ut mox dicemus. Quod uero ad significationem attinet, necessitatem, partes, officiumq́; significant, quod ex multis locis, tum praecipue ex illo Liuii 8 ab urb. perspicuum est, Meq́; inquit in eam necessitatem adduxisti, ut, aut reipublicae mihi, aut meî meorumq́; obliuiscendum sit: Idem docet Diomedes lib. 1. Legendum tibi est. Necesse est ut legas. Iungitur & cum uerbis praesentis, praeteriti, & futuri temporis. Cic. 4. Tusc. Quando aliis locis de uirtute diximus, & saepe dicendum erit, iungitur & cum infinito, fore, quod non nullum argumentum est, non esse participium futuri temporis. Liu. 1. belli Maced. si quis ad eas leges addi, demi, mutari ue uellet, rursus ab senatu ei postulandum fore. Et illud Epist. Cicer. lib. 3. Quasi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expetendum officium tuum.

Appendix.

Si tamen casus uerbi fuerit accusatiuum, mutabitur participiale actiuum in passiuum, hoc modo, Petendum est tibi pacem, Petenda est tibi pax; Timendum est nobis pœnas æternas, Timẽdæ sunt nobis pœnæ æternæ. Prisci etiam actiuo usi sunt cum accusatiuo, Lucret. lib. 5. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum. Veteres imitatus est Virgilius lib. ij. Alia arma latinis Quærenda, aut pacem Troiano ab rege petendum.

Varro in libro de Re rustica, crebro utitur hoc participiali. Singulis ubi pariant, faciendum aras quatuor, idem lib. 2. cap. 16. In fœtura dandum potius hordeaceos, quam triticeos panes. Adducitur, & illud Liuii, itaque bellum haud dubiis hostibus gerendum, domandumque feroces animos eſſe, Citatur Macrobius lib. 3. Satur. cap. 7. Mirandum est huius poetæ & circa externa sacra doctrinam, in correctis legitur, Miranda est, &c. doctrina, citatur & à multis etiam eruditis uiris illud Ciceronis ad Attic. lib. 14. Iterandum eadem ista mihi, & 3. Tusc. Iterandum eadem ista mihi, sed ubique corrupte citatur locus, nam in castigatis sic legitur, Itera dum eadem ista mihi, quod Cicero ab Ennio, uel Actio mutuatus est, quod idem 4. Academ. adducit, Age, asta, manę, audi, itera dum eadem, & ista mihi. Budæus in Prior. Annot. in Pandect. hanc constructionem græcam appellat, qua græci ornatè & eleganter utuntur, omittentes sæpe uerbum substantiuum, quos nostri imitati sunt, ut docent exempla, quæ modo attulimus. Priscianus lib. 18. (ut paulo ante diximus) ait, respondere aduerbio attico. Illi, inquit, λεκτέον ἐστὶ, pro Oportet dicere, huic Romani su-

pina, uel gerundia inuenerunt, Græci tamen aduerbio suo accusatiuum eleganter tribuunt, quod eruditius sæculum Romanorum suo participiali denegauit, maluitq; pasſiuo uti, quam actiuo. Liu. 1. belli Punic. *Responſum legatis pacem illis prius petendam a Populo Romano eſſe, quam ut Rex, sociuſque, & amicus apelletur;* Si actiuo, more Lucretii, & Varronis atq; etiam Virgilii locutus eſſet, dixiſſet, *Pacem illi prius petendam a populo Romano eſſe, quam, &c.* ablatiuus a Pop. Rom. caſus eſt uerbi actiui, *Poſtulo a te pacem.* Neque hoc genus loquendi futurum potius tempus, quam præſens, aut præteritum adſignificat; liberum nanque eſt a certo tempore, numero, genere, & perſona, cum poſſit ſine diſcrimine cum omnibus coniungi; *Moriendum eſt mihi, tibi, illi, nobis, uobis, illis,* & *Moriendum fuit,* & *Quaſi diuinarem, tibi moriendum fore,* ſic & cætera, quod idem lib 18. docet Priſcianus. Frequentiſſimus eſt uſus huius participialis; Terent. Eunuch. *Eiiciunda eſt hercle hæc animi mollities;* Cic. 2. off. *Quamobrem nec ita claudenda eſt res familiaris, ut eam benignitas aperire non poſſit; nec ita reſeranda, ut pateat omnibus:* Quanto elegantius, ſuauiuſque hæc dicuntur quam ſi dictum eſſet, *Eiiciundum eſt hercle hanc animi mollitiem, Quamobrem nec ita claudendum rem familiarem, &c.* Quis te ferat, ſi dicas, *Colendum eſt præceptores, Euoluendum eſt diligenter ſcripta Ciceronis, Fugiendum eſt improborum conſuetudinem:* Fac ut Participialia Actiua genere, numero, caſu conſentiant cum ſubſtantiuis, ſic, *Colendi ſunt præceptores, Euoluenda ſunt diligenter ſcripta Ciceronis, Fugienda eſt improborum conſuetudo;* quanto hæc elegantius? Sed quo nomine hæc, inquies, appellabimus? Si ſeruio auſcultare uelis, Participia; Mihi (dicam enim, quod ſentio, nec enim ea res propter deſerendum ſit uadimonium) ut Actiua non uidentur participia, ita nec Paſſiua. Repete memoria, ſi non eſt moleſtum, quæ modo allata ſunt exempla, tuum eſto iudicium, conſidera etiam, atque etiam, intelliges proculdubio, nullum futurum tempus ad ſignificare; Quid ergo cauſæ eſt, cur ea, Participia appellemus? Huc ſpectant illa, & ſimilia, *Putaui ad te primo quoque tempore mittendos*

tendos esse milites; Censeo non esse redimendos captiuos tanto pretio, Liu. I. *belli Pun. Legatos mittendos in Africam censuerunt,* &c. *cat. eum, si pax placeret, reno[illegible]dum illis, & dedendum Populo Romano esse. Quod si quis hæc nomina uerbalia existimet esse, non multum ei aduersabor; Nam ut* Attic[illegible] *[illegible] aduerbio,* τέον *nomina in* τέος, τέα, τέον, *formant, ut a* φιλητέον *Amandum;* φιλητέος *Amandus,* φιλητέα *Amanda,* φιλητέον *Amandum; sic nostri a participiali in Dum, nomina in Dus, da, dum formant: Q[illegible] de re uide Priscianum lib.* 8. & II.

Supina in Vm.

Supina in Vm amant uerba motum significantia: *Terent. Phor. Percontatum ibo; Ibidem Heaut. Abi deambulatum: Liu. 2. ab urb. Coriolanus damnatus absens in Volscos exulatum abiit. Ante se nullum post se suorum uerborum casus habent; Cæs. 1. belli Gall. Legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium; Terent. Phor. Me ultro accusatum aduenit; Idem Eun. Nutricem accersitum it.*

Aliquando occulte additur uerbum motus; Plaut. Aulul. *Coctum ego, non uapulatum dudum conductus sum;* Horat. in Art. *Spectatum admissi, risum teneatis amici,* Item *illa, Do uenum seruos, Do nuptum filiam, itemque cætera, in quibus inest lateris motus; Qui enim admittitur spectatum, conducitur coctum, mouetur; atque in cæteris eodem modo. Supina cum passionem significant, nullum post se casum desiderant, ut* Vapulatum, *uenum, exulatum;* Ex[illegible] *quæ cum infinito Iri iunguntur;* Cic. Attic. 15. *Brutum, ut scribis, uisum iri a me puto.*

Supina in V.

Supina in V ferè passiuæ significationis sunt sine casu, adhærentq; nominibus adiectiuis. Cic. Att. 7. Quod optimum factu uidebitur, facies. Idem Phil. O rem non modo uisu fœdam, sed etiam auditu.

Veteres Grammatici, præcipuè Diomedes lib. I. & Prisc. 8. *docent Supina in* V *etiam significare actionem: cum quibus faciunt nonnulli iuniorum adducentes illud* Plauti Menæch. Obsonatu redeo; Item Catonis de Re Rust. cap. 5. Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat; & Statius I. Ach. *Quem tum uenatu rediturum in limine primo* Opperiens: *Mihi ueterum sententia non displicet, maximè cum ea ætate quamplurimi extiterint scriptores, in quibus fortasse multa testimonia erant, quorum scriptorum nostra memoria ne nomina quidem extant.*

Participia.

Participia eosdem casus habent, quos uerba, a quibus proficiscuntur. Pueri uictoriam reportaturi magnis præmiis a gymnasiarcha afficiendi nō delectantur duodecim scruporum ludo. Liu. I. ab urb. Ancus ingenti præda potitus Romam redit. Cic. in Pis. Abiectum, contemptum, despectum à cæteris, a se ipso desperatum, & relictum, adulantem omnes uidere te uolui, uidi. Cic. ep. I. Totus est nunc ab ys, a quibus tuen-

dus fuerat, derelictus.

Participia, quod ad significationem attinet, sua uerba imitantur, Quæ ab actiuis, & neutris nascuntur, actionem significant (actionis uocabulum nunc paulo fusius accipio) ut docens docturus, seruiens, seruiturus, dormiens, dormiturus. A passiuis passionem, ut doctus, docendus, uapulans, uapulaturus, A cōmunibus præsentis, & futuri in rus actionem, ut complectens, complexurus: in Dus passionum, ut complectendus. Præteriti utrunque, ut complexus. Et à Deponentibus futuri in Dus, passionem, ut sequendus: Cætera actionem, ut sequens, sequuturus, sequutus. Cœnatus, pransus, ausus, gauisus, fisus, solitus, argutus, tautus, circumspectus, consideratus, contentus, disertus, falsus, fluxus, profusus, scitus, tacitus, tutus, uoce quidem passiua imitantur, significatione uero actiua.

Appendix.

Participia passiua præteriti, & futuri temporis, quæ dicuntur, maxime cum fiunt nomina, etiam datiuo gaudent. Cic. de Sen. Sperare uideor Scipionis amicitiam, & Lelii notam posteritati fore. Ter. And. Restat Chremes, qui mihi exorandus est.

Huius generis sunt cognitus, perspectus, exploratus, compertus, dilectus, probatus, acceptus, spectatus despectus, contemptus, neglectus, & composita, ut incognitus, inauditus, inuisus, & cætera. Cic. Bruto. Auditus est nobis Læliæ Caii filiæ sæpe sermo. Oratores tamen, quantum memini obseruasse, frequentius tribuunt participiis præteriti temporis ablatiuum, quam datiuum, nisi transeant in nomina. Cicer. Pro Mil. Diu uexati a perditissimis ciuibus aliquando per uos, ac uestram fidem, uirtutem, sapientiamq; recreemur. Quin. lib. 2. cap. 3. Qua

de re memini narrasse mihi Iulium secundum illum æqualem meũ atque à me, ut notum est familiariter amatum. Multa inuenies apud Ciceronem huius generis.

II. Appendix.

Exosus, perosus, pertæsus accusatiuum petunt. Cur. lib 8. Persarum te uestis, & disciplina delectat, patrios mores exosus es? Liu. 3. ab urb. Plebs consulum nomen haud secus, quàm regnum perosa erat. Suet. in Cæs. Quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil dum à se memorabile actum esset.

Odi olim uidetur habuisse etiam osus sum, ut prandi, & pransus sum: unde Plaut in Amphytr. Inimicos osa sum semper obtueri, &c. Gelli. *lib. 4. cap. 8. Hunc Fabricius non probabat, neque amico utebatur; osusq; eum morum caussa fuit. Item composita perosus, exosus. Suet. in Aug. cap. 21. in epist. Aug. ad Tiberium. Deos obsecro, ut te nobis conseruent, & ualere nunc, & semper patiantur, si non populum Romanum perosi sunt.* Gell. *tamen lib. 2. cap. 18. exosus iunxit cum datiuo pro inuisus. Eius epicteti etiam de se scripti duo uersus feruntur, ex quibus latenter intelligas, non omnes modo diis exosos esse. Pertæsus, eundem casum habet. Suet. in Tib cap. 66. Tac. lib. 15. cum patrio casu iunxit. De Epichari fœmina. Ac postremo lentitudinis eorum pertæsa, & in Campania agens & cæt. Admittunt participia præteriti temporis accusatiuum more Græcorum ut Redimitus tempora Lauro. Suet. in August. Dextrum genu lapide ictus. Liu. 1. Bell. Pun. Femur tragula grauiter ictus, sed de his in figurata constructione.*

Participia facta nomina.

Participia in ans, ens, interrogandi casu gaudent, cum fiunt nomina. Ter. Phor. Herus liberalis est, & fugitans litium. Cic. Att. 9. Boni ciues amantes patriæ. Sal. Cat. Corpus patiens inediæ, uigiliæ, algoris, supra quam cuiquam credibile est. Cic. Att. Ad Q. Fra. lib. 1. Fert grauiter homo, & mei amantissimus, & sui dignitatis retinens se apud te neque amicitia, neque iure ualuisse. Nonnulla etiam præteriti temporis, ut consultus, doctus. Cic. 9. Phil. Neque enim ille magis iuris consultus, quàm iustitiæ fuit, Hor. 3. Car. Ode 8. *Docte Sermonis utriusque linguæ. Sal. Cat. Alieni appetens, profusus sui.*

Participia in ans, ens, cum uim suam retinent, casus uerborum, unde fiunt, postulant. Cic. *ad* Att. *ep.* 6. Homo *semper amans te.* Ad *eundem ep.* 16. *Vt me hercle paucos æque obseruantes, atque amantes me existimem. Cum uero in naturam nominum transeunt, partium casum exigunt.* Cic. *pro* Rab. Posth. *Studiosus, amans, obseruans sui.* Huius *classis sunt negligens amicorum, efficiens utilitatis, fugiens laboris. sitiens uirtutis, pecuniæ, ferens laboris.* Sciens *regionum, latinæ linguæ, potens sui, itemq; cætera eiusdem generis.* Cic. *pro* Quin. Eques Romanus *locuples sui negotii bene gerens.* Idem *pro* Plaut. Deinde *sitientem me uirtutis tuæ deseruisti, ac dereliquisti.* Cæs. 1 Bell. Ciu. Nemo *erat adeò tardus, aut fugiens laboris, quin & cæt.* Tacit. *lib.* 21. *Corpora hominum salubria, & ferentia laborum.* Sen. *de ui. bea. Et illorum, & sui potens fit.* Val. Ma. *lib.* 5. *cap.* 1. *Potentes consilii.* Huc *accedunt, quæ*

participii speciem præseferunt, insolens, impotens, intolerans, impatiens. Cic. Att. ep. 2. *Itaque amicus ille noster insolens infamiæ.* Liu. lib. 9. Pun. *Pleninius impotens iræ.* Cur. lib. 8. *Impotens animi.* Liu. 7. Bel. Pun. *Intolerantissima laboris corpora.* Plin. lib. 10. cap. 62. *Vipera singulos diebus singulis parit uiginti fere numero; itaque cæteræ tarditatis impatientes perrumpunt latera occisa parente.* Pauciora sunt præteriti temporis huius ordinis, quæ oratoribus sint usitata, de quibus fere egimus, cum de nominibus scientiæ, inscientiæ, copiæ, & inopiæ, diximus. Nam illa *scitus uadorum, uictus, erectus, falsus animi* poetica sunt. *Eruditus* cum genitiuo nondum legi apud idoneos, sed cum ablatiuo, quem casum a suo uerbo accepit. Cic. 2. de Diu. *L. quidem Tarutius Firmanus familiaris noster, in primis Chaldaicis litteris eruditus.* Idem in Bru. *Decius Brutus erat cum litteris latinis, tam etiam Græcis, ut temporibus illis eruditus.* Doctus litteris latinis, græcis eleganter dicitur. Idem in eodem. *Non tam in dicendo admirabiles, quam docti & græcis litteris, & latinis.* Peritus, quod quidam à Perio prisco uerbo deducunt, frequentissime cum genitiuo iungitur. Idem in eodem. *L. Cælius iuris ualde peritus.* Idem tamen pro Cluentio ablatiuo usus est. *Quis P. Octauio ingenio prudentior, iure peritior?* apud eundem, & Cæs. *Vsu peritus.* Hæc tria interim præpositionem Ad cum accusatiuo admittunt. Cic. ad Q. Fra. lib. 1. *Sic uero fallaces sunt permulti, & leues, & diuturna seruitute ad nimiam assentationem eruditi.* Ter. Hecyr. *In eodem mihi uidentur omnes ludo doctæ ad malitiam.* Cic de Orat. *Iurisconsultus, qui legum, & consuetudinis ad respondendum, & cauendum peritus sit.* Genitiuum itidem petunt *indoctus, imperitus, inexpertus, insuetus,* quæ ex participiis sunt composita. Liu lib. 4. Bel. Pun. *Seruitutis, indignitatisq; homines expertos aduersus notum malum irritatos esse.* Et 10. Bell. Mac. *Expertos inter fratres certaminum.* Cic. Att. lib. 2. *Tam insuetus contumeliæ.* Cæs. lib. 7. Bell. Gal. *Insuetus laboris.*

Appendix.

Participia præsentis, præteritiq́; temporis, cum nominum naturam induunt, more eorum comparantur. Cic. ep. 2. A me nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi, & cogitandi: utorq́; ad omnia Quinčto Selicio, quo neque prudentiorem quenquam ex tuis, neque fide maiorē esse iudico, neque amantiorem tui. Idem. ep. 16. Cum commode per ualetudinem, & per anni tēpus nauigare poteris, ad nos amantissimos tui ueni. Idem Nihil illo regno spoliatus, nihil rege egentius. Idem. Ver. 5. Hæc tu omnium mortalium profligatissime, ac perditissime, cum scires, cum tanto periculo tuo fieri, paterrere, atq; concederes?

Non omnia participia maximè preteriti temporis comparantur, nam amatior, amatissimus, auditior, auditissimus, & multa alia inaudita sunt. Quibus igitur utendum sit, assidua. ac diligens ueterum lectio te docebit. Cic. pro Deio. Quis consideratior illo? quis tectior? quis pruddntior? Cic. in Pis. Quis te miserior? quis te damnatior? sic apud eundem commendatior. commendatissimus, iratior, iratissimus.

Appendix II.

Participiis futuri temporis addito uerbo substantiuo eleganter utimur pro debere, uel oportere.

ſum expectaturus fratrem. Ter. Phor. Expectandus eſt mihi frater. Eram habiturus heri orationem. Habenda mihi erat heri oratio. Cic. pro Font. Orandus erit nobis amicus meus Pletorius, ut ſuos nouos clientes à bello faciendo deterreat.

Vtrunque participium non ſolum præſens. & præteritum, ſed etiam futurum uerbi admittit. Auct. ad Her. lib. 3. Si utrunque poterimus oſtendere, utrunque pollicebimur nos in dicendo demonſtraturos eſſe: ſin alterum demonſtraturi erimus, ſimpliciter, quod dicturi ſumus, oſtendemus. Cic. pro Fon. Ita vero, ſi illi bellum facere conabuntur, excitandus nobis erit ab inferis C. Marius, qui Induciamaro iſti minaci, atque arroganti par in belligerando eſſe poſſit. Interdum utuntur auctores debendi uerbo. Auct. ad Her. lib. 4. Primum dicemus, quibus in generibus ſemper omnis oratoria elocutio debeat eſſe: deinde oſtendemus, quas res ſemper habere debeat. Idem ibi. lib. 3. multis locis docet participiale in dus infinito paſſiuo, & uerbo oportere poſſe explicari. Iuſtitiæ partibus, inquit, utemur. Si oſtendemus benè merentibus gratiam referri conuenire. Si demonſtrabimus ulciſci malè meritos oportere. Si fidem magnopere cenſebimus conſeruandam. Si leges, & mores ciuitatis egregiè dicemus ſeruari oportere. Si ſocietates, atque amicitias ſtudioſe dicemus coli conuenire. Si hoſpitia, clientelas cogitationes, affinitates caſtè colendas eſſe dicemus. Vides id, quod ſuprà diximus hæc participialia debitum, officium, neceſſitatem, denique conuenire, oportere potius ſignificare quam futurum tempus.

CONSTRVCTIO TRANSITIVA PRONOMINIS.

Genitiuus post demonstratiua.

Pronomina demonstratiua, cum substantiuè ponuntur, patrium casum admittunt. Cic. Ep. 2. Hoc ad te litterarum dedi. Idem 2. de Orat. Quoniam id temporis est, surgendum censeo. Idē Res est eodem loci, quo reliquisti.

Distulimus pronominum syntaxim in hunc locum, tum quia sine aliarum partium cognitione non facile percipitur: tum præcipue propter reciproci obscuritatem. Huc spectant hoc commodi, noui, noctis, temporis, libertatis, Cic. Att. epist. 2. Tantum uidē ne hoc temporis Terentiæ obesse aliquid possit. Idem. Id ætatis, solitudinis, uirium. Idem. Thoranio lib. 6. Ita uiximus, & iam id ætatis sumus. Tac. lib. 2. Id repente solitudinis erat. Idem. lib. 13 Nec id nobis uirium erat. Idem in eodem. Nec bonis artibus idem uirium erat. Eodem loci res est, Hic eodem non est aduerbium, cum iungatur cum uerbo quietis, est. Si dicas eodem loci profectus est, aduerbium erit. Ter. Heaut. Ego istuc ætatis.

Appendix.

Pronomē idē cū datiuo apud poetas reperitur. Hor. in Ar. Inuitum, qui seruat, idem facit occidenti.

quondam iidem erant, qui Academici. Ex eodem in Oratore. Numeri oratorii iidem sunt, qui poetici. Idem 2. de Nat. Dianam, & Lunam eãdem esse putant.

Lucretius lib. 3. quorum unus Homerus sceptra potitus, eadem aliis sopitus quiete est. Video multos ita loqui, Peripatetici quondam iidem fuerunt cum Academici; Numeri oratorii iidem sunt cum Poeticis. Velim potius, dum ueterum exempla desidero, cum Cicerone loqui; quemadmodum iam diximus. Ponam integrum exemplum in Oratore. Sic igitur hoc cognitum, in solutis etiam uerbis inesse numeros, eosdemq; esse oratorios, qui sunt poetici. Idem 2. de Fin. Num propterea idem uoluptas est, quod, ut ita dicam indolentia?

Genitiuus post Possesiua.

Possesiua meus, tuus, suus, noster, uester, loco genitiuorum mis, tis, sis, nostrum, uestrum, posita genitiuum postulant. Cic. lib. 15. Molestè fero me consulem tuum studium adolescentis perspexiße, te meum, cum id ætatis sim, perspicere non poße. Idem 2. Phil. Tuum hominis simplicis pectus uidimus. Idem Attic. 2. Non debes mirari non posse me tanto dolori resistere, solius enim meum peccatum corrigi non potest. Hor. 1. Scr. Satyr. 4. Cum mea nemo scripta legat uulgo recitare timentis.

Ex allatis exemplis intelligimus possessiua genitiuum admittere nominis tum substantiui, tum adiectiui, tum etiam partici-

pii. Verum quo res apertior fiat, addam plura. Cicer. 5. Ver. *Quæro, si ipse excogitare non poterat, quemadmodum quam plurimo uenderet, ne tua quidem recentia proximi prætoris uestigia persequi poterat, ut tuis præclaris abs te principe inuentis, excogitatis, edictis, atque institutis uterentur.* Ca. Ciceroni Ep. 15. *Quod & Respub. me, & nostra amicitia hortatur, libenter facio, ut uirtutem tuam, innocentiam, diligentiam, cognitam in maximis periculis domi togati, armati foris; pari industria administrare gaudeam.* Pli. lib. 9. ad Mamilianum. *Quereris de turba Castrensium negotiorum, & tanquam summo otio perfruare lusus, & ineptias nostras legis, amas, flagitas, meq; ad similia condenda non mediocriter incitas. Incipio ex hoc genere studiorum non solum oblectationem, uerum etiã gloriam petere post iudicium tuum uiri eruditissimi, grauissimi, ac super ista omnia uerissimi.* Non dixit Plinius *post iudicium tuum, qui es uir eruditissimus.* Neque Cato *uirtutem tuam, cum esses domi togatus; nam togatus nomen est, ut palliatus.* Neque Cicero *tua uestigia, qui proximus prætor fuisti.* Neque *pectus tuum, qui es homo simplex.* Neque *studium tuum, qui es adolescens, ut* Laurentius *docet. Quod si* Laurentius *uni* Plinio lib. 3. cap. 93. *tantum tribuit, ut credat, latinè dici memoriter tenere, si recte scriptum est apud eundem* Plinium. *Nos uerebimur hoc modo loqui cum* Plinio, Catone, & Cicerone? *Quorsum hæc? ut intelligamus possessiua non solum iungi cum genitiuis unius, solius, ipsius, duorum trium, paucorum, cuiusque. Sed etiam cum aliis.* Horum exempla *accipe;* Cicer. in Pis. *Sine ulla dubitatione iuraui Rempub. atque hanc urbem mea unius opera esse saluam.* Idem pro. Mur. *Ex tuo ipsius animo coniecturam caperis.* Bithynicus Ciceroni lib. 6. *Itaque contentus ero nostra ipsorum amicitia.* Liu. 8. ab urbe. *Vis ne igitur dum dies ista uenit, qua magno conatu exercitus moueatis, interea tu ipse congredi mecum, ut nostro duorum iam hinc euentu cernatur quantum eques Latinus Romano præstet?* Idem lib. 7. *Tum eximia corporis magnitudinem in uacuum pontẽ gallus processit, & quanta maxima uoce potuit. Quẽ nunc (inquit) Roma fortissimum uirum habet, procedat ago*

dum ad pugnam, ut noster duorum euentus ostendat utra gens bello sit melior. Bru Cic. in lib. Ep ad Brutum. *Bibulum noli dimittere ex sinu tuo, tantum iam uirum, ex quanto mihi crede potest euadere, qui uestris paucorum respondeat laudibus. Suus etiam genitiuum cuiusque admittit.* Idem 2. Off. *Id maxime decet, quod est cuiusque suum maxime.* Idem 5. de Fin. *Quoniam sua cuiusque animantis natura est, necesse est quoque finem omnium hunc esse, ut natura expleatur.* Laurentius etiam *genitiuum omnium addit, quem nondum cum possessiuis legi, sed cum primitiuis: nam illud* Cicer. 3. de Orat. *Voluntati uestræ omnium parui, in omnibus libris legitur, uoluntati uestris omnium parui.* Sic Cice. in Cat. 1. *Ad omnium uestrum uitam pertinet, non dixit uestram.* Idem de Procon. *Ac primum illud tempus familiaritatis, ac consuetudinis, quæ mihi cum illo, quæ C. Varroni consobrino nostro ab omnium nostrum adolescentia fuit, prætermitto. Quod ad genitiuum participiorum attinet, cum oratores fere in uerbum cum relatiuo qui, quæ, quod mutant.* Cicer. Epist. 14. *Sed omnia sunt mea culpa commissa, qui ab iis me amari putabam, qui inuidebant. Nam mea culpa putantis durius erat, Quod idem sæpe faciunt poetæ.* Ouid. *Nunc mea scripta legis, qui sum summotus ad Istrum* Ter. Andr.

Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.

Diximus meus, tuus, suus, cum huc spectant, poni pro genitiuis mis tis, sis, ut studium tuum adolescentis, pro tis adolescentis, meum solius peccatum, pro mis. Nam pronomina ego, tu, sui ut non nullis grammaticis placet, priscis illis sæculis, geminos genitiuos habuerunt Mis, Tis, Sis, *actionem, siue possesionem significabant, in quorum locum successerunt possesiua meus, tuus, suus. mei uero, tui, sui, pasionem. Item numero multitudinis nostrum, uestrum, qui actionem, seu possessionem significabant, pro quibus multis locis utimur deriuatiuis* Noster, Vester: *Nostri uero, & Vestri passionem. Genitiuus sui pluralis numeri una tantum terminatione fuit*

contentus, qui passionem significat, cuius loco utimur deriuatiuo suus, cum actio, seu possessio significatur, ut uiri sapientes non fidunt suæ ipsorum prudentiæ. Gigantes suis ipsorum uiribus freti immania facinora commiserunt. Non sui ipsorum prudentiæ, uiribus. Hæc illi. Dicam etiam ego, si tibi molestum non est, quod sentio. Mis, Tis, Sis, dandi, uel auferendi casus suspicor fuisse apud priscos pro meis, tuis, suis, duabus uocalibus in unam coeuntibus, quemadmodum sas, pro suas Ennius apud Festum. Virgines nam sibi quisque Romanus habet sas. Idem, Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit. sas inquit Festus pro suas, & sis pro suis. Si Donatus, Seruius, Priscianus, qui nobis genitiuos Mis, Tis. reliquerunt, legissent hunc locum Ennii, dixissent proculdubio etiam genitiuum sis fuisse apud ueteres, quod Priscianus negat lib. 14. his uerbis. Sui, quod debuit secundum analogiam esse, sui, uel sis, dubitationis caussa, ne uerbum esse putaretur, recusauerunt preferre. Donatus, Seruius cum declinant pronomina, mei, uel mis, tui, uel tis, solent dicere nullam de sis facientes mentionem. Diomedes Grammaticorum (ut creditur) coryphæus mis, tis, sis, prorsus omisit, neque apud Varronem, Gellium, aut alium ex ueteribus, quod meminerim de his genitiuis ulla fit mentio. Illud Plauti Pæn Da diem hunc sospitem quæso rebus mis agundis; in libris correctissimis meis legitur. Illud Ennii, quod affert Priscianus. Ingens cura mis cum concordibus æquiparare? Laurentius, ingens cura mis est concordibus æquiparare, Credo legendum esse ingens cura meis est concordibus æqui parare: sic enim constat uersus ex trita litera S. deinde uocali præcedenti elisa more prisco sic, ingens cura me est concordibus æqui parare. Ne longior sim Genitiui, Mei, Tui, Sui, apud uetustissimos tum passionem, tum actionem significabant, loquebantur enim more Græcorum, Pater mei, tui, sui, pro meus, tuus, suus, quæ non dum inuenta erant, quibus inuentis exoleuit illa prisca locutio pater mei labor mei, in cuius Loco successit hæc, pater meus, labor meus sed de hac re paulo post accuratius, Quod ad Genitiuos multitudinis attinet, suspicor priscos illos mortales primo nostrorum, uestrorum dixisse, nam hic exitus

est omnium secundæ inflexionis. Plaut. Most. Verum illuc esse maxima pars uestrorum intelligit, quibus anus domi sunt uxores, quæ nos dote meruerunt. Vestrorum pro uestrum positum est, ut Apollinaris docet apud Gellium lib. 2. cap. 5. Deinde concisa dictum arbitror fecisse nostrum, uestrum, unde quidam nota circunflexi toni ultimas insigniunt, quibus ueteres passiue, actiuè, ac poßessiuè usi sunt: unde Gracchus misereri uestrum dixit. Et quadrigarius Cai Mari ecquando te nostrum, & Reipub. miserebitur? Quæ ibidem apud Gellium inuenies; Postremo ab illis facti sunt genitiui Nostri, Vestri, sed inuentis deriuatiuis noster, uester credo placuisse eruditiori sæculo, ut nostri, & uestri in frequenti essent usu; nostrum, & uestrum cum certis tantum dictionibus iungerentur, de quibus mox dicemus. Diomedes antiquitatis, scriptorumq; ueterum benè peritus in flectendis pronominibus genitiuos nostrum, uestrum posuit, non nostri, uestri, fortasse ut doceret hunc proprium esse genitiuum, id quod Apollinaris etiam credidit adeo, ut affirmarit dicendum esse miserere nostrum, non nostri; qua tamen in re ei sæculum eruditius refragatur. Cap. in libello de Ortographia, nostri, inquit, nostrorum, nostrum uenit à Nos, Vestri uestrorum, uestrum à Vos,

Genitiui Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri.

Verba, participia, & nomina adiectiua, quæ patrium casum postulant, genitiuis mei, tui, sui, nostri, uestri gaudent. Cic. Att. 3. Te uero, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseriis ne desis. Idem pro Rab. Posth. Equitem Romanum ueterem amicum suum studiosum amantem, obseruantem sui labentem excepit. Idem 4. Catil. Habetis ducem memorem uestri, oblitum sui. Cæs. ad Cic. 9. ad Att. Ni-

hil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.

Nominā uerborum intelliguntur etiam gerundia, & supina, si quando eorum usus inciderit, ut non est tempus obliuiscendi uestri, nostri, non uestrum, nostrum. Cum genitiuus mei, tui, sui, nostri, uestri copulari possunt participia ut non sum oblitus tui absentis. Plancus Cic. Ep. 10. *Facultas optabilis tui praesentis si mihi esset, nunquam a tuis consiliis discreparem.* Cic. Ep. 1. *Cognoscent omnes tui praesentes tui absentis amorem. Item cum gerundiis, ut uocant adiectiuis, ut ignosce auiae non fuit mihi copia uidendae tui.* Cic epist. 2. Hoc quidquid attigi, *non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei. Cum nominibus tàm* Substantiuis, *quàm* Adiectiuis *negat* Laurentius *posse hos genitiuos iungi exceptis his, unius, solius ipsius ut, tui unius non misereris? Vnus quisque sui ipsius curam gerit.* Affert *idem locum* Terent. Heaut. *Hem tot mei solius soliciti sunt causa?* Vbi *in omnibus libris, quos quidem uiderim, mea solius legitur. Certe non uideo cur non dicatur benè latinè pudet me tui hominis uanissimi.* Non *te miseret mei miseri, & infelicis?* Sic Terent. Heaut. *Atque inopis nunc te miserescat mei. Quod si pronomen ambiguam orationem efficiat, mutetur loquendi ratio, qualis esset.* Miserere *mei famuli inopis. peto à te ut mihi miserrimo famulo subuenias.* Sed *in hoc loquendi genere ferè omittantur haec pronomina sic, here miserere famuli, pater memineris filii, non te miseret huius calamitosi exulis?*

Exceptio.

Interest tamen, & refert ablatiuos mea, tua, sua, nostra, uestra sibi uendicarunt, quibus ablatiuis addi possunt genitiui Vnius, *solius, ipsius, caeterisque, qui possessiuis addunctur ut,*

mea unius intereſt, tua Solius refert, noſtra ipſorum intereſt uitia extirpare. Tua Rempublicam adminiſtrantis intereſt ſemper uigilare.

Hic nulla ueterum occurrunt teſtimonia: dicemus etiam ueſtra paucorum intereſt ciues conſeruare, quia ueſtris paucorum laudibus legimus apud Brutum. Ad ueſtra, ſeu noſtra omnium intereſt bene uiuere, tum dicam, cum apud idoneas auctores legero genitiuum omnium poſſeſsiuis iunctum. Interim dicam, intereſt omnium noſtrum rectè uiuere. Refert omnium ueſtrum ante actæ uitæ rationem reddere. In qua locutione genitiuus omnium à uerbis refert, intereſt, regitur, at genitiui noſtrum, ueſtrum, à nomine omnis, quod partitiuum eſt. Liu. 2. Bell. Mac. Macedonum fere omnibus, ut manerent, perſuaſit. Plin. lib. 2. cap. 37. Piſcium omnibus ſerrati dentes. Qui uero intereſt noſtra omnium dixerunt, ſequuti ſunt Laurentium, qui apud Cic. 3. de Orat. ſupra diximus legit. Voluntati ueſtræ omnium parui, cum in omnibus libris ſcriptum ſit, Voluntati ueſtrum omnium parui. Quó pacto frequentisſime loquitur Cicero, ut mox dicemus. Quoniam paulo ante planum factum eſt poonomina poſseſsiua tum ſubſtantiui, tum adiectiui nominis genitiuos admittere, ſtudium tuum adoleſcentis, pectus tuum hominis ſimplicis. Quid igitur cauſæ eſt, cur timeamus dicere intereſt tua prætoris prouinciam a piratis defendere? Refert mea conſulis Rempubl. Saluam, & incolumem ſeruare. Si tamen oratio durior uideretur, qualis maxime eſt, cum propria adduntur, ut intereſt mea Antonii diſcipulos in officio continere, uel omittantur propria, ut fecit Val Max. lib. 6. cap. 2. de Theodoro philoſopho loquens. Mea quidem nihil intereſt humi ne, an ſublime putreſcam; Aut omittatur pronomen ipſum, quod fecit Cic. 1. Tuſc. Theodori quidem nihil intereſt humi ne, an ſublime putreſcat: ubi de ſe loquitur ipſe Theodorus. Denique ſi dicas. Intereſt tua Cæſaris uictis, ignoſcere, grammatice quidem, & more græcorum loqueris, unde eſt illud D. Paule

λιώ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου, salutatio mea manu Pauli, Neque hoc solum è græco sumptum est, ut Laurentius significat, sed ea, quæ supra ex Cice. Catil. Plin. & cæteris attulimus. Lege Budæi Com. Linguæ Græcæ, inuenies nostros ab eis fuisse mutuatos hoc genus loquendi. Sed ut ad rem redeam, elegantius dices, tua ò Cæsar interest uictis ignoscere. Sed ad grammaticorum normam nobis loquendum est, non ponuntur ab latiuis mea, tua, sua, nostra, uestra, pro genitiuis mei, tui, sui, nostri, uestri, ut qui passionem significent, sed pro mis, tis, sis, nostrum uestrum. Nam cum dico, Interest mea Rempub. gubernare, mea actionem significat. Sed de his fortasse plus nimio.

II. Appendix.

Nomina numeralia, partitiua, comparatiua, & Superlatiua genitiuos nostrum, uestrum exigunt. Liu. 1. ab urbe. Imperium summum Romæ habebit, qui uestrum primus ò iuuenes osculum matri tulerit. Cur. lib. 8. Nolo singulos uestrum excitare. Cice. ad Q. Fra. lib. 2. Domus utrisque nostrum ædificatur egregiè. Idem contra Rul. 2. Omnibus uobis, aut maiori uestrum parti. Maximus natu uestrum.

Si nominibus, uerbis, participiisq́;, quæ genitiuos nostri, & uestri ante admittebant, addantur numeralia, partitiua, comparatiua, ac superlatiua, nostri, uestri, in nostrum, uestrum, migrabunt. Rectè dicitur sum memor uestri, adde singulorum, utriusque, omnium, paucorum, multorum, necessariò dices, sum memor uestrum singulorum, utriusque, omnium, paucorum, multorum, quia hæc cum sint numeralia, aut par-

titiua genitiuos nostrum, uestrum, non nostri, uestri, postulant. Nam cum dicimus sum memor uestrum utriusque, genitiuus utriusque à nomine memor regitur at genitiuus pronominu uestrum à partitiuo uterque. Vt enim dicimus uterque uestrum est doctus, sum præceptor utriusque uestrum, utrique uestrum sum gratus, utrunque uestrum doceo: in quibus uestrum semper regitur à partitiuo, sic etiam dicimus sum memor uestrum utriusque. Sic misereor uestrum trium ego uestrum singulorum, oblitus est nostrum paucorum. Indigeo uestrum omnium, interest nostrum omnium te bene ualere. Sic solet Cicero genitiuo omnium adiungere Nostrum, uestrum, contra Rullum 2. Tunc contra hanc Romam communem patriam omnium nostrum illa altera Roma quæreretur. Idem in Catil. 4. Video Patres conscripti in me omnium uestrum ora, atque oculos coniectos esse. Idem ad Att. 11. Vt iam omnium iudicio constitutum esset, omnium uestrum bona prædam esse illius uictoriæ. Idem Ep. 15. Tum ipsius causa gaudeo, tum mehercule etiam omnium nostrum. Idem 1. de Orat. Vel quia est patria parens omnium nostrum.

Pronomina post Substantiua.

Poßessiua meus, tuus, suus, noster, uester cohærent cum substantiuis genere, numero, casu, cum poßessio, uel actio significatur, ut liber meus, ager tuus, studium nostrum, labor uester.

Græci cum possessio uel actio significatur, fermè utuntur genitiuis primitiuorum πατὴρ μου pater mei, pro πατὴρ ἐμὸς pater meus πατὴρ ἡμῶν pater nostrum, uel nostri, pro πατὴρ ἡμέτερος pater noster, Latini contra possessiuis utuntur, cum actio, uel uel possesio significatur, pater meus non mei, pater noster, non nostrum, aut nostri. Prisci tamen Romani antequam inuenta essent deriuatiua uidentur fuisse usi genitiuis primitiuorum Græcorum more, cuius rei extant non obscura

uestigia. Plaut. Pseud.

Si ex te tacente fieri poßem ego certior hære,
Quæ miseriæ te tàm misere macerent,
Duorum labori ego hominum parsissem lubens
Mei rogandi, & tui respondendi mihi.

Mei inquit Apollinaris *apud Gel. lib. 20. cap. 5. non dixit* Plautus *ab eo quod meus, sed ab eo quod est ego. Itaque inquit idem, si dicere uelis patrem mei pro patrem meum, quo* Græci *modo τὸν πατέρα μου dicunt, inusitatè quidem, sed rectè profectò, eaq; ratione dices, qua* Plautus *dixit labori mei pro labore meo: hæc ille.* Cicero *ad* Att. *lib. ii. Quinctus misit filium non solum sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei.* Idem Epist. *1. Is hac regia causa excepta cæteris in rebus se acerrimum tui defensorem fore ostendit.* Idem Epist. *2. Eam rem unius tui studio me assequi posse confido.* Budæus *illud* Cic. *in* Vat. *Ciuitatis salutem cum mea unius salute esse coniunctam, sic legit, Ciuitatis salutem cum unius mei salute esse coniunctam: ubi inquit, si enim mea scripsisset, legeretur mea unius, non unius mea, Quo loco significat* Budæus *utendum nobis esse genitiuis mei, tui, sui, cum præcedunt nomina unius, solius. Vt unius mei opera seruata est* Respub. *solius tui studio maximos honores adeptus sum. Vnius sui opera iurauit* Cicero Rempub. *Esse saluam. Contra, si nomina sequantur, possessiuis utendum esse, ut mea unius opera seruata est* Respub. *Tuo solius studio maximos honores adeptus sum. Sua unius opera iurauit* Cicero Rempub. *esse liberatam.* Liu. *lib. 2. ab urbe. Gratæ in uulgus leges fuere, quas cum solus protulisset, ut sua unius in his gratia eßet, tum deinde comitia collegæ subrogando habuit.* Idem *lib. 6.* Bel. Maced. *Censuerunt ergo quos ludos inconsulto senatu ex sua unius sententia uouisset, eos, uel de manubiis, si quam pecuniam ad id reseruasset, uel sua ipse impensa faceret.* Hæc duo Liuii loca iccirco attuli, *quod quidam uir alioqui doctus existimauit semper sui utendum esse præcedente, uel sequente nomine. Neque id quod modo ex* Budæo *diximus semper est uerum, nam* Cicer. *ad* Att. *Epist. ii. cum nomen præposuißet pronomini, nihilo minus usus est possessiuo.* So-

lius enim meum peccatum corrigi non potest, alia preterea, ut ad rem deamus, sunt testimonia, ubi primitiua pro deriuatiuis ponuntur. Idem 4. Philip. Frequentia uestrum incredibilis, concioq; , Quirites tanta, quantam meminisse non uideor, & alacritatem mihi summam affert Reipub. defendendæ, & spem recuperandæ libertatis: Idem pro Plan. Quare noli me ad contentionem uestrum reuocare Lateranensis. Ibidem. Possumus eripere orationi contentionem uestrum.

Exceptio.

At, si substantiua significent partem aliquam generalem corporis, siue animi, cuiusmodi sunt pars, dimidium, aliquid, genitiuis primitiuorum utemur. Vt nullam partem mei amisi, hoc est non amisi manum, pedem, memoriam. Amisisti ne quicquam tui? Cic. 5. de Fin. Cui proposita est conseruatio sui, necesse est huic partes quoque sui cariores esse.

Appendix.

Substantiua, quibus ambigua est significatio, ut caritas, amor, memoria, desiderium, itemq; cætera, si possessionem, actionemue significent, possessiuis adhærescunt, ut amor meus, desiderium meum, quo amo, desideroque. Sin passionem significent genitiuos mei, tui, sui, nostri, uestri, flagitant, ut amor mei, desiderium mei, quo amor, desiderorque. Cic. Att. 7. Dionysium

flagrantem desiderio tui misi ad te. Idem Att. 1. Auiam tuam scito desiderio tui mortuam esse. Idem Ep. 10. Me impulit tui caritas. Idem ad Q. Fra. Nunc decedens relinque, quæso, quam iucundißimam memoriam tui. Aliquando utrunque coniungitur. Idem Att. 13. Nicias te, ut debet amat, uehementerq́; tua sui memoria delectatur. Idem Ep. 12. Grata mihi est uehementer memoria nostri tua.

Non in omnibus, quibus anceps est significatio, hoc obseruatur, nam crimen meum, uulnus meum, iniuria mea, dicitur etiam mihi illata. Item imago mea, tua, sua, nostra, uestra, non solum, quæ possidetur, sed etiam, quæ refert, & repræsentat. Plaut. Men. *Quid negotii est? Tua est imago tàm consimilis tibi, quam potest.* Cic. pro Sex. Ro. *Vt effictos mores nostros in alienis personis, expressamq́; imaginem nostram, uitæ quotidianæ uideremus.* Idem Ep. 5. *Nec minus est Spartiates Agesilaus ille perhibendus, qui neq; pictam, neq; fictam imaginẽ suam passus est esse.* Mart. lib. 2. *Et digna speculo fiat imago tua* Præterea *causa mea, tua, sua, nostra.* Cic. Ep. 15. *Abesse te mea causa molestè fero, tua gaudeo.* Idẽ Ep. 16. *Non tam mea causa, quàm tua doleo, te non ualere.* Idem Att. 8. *Si me uellet sua, aut Reipub. causa Luceriam uenire. Sic apud* Cic. *Frequenter* Papinianus *causa mei,* Vlpianus *sui dixit, Malim cum Cicerone loqui.* Ter. Phor. *Nam neque negligentia tua, neque odio feci tuo, pro tui.* Idem Hea. *Facile scires desiderio id fieri tuo, pro tui.* Apud Budæum Com. Linguæ Græcæ *plura inuenies huius generis.*

Reciproca sui, sibi se:

Reciproco sui, sibi, se utimur, cum tertia persona transit in se ipsam, ut Cæsar recordatur sui, indulget sibi, amat se, loquitur secum. Cic. 5. de

Fin. Eorum est hæc querela, qui sibi cari, seseq; diligunt. Idem 1. de Nat. Ipse sibi displicet.

Reciprocare, ut inquit Varro lib. 6. de lin. lat. ab recipere fictum est, siue à procare, quod poscere quondam significabat. Vnde grammatici reciproca pronomina appellarunt, quòd ad eandem personam sese recipiant, unde profecta sunt, eandemq; reposcant. Vtimur & sui, sibi, se, cum intercedit obliquus tertiæ personæ, ad quem refertur reciprocum. Video hominem cædentem se flagris, audio anuum tuum non eße compotem sui. Suspicor Ciceronem iniquo animo tulisse contemptum sui. Cicer. in Cat. 4. Habetis ducem memorem uestri, oblitum sui. Cæsar ad Cic. Epist 9. ad Att. Nihil enim malo, quàm & me mei similem eße, & illos sui. Quin. 6. Declam. Tu primo docuisti filium sibi non parcere. Reperitur interdum Reciprocum pronomen positum pro Demonstratiuo is, ipse. Luc. lib. 5. quæ mox sibi proxima uenit in somnis, sibi pro ei. Cicer. 2. Philip. Non enim à te emit, sed prius quam tu suum sibi uenderes ipse possedit. Quod Budæus in Com. Linguæ Græcæ docet fieri more græcorum.

Et acccedente altero uerbo, Marcellus te Cæsar precatur, ut miserearis sui, ignoscas sibi, se in fidem tuam suscipias, ne se hostem existimes. Cic. in Orat. Nec ipse quidem sua tanta eloquentia mibi persuàsisset, ut se dimitterem. Idem pro Sex. Ros. Nunc sibi ex animo scrupulum, qui se dies, noctesq; stimulat, ac pungit, ut euellatis postulat. Att. Pompeius a me petierat, ut secum, & apud se eßem quotidie.

Vtantur aliquando scriptores accedente altero uerbo demonstratiuis pro reciprocis. Quin. 3. Declam. Neque ignorauit,

quæ manerent eum pericula pro se. Idem 1. Quapropter non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit pro se.

Reciprocum Suus.

Reciproco Suus utimur, cum tertia persona transit in rem a se possessam, ut Cic. recordatur Tyronis liberti sui, indulget liberis suis, defendit suos clientes, scripsit hanc epistolam manu sua. Cic. 3. Ver. Aiebat multa sibi opus esse, multa canibus suis. Idem 2. de Orat. Si Feræ partus suos diligunt, qua nos in liberos nostros indulgentia esse debemus?

Vtimur etiam Suus, cum additur alter obliquus tertiæ personæ, ad quem refertur possessio, ut percussi illum gladio suo. Relinquam legentibus iudicium suum, uidi Pompeium spoliatum ornamentis suis, percontatus sum illum de regno suo, alloquutus sum Cæsarem ante domum suam, cœpi columbam cum pullis suis in nido suo, extra, prope nidum sum, cœpi lupam, & catulos eius, nunquam suos: quia intercedit coniunctio. Cic. de Som. Sci itaque ego illum de regno suo, ille me de nostra Repub. percontatus est. Ter. Adelph. Suo sibi hunc gladio iugulo. Cicer. Att. lib. 6. Sed & tum præsens, & postea creberrimis literis non destiti rogare, & petere mea causa, suadere, & hortari sua, Vbi illum, uel eum, subauditur, ad quod refertur possessio. Lauren. His locis potius eius, illius, ipsius dixisset, maxime ubi intercedunt præpositiones, nisi addatur nomen adiectiuum, participium, aut uerbum, ad quæ referatur possessio. Vt inueni Leonem iratum ob amissam prædam suam, uideo columbam tristem in periculo suorum pullorum, sentio hominem ambulantem per domum suam, scio illum dolere fortunam suam. Si tamen oratio fuerit ambigua, quod fit, cum

tres sint personæ, & possessio ad secundo loco positam refertur, tunc utemur genitiuis eius, illius, ipsius, ut uulpes cæpit gallinam cum pullis eius. Si uero possessio referatur ad primo loco positam, suus utendum erit Vt Deus tuetur hominem propter clementiam suam. Inuenitur interdum suus pro eius ipsius, illius. Cic. 4. Philipp. *Quod autem erat præsidium salutis, libertatisq; uestræ, si C. Cæsaris, fortissimorumque sui patris militum exercitus non fuisset?* Idem ad Att. Ep. 4. *Memmius candidatus pactionem in senatu recitauit, quam ipse suus competitor Domitius cum coss. fecisset.*

Et accedente altero uerbo, ut timet Pompeius, ne à suis ueteranis deseratur. Rogat te Cæsar, ut suas partes sequaris.

Appendix.

Vtimur præter eá reciproco suus, cum res possessa in possessorem transit. Cic. Att. 9. Vlciscentur illum mores sui. Idem de Arus. Sua concio risit hominem. Idem pro Ses. Hunc sui ciues è ciuitate eiecerunt. Idem Att. 10. *Indulsit illi quidem suus pater semper.*

Cum suus est substantiuum, nemo ferè loco eius utitur genitiuis illius, ipsius, eius. Vt reperi eum cum suis, siue inter suos. Cic. de Fin. *Quæsiuit saluus ne esset clypeus; cum saluum esse flentes sui respondissent, rogauit &c. Item cum ponitur proprius, ut* De hac re dixi suo loco. *Referam hæc omnia suis locis.*

PRAEPOSITIONVM CONSTRVCTIO.

VERBA Absoluta, & intransitiua præpositionum beneficio in casus transeunt. Cic. 2. de Orat. Cum etiam tum in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpitius sederet, Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu, repentè eo Quinctus Catulus senex cum Caio Iulio fratre uenit. Transitiua præter proprium casum etiam præpositiones cum suis casibus admittunt. Cic. de Amic. Nihil est amabilius uirtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum: quippe cum propter uirtutem, & probitatem eos etiam, quos etiam numquam uidimus, quodammodo diligamus.

Verba composita sæpè casum præpositionis habent. Cic. 5. de Fin. Cur ipse Pythagoras, & Aegyptum lustrauit, & Persarum Magos adiit? Idem. Ad Q. Fra. Imperator noctu urbem hostium inuasit. Et repetita præpositione. Idem 3. Ver. Cæteri hæredes adeunt ad Verrem. Idem ij. Philip. In Galliam inuasit Antonius, in Asiã Dolabella, in alienam uterque prouinciam. Hãc repetitionem amãt multa uerba cõposita ex præpositionibus A, ab, ad, con, de, e, ex, in. Idem de Amic. Tu uelim a me animum parũper auertas

Lælium loqui ipsum putes. Idem. Ad Q. Frat. 3. Abduco equidem me ab omni Reipub. cura.

Omnium exempla crebro apud idoneos auctores reperiuntur. Cic.2. Off *Itaque se alii ad philosophiam, alii ad ius ciuile, alii ad eloquentiam applicant.* Idem pro Sylla. *Agedum confer nunc cum illius uita uitam P. Syllæ. Sic consentio, comparo, congruo, colludo, conuiuo.* Idem in Pis. *Suum quemque scelus de sanitate, ac mente deturbat. Sic detraho, detrudo, deiicio, depello.* Cic. de Inu. *Alterius eorum, qui sine nummis erat, gladium propter appositum è uagina eduxit. Eiusdem generis sunt egredior, eiicio, emergo, emigro, emineo, emitto, euoco, euolo.* Idem pro Mil. *Hæc tanta uirtus ex hac urbe expelletur, exterminabitur, eiicietur? Sic exeo, excedo, exturbo.* Idem in Cati 4. *In foueam quoniam incidit bellua, obruatur. Sic incurro, iniicio, ingredior, intueor, intro, &c. quæ motum ad significant, Repetitur etiam In, cum quies significatur.* Idem de Amic. *Digni sunt amicitia, quibus in ipsis inest causa, cur diligantur.* Idem pro Deio. *In exulcerato animo facile fictum crimen, insidet. Nonnulla ex iis etiam datiuum postulant, quemadmodum suo loco dictum est.*

Casus præpositionum.

Accusatiuo seruiunt ad, apud, ante, aduersus, uel aduersum, cis, citra, circiter, circum, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, post, prope, propter, præter, secundum, supra, secus, trans, ultra, uersus, usque. Cic. in Bru. In pratulo prope Platonis statuam consedimus. Idem. Att. Secundum te nihil est mihi amicius solitudine. Idem. 4. Ver. Erant acceptæ pecuniæ à Caio Verrutio, sic tamen, ut

usque alterum R, litteræ constarent integræ, reliquæ omnes eßent in litura.

Varium usum, significationemq; præpositionum audiendis, legendisq; ueterum scriptis discent paulatim adolescentes, quæ si in locum unum congerantur, molestiam, tædiumq; afferunt. Ex aduersos reperitur apud Cic. lib. 1. de Diu. Ara inquit, Aio loquenti, quam septam uidemus ex aduersos eum locum, consecrata est.

Verſus.

Versus suo casui postponitur. Cic. Att. Verti me a Minturnis Arpinum uersus. Sulp. epist. 4. Ex Asia rediens, cum ab Aegina Megaram uersus nauigarem, cæpi regiones circum circa prospicere.

Versus à cæterarum præpositionum natura dissidet, sunt enim dictæ præpositiones, quòd cæteris partibus præponantur. Præponitur huic præpositioni interdum ad Liu. 1. ab urb. In lapide ad meridiem uersus consedit.

Ablatiuo gaudent A, ab, abs, absque, cùm, coram, clam, de, e, ex, pro, præ, procul, palam, sine. Cic. in Pis. Mihi uero ipsi coram Genero meo propinquo tuo quæ dicere ausus es? Idem. Att. 15. Paulo clam iis eam uidi. Liu. 6. ab urbe. Rem creditori palam populo soluit. Idem. 7. Bell. Maced: Haud procul occasu solis redeundi in castra tempus erat.

Palàm sæpe in oratione Ciceronis in Saluſtium reperitur. An turpius eſt patres conſcripti ſcribentem mentiri, quam illum palàm hoc ordine dicentem? Et palàm uniuerſis recitare, Et poſtpoſita. Quòd ſi quippiam eorum falſum eſt, his palàm refel le Procul *frequentisſimè ablatiuum habet.* Liu. Bel. Mac. *Haud procul ſeleuci caſtris ad caput Cayci amnis ſtatiua habuit.* Ibidem. *Portæ egreſſus haud procul ſtatione hoſtium occaſionem op periens conſidit.* Et *poſtpoſita apud Ciceronem. epiſt. 7. Nam multi ſuam rem bene geſſere, & publicam patria procul. Hanc præpoſitionem nondum cum accuſatiuo legi, nam illud Liu. lib. 7. Bel. Pun. Sed ut locus procul muros ſatis æquus agendis uineis fuit, ita & cætera, corruptè legitur muros, pro muro. Item apud Plin. lib. 9. cap. 53. Pauſilypum uilla eſt campaniæ haud procul Neapoli, ablatiuus eſt. Citatur & Curtius, ſed incerto libro, quem totum perlegere mihi non licuit: ſed ſuſpicor locum mendoſum eſſe. Clam cum accuſandi caſu iungitur. Cic. in Sal. Timens ac facinora eius clam uos eſſent. Apud ueteres frequentius. Plaut. Caſ. Bona multa faciam clam meam hanc uxorem.*

Tenus.

Tenus, quemadmodum, uerſus, poſtponitur, atque ferè patrium caſum deſiderat ſi nomen ſit multitudinis. Cæl. ep. 8. Rumores illi de comitijs Cumarum tenus caluerunt. Sin ſingulare ſit nomen, ablatiuo gaudet. Liu. lib. 6. Bel. Pun. primi. Adeo nudauerat uada, ut alibi umbilico tenus aqua eſſet, alibi genua uix ſuperaret.

Tenus nonnunquam cum ablatiuo copulatur etiam cum nomen plurale eſt. Celſ. lib. 1. cap. 3. Huic abunde eſt, loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam.

A, Ab, Abs.

A, consonantibus præponitur. Cic Att. Antonius à fronte, à tergo, à lateribus tenetur.
Ab, uocalibus. Idem. Att. Cura, & effice, ut ab omnibus, & laudemur, & amemur. Et nonnullis consonantibus. Idem pro Clu. Ab nullo ille liberalius, quàm a Cluentio tractatus est. Idem Att. Rex ab Senatu appellatus est. Præcipue l, r, & i, ut ab legatis, ab Romanis, ab Ioue.
Abs te, & interdumq;. Ter. And. O Daue ita ne contemnor abs te? Idem. Adel. Abs quiuis homine beneficium accipere gratum est.

Historici, præcipue Liuius, liberius utuntur præpositione ab, ab Claſſe, ab Carthagine, ab Delio, ab Dictatore, ab Numa, ab Gallis, ab Seruio, ab Samnitibus, ab Tarquiniis, abtergo.

In, Sub, Super.

In, Sub, Super, modo accuſandi, modo auferendi caſum pro uaria ſignificatione poſtulant.
In, cum uerbis motus accuſatiuum amat. Cicer. in Cat. Egredere ex urbe Catilina, in exilium proficiſcere. Item pro erga, contra, ad, pro, per, ut Brutus fuit pius in patriam, crudelis in liberos. Olera, & piſciculos minutos fero obolo in cœnam. Commodaui tibi librum in horam

diem, mensem, annum. Cicer. in Cat. Crescit in dies singulos hostium numerus.

Cum uero quies, aut aliquid fieri in loco significatur, ablatiuo gaudet, ut sum in templo, deambulo in foro, & componitur pro inter. Cic. Hoc primum sentio, nisi in bonis amicitiam esse nō posse.

Sub.

Sub ferè accusandi casum postulat pro circiter, per, paulo, ante, tempusq; ad significat, ut sub uesperum, sub noctem, sub lucis ortum, sub idem tempus hæc gesta sunt. Cæs. 1. Bel. Ciu. Pompeius sub noctem naues soluit. Liu. 2. Bell. Pun. Sub equestris finem certaminis coorta est peditum pugna. Item pro post. Cice. epist. 10. Sub eas litteras statim recitatæ sunt tuæ, & cum uerbis motus. Clodius se sub scalas tabernæ librariæ coniecit, Nix sub aspectum, & tactum cadit. Cum uerbis quietis ablatiuum petit: ut consedimus sub umbra Platani. sub nomine pacis bellum latet.

Super.

Super accusatiuo seruit, cum præpositioni subter cōtraria est, maxime cum motus significatur, ut sedeo super saxum, tegula cecidit super caput.

Item cum significat inter, ut super cœnam occisus est, Præter, Vltra, ut super cætera scelera hoc etiam facinus commisisti. Erant super mille imperatores imperante Augusto.

Ablatiuo adiungitur, cum pro, de, ponitur. Cice. Att. 16. Hac super re scribam ad te Rhegio. interdum cum uerbo quietis, maximè apud poetas. Virg. Egl. 1. Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte Fronde super uiridi.

Multo latius patet harum trium præpositionum usus, nam dicimus uiuere in diem, id est præsentis diei tantum rationem habere, scribere epigramma in aliquam, quod modo laudem, modo uituperationem significat. Hæc in rem tuam sunt, hoc est utilia, sub specie pacis, sub umbra fœderis, id est prætextu pacis. Sub pœna mortis, sub hasta, sub corona uenire. Suet. in Claud. Cæs. cap. 43. & in Nerone Claudio. cap. 54. sub exitu uitæ dixit, pro sub exitum. Super frequentissimè cum uerbis quietis accusatiuo seruit. Cic. 2. de Leg. Demetrius super terræ tumultum noluit quicquam statui, nisi columellam: Idem 2. de Fin. Et uelle imprudentem super eam assidere. Super pro ultra præcipuè reperitur apud Suet in Aug. cap. 35. Ordinem Senatorium afluentem deformi, & incondita turba (erat enim super mille, & cætera, ad modum pristinum, & splendorem redegit. Et in Iul. Cæs. cap. 34. Veteranis legionibus prædæ nomine in pedites singulos super bina sestertia dedit. Et pro præter idem in Claud. Cæs. cap. 26. Quam cum comperisset super cætera flagitia, atque dedecora Caio Seruilio etiam nupsisse, supplicio affecit. Ponitur & pro inter. Plin. ad Sempronium Rufum lib. 4. De huius nequitia, sanguinariisque sententiis in commune omnes super cœnam loquebantur. Neque Peracta cœna significat, ut uulgo loquimur, sed inter cœnam ut solet Cic.

loqui ad Q. Fra.lib.3. Hoc inter cænam Tironi dictaui, ne mirere alia manu esse; & inter scyphos. Treb. lib. 7. Illuseras heri inter scyphos, quòd dixeram. Curt.lib. 7. Super mensam, & 8. Super uinum, & epulas dixit.

Subter.

Fermè, accusandi casum poscit, siue quietis, seu mótus uerbis adiungatur. Cic. 1. Tusc. Plato iram in pectore cupiditatem subter præcordia locauit.

Interdum, apud poetas potissimum, ablatiuum habet. Virg. lib. 9. Cum tamen omnes ferre libet subter densa testudine casus.

Præpositio versa in aduerbium.

Præpositio cum casu priuatur in aduerbiũ migrat. Cic. Att. 4. Tu aduentare, ac prope adesse iam debes. Idem. pro Flac. Multis post annis pecunia recuperata est. Idem. 2. de Nat. Sensibus, & animo ea, quæ extra sunt, percipimus.

Huius generis sunt antè, contra, citra, circum, circiter, extra, intra, infra, post, prope, pone, ultra, usque, & nonnullæ aliæ. Cice Att. 14. Id ipsum quod me mones quatriduo antè ad eum scripseram. exempla passim sese ipsa intrudunt.

Præpo-

Præpositiones aliis præpositionibus præpositæ.

Præpositiones nonunquam aliis præpositionibus præponuntur. Cic. ibi esse nolo usque ad pridie Kalendas Maias. Idem de Q. Fratre nuntii nobis tristes, nec uarii uenerunt ex ante diem Nonas Iunias usq; ad pridie Kalendas Septembris. Vsque tamen fere alteram præpositionem desiderat. Idem 7. Ver. Maximis in laudibus usque ad summam senectutem summa cum gloria uixit. Nisi præponatur nominibus oppidorum. Idem 6. Ver. Sacerdotes usque Ennam profecti sunt. Ter. Adel. Miletum usque obsecro? Idem Eun. Ex Aethiopia est usque hæc. Cic. 1. de Nat. Vsque à Thalete enumerasti sententias philosophorum.

Vsque aliquando etiam cum propriis oppidorum præponitur, alteram præpositionem admittit. Cic. pro Deio. *Cui magnificentissima dona usque ad* Numantiam *misit.* Alia *his similia exempla inuenies.* Cic. Att. Ep. 2. Comitia Bibulus *cum* Archilochio *edicto in ante diem* Kalen. *decimum quintum* Nouemb. Ter. Adel. Ex *aduersum est fabrica.* Plin. *lib.* ii. *cap.* 16. *Gignitur id maxime* Arcturi *exortu à pridie* Idus Septembris. Liu. 1. *ab ur. In lapide ad meridiem uersus consedit.* Cic 7. Ver. At *cum in* Italia *bellum tam prope a* Sicilia, *tamen in* Sicilia *non fuit.* Laurentius *ait præpositiones aduerbia fieri, cum aliis præpositionibus adduntur.* Donatus 2. *editione.* Præpositio, *inquit, separatim aduerbiis non applicabitur, quamuis legeri-*

mus desursum, de subito, de repente, & ex inde, ab usque, & de hinc, sed hæc tamquam unam partem orationis sub uno accentu pronuntiabimus. Nonius tamen Marcellus *de doctorum indagine ita inquit, omnes artem sequuti negant aduerbiis præpositionem addi oportere, sed auctoritas ueterum præponi iubet.* Cic. de Rep. lib. 6. *Cum eis, ut meministis, concursu leuissimæ multitudinis, ære congesto funus desubito esset ornatum.*

CONSTRVCTIO ADVERBII.

Nominatiuus post Aduerbium,

EN, *Ecce, nominandi, seu accusandi casum admittunt. Cic. pro Deio. En crimen, en caussa. Plaut. Amph. En tectum, en tegulas, en obductas fores. Cic. 6. Ver. Ecce noua turba, atque rixa. Idem 2. de Fin. Ecce miserum hominem, si dolor, summum malum est.*

En, tum exprobrando, tum indicando utrunque casum admittit; Indicando, Vir. *lib.* 1. *Aen. Priamus.* Idem *in* Daphn. En *quatuor aras;* Plaut. Amphit. En *tegulas;* Exprobrando, Cice. *pro* Deiot En *crimen, en causa, cur* Regem *fugitiuus, dominum seruus accuset;* Senec. *in* Agamemn. Act. 2. En *Paridis hostem;* Apud *oratores tamen nondum legi, quod meminerim,* En *cum accusatiuo, indicando, seu exprobrando.* Ecce *cum accusatiuo sæpe reperi.* Terent. *Adelph.* Act. 5. *Scen.* 5. Ecce *me, qui id faciam uobis.* Plaut. *Pers.* Ecce *me, nunquid moror?* Idem Menech. *Prandi in naui, inde huc sum egressus, te conueni,* Ecce *rem;* Apponitur, & *datiuus tibi, non sine lepore;* Cic. ad Att. lib 2. *Cum hæc maxime scriberem, ecce tibi* Sebosus; Idem 3. *Off.* Ecce *tibi, qui rex* Populi Romani, *dominusq; omnium gentium esse concupierit.*

Genitiuus post Aduerbium.

Satis, abunde, affatim, parum, instar, partim, ergo, pro causa, genitiuum casum postulant. Cic. Att. In isto iuuene quanquam animi satis, auctoritatis parum est; Idem de Clar. Plato mihi unus instar est omnium; Liu. 7. belli Maced. Victoriæ naualis ergo, in unum diem supplicatio decreta est.

Quinct. pro Gladiat. satis, abundeq; pœnarum est; Plaut. Bacch. Tibi diuitiarum affatim est. Instar æquiparationem mensuramq; significat, Cic. Att. 10. Ea uero epistola, quæ uo luminis instar erat, sæpe legenda, sicuti facio; Item similitudinem, effigiemq;. Plin. lib. ii. cap. 10. Ruentes ceras fulciunt pilarum instar. Gell. lib. 10. cap. 13. Partim hominum uenerunt, plerunque dicitur, quod significat. Pars hominum uenit, id est. Quidam homines; nam Partim hoc in loco aduerbium est, neque in casus inclinatur; Hæc ille, & alia eodem capite. Hæc aduerbia ferè omnia partes nominatiui agunt; Cic. 1. de Orat. Sed eorum partim in pompa, partim in acie illustres esse uoluerunt. Ponuntur, & accusatiui loco; Idem in Pis. Cum partim eius prædæ profundæ libidines deuorassent; Idem 1. in Verr. Vt ad dicendum temporis satis habere possim; Suet. in C. Cæs. Se iampridem potentiæ, gloriæq; abunde adeptum. Multum, paulum, tantum, quantum, & cætera huius generis inter nomina substantiua relata sunt.

Aduerbia Superlatiua.

Item Aduerbia Superlatiua à nominibus orta; Cic. de Clar. Maxime omnium nobilium græcis

literis studuit : Idem ibidem, Sæpissimæ audio illum omnium fere oratorum latine loqui elegantissime.

Aduerbia loci.

Vbi, ubinam, ubicunque, ubiuis, quouis, quoquo, nusquam, genitiuos, Terrarum, gentium eleganter admittunt, Cicer. Att. 5. Quid ageres, ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem: Ter. Adel. Fratrem nusquam inuenio gentium: Dicitur & Longe gentium. Cice. Att. 3. Tu longe gentium abes. Huc spectant aduerbia, Eo, Huc, Eo discordiæ uentum erat, ut milites ducem defenderent. Huc malorum uenimus, ut aut nobis seruiendum sit, aut turpiter moriendum.

Plaut. *Asin.* Perii *ego oppido, nisi* Litanum *inuenio, iam ubi ubi est gentium?* Cic. 1. Catil. O Dii *immortales ubinam gentium sumus?* Idem 2. Philip. *Qui ubicunque terrarum sunt, ibi est omne* Reipub. *præsidium;* Terent. Hecyr. *Cui quanto fuerat præstabilius ubiuis gentium agere ætatem; idem* Heaut. Abeas *potius quouis gentium;* Plaut. Mercat. *Mens mihi illam quærere, quoquo hinc abducta est gentium;* Curt. lib. 5. *Sed eo rerum uentum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quàm decipi;* Idem lib. 6. *Huc enim malorum uentum est, ut uerba mea eodem tempore &* Alexandro *excusem, &* Antiphani.

Pridie, & postridie.

Pridie, & postridie & genitiuum, & accusatiuũ casum petunt; Cic. Att. ij. Pridie eius diei uenit; Idem 3. epist. Pridie nonas Iunii cum eßem Brundusii; Idem Att. 16. Hæc scripsi pridie eius diei; Idem, Postridie ludos Apollinares.

Aduerbium *Tunc* genitiuum temporis admittit, qui tamen raro apud idoneos reperitur; Iustin. lib. 1. Sed de gente obscura tunc temporis Persarum regi Cambysi, mediocri uiro, &c.

Datiuus post aduerbium.

Quædam dandi casum petunt more eorum, unde deducuntur; ut Congruenter, conuenienterq́; naturæ, uiuere, dicere, conuenienter rationi. Obuiam alicui ire, procedere, prodire. Nam congruens, conueniens, obuius datiuo gaudent. Cic. 2. de Fin. Non quæro, quid dicat, sed quid conuenienter rationi possit, & sententiæ suæ dicere. Idem: Cæsari ex Hispania redeunti obuiam longissime processisti.

Accusatiuus post aduerbium.

Propius, proxime accusandi casum exigunt, Cice. epist. ad Act. Cur castra, longius aduersariorum castris, & propius urbem. mouentur Idem.

10. Philip. Brutus operam dat, ut cum suis copijs quam proximè Italiam sit.

Hæc duo casum præpositionis habent, unde profecta sunt, Liu. 2. ab urb. Inuenio *apud quosdam, idque propius fidem est, & cæt.* Illud *uero eiusdem lib. 4.* Capuamq; *ab duce eorum* Capyæ, *uel, quod propius uero est, à campestri agro appellatam; Nomen est, nam* Propior, & Propius *datiuum habent; Idem 3. belli Punic.* Fama *tenuit, quæ propior uero est, haud plus fuisse modio. Iungitur* Propius *aliquando cum præpositione* A; Cice. 1. de Nat. *Stellæ aliæ propius à terris mouentur, aliæ remotius; Senec. Epist. 121. Quotidie propius ab ultimo stamus: In illo Virgilii. 1. Geor. Propius stabulis armenta tenerent, uidetur desiderari prædositio* A; *Diomedes existimat esse dandi casum; & fortasse rectè; nam, si propior, & propius, & proximus datiuum petunt, nemini mirum uideri debet, si inde facta aduerbia* Pr. pius, & Proxime *eundem casum sibi uendicent. Cum tamen hæc duo cum uerbo accedendi iunguntur, cuiusmodi sunt illa Ciceronis loca, 1. de Nat. Ad similitudinem enim* Deo *propius accedebat humana uirtus, quam figura; & Epist. lib ii. Ego huic tuæ uirtuti proximè accedo, casus potius à uerbo, quàm ab aduerbiis pendet, nam sine ipsis eosdem habet; Idem 5. in Verr. Si tibi ad aurem accessisset, & dixisset* Apronium *dictitare, te sibi esse socium. Liu. 4. belli* Punic. *Accedere mænibus. Cic. in Pis. Non audebit accedere ad ludos.*

Ab hinc.

Abhinc uerbis præteriti temporis iunctum accusandi, seu auferendi casum postulat: Cic. 4. in Verr. Horum pater ab hinc duos & uiginti annos est mortuus. Idem pro Quinct. Quo tempore? Ab hinc annis quindecim.

Nondum hoc aduerbium cum uerbis futuri temporis copulatum reperi apud idoneos auctores.

Ablatiuus post Aduerbium.

Comparatiua ablatiuo gaudent. Cic. 2. de Inuen. Lacryma nihil citius arescit. Idem Epist. lib. 2. Nemo est, qui tibi sapientius suadere possit te ipso. Teren. Hecyr. Dies triginta, aut plus eo. in naui fui; Idem: Sexaginta annos natus es, ut conijcio, & eo amplius. Plin. Minus quinquennio est, quod prodiere, quæ uocant laurea non ingratæ amaritudinis.

Plus, amplius, minus, modo ablatiuum habent, ut docent allata exempla, modo sine casu ponuntur, sed subauditur coniunctio. Quam; Terent. Adelph. Homini *misero plus quingentos colaphos infregit. Cæs. lib. 4. belli* Gall. *Quam ipsi non amplius quingentos equites haberent.* Idem *3. belli ciuil. In prælio non amplius ducentos milites desiderauit: nec enim accusandi casus ab aduerbiis reguntur, sed à uerbis infregit, haberent, desiderauit. Videntur & nominandi casus cum his aduerbiis iungi, cum à uerbis pendeant. Cæs. 7. belli* Gall. *Eo die milites sunt minus septingenti desiderati:* Idem *lib. 5. eiusdem belli* Gall. Naues *amplius octingentæ uno erant uisæ tempore.* Illud *Liuii,* Paulo *plus uiginti millium alius exercitus fuit, Ea forma loquendi uidetur dictum esse, qua illud eiusdem lib. 7. belli* Maced. Regia *classis septem, & triginta maioris formæ nauium erat; ibidem, Hostium classis unde nonaginta nauium fuit. Quare non uideo, cur ablatiuus* Numero *subaudiendus sit. Cum eisdem aduerbiis iunguntur accusandi auferendiq; casus, mensuram significantes. neque ab ipsis reguntur, sed casus sunt communes,* Vitru. *Ita à pariete distent, ut ne plus pateant palmum.* Idem, Ne *plus pedes binos distent. Liu. de bello* Maced. *Aberat eorum acies paulo plus quingentos passus.* Idem *de bell. Pun.* Num*quam nix minus quattuor pedes alta iacuit. Cæs. Millibus amplius quingentis in longum patent.*

Aduerbia loci.

Aduerbia, quibus interrogamus sunt hæc, ubi, unde, quo, qua, quorsum.

Hic, illic, istic, & cætera.

Ad interrogationem ubi redduntur hęc, hic, istic, illic, ibi, inibi, ibidem, alibi, alicubi, ubique, utrobique, ubilibet, ubiuis, ubicunque, paßim, uulgo, intus, foris, nusquam, longe, peregre. Item, supra, subter, infra, ante, post, extra, cum fiunt aduerbia; Cicer. Nemo est, quin ubiuis, quam ibi, ubi est, esse malit.

Hæc *dicuntur aduerbia in loco, seu quæ referuntur ad quietem; quibus* Nuncubi, *necubi, situbi, ubi ubi, uspiam, usquam addi possunt, quæ quamuis ad quietem referantur, tamen ad ubi non redduntur;* Cic. I. *de* Leg. *siue est illa lex scripta uspiam, siue nusquam;* Idem 2. Off. Nec *est usquam consilio, aut auctoritati locus.*

Hinc, istinc, & cæt.

Ad Vnde redduntur hæc, Hinc, istinc, illinc, inde, indidem, aliunde, undelibet, undeuis, undique, undecunque, undequaque, alicunde, utrinque, eminus, cominus, superne, inferne, peregre, intus, foris; Terent. Heaut: Vide, ne-

quo hinc abeas longius.

Hæc appellantur aduerbia de loco, seu quæ referuntur ad motum, è loco; quibus accedunt sicunde, necunde, undeunde, intrinsecus, forinsecus, extrinsecus, funditus, radicitus, Stirpitus.

Huc, istuc, &c.

Ad quo redduntur hæc, Huc, istuc illuc, eò, eodem, illò, aliquò, aliò, neutrò, utroquè, quoquo, quocunque, quouis, quolibet, intro, foras, peregre, longe, nusquam; Terent. Hecyr. Abi Parmeno intro, ac me uenisse nuncia.

Hæc appellantur aduerbia ad locum, siue quæ ad motum ad locum referuntur; quibus adiungi possunt, siquo, nequo, quopiam, usquam: Cic. 1. Philip. *Nec uerò usquam discedebam.*

Hac, istac, &c.

Ad Qua redduntur hæc, Hac, istac, illac, aliqua, qualibet, quacunque; Terent. Eun. Plenus sum rimarum; hac, illac perfluo.

Hæc uocantur aduerbia per locum, siue quæ referuntur ad motum per locum; quibus, siqua, nequa addi possunt.

Horsum, istorsum, &c.

Ad Quorsum, id est; Quem locum uersus, red-

duntur hæc ; Horsum, istorsum, illorsum, aliorsum, deorsum. sursum, dextrorsum, sinistrorsum, læuorsum, prorsum, rursum, introrsum, uel introrsus, retrorsum, uel retrorsus, quoquo uersum, uel quoquo uersus ; Terent. Phor. Horsum pergunt. Idem ibidem. Sex ego te totos Parmeno hos menses quietum reddam, ne sursum, deorsam cursites.

Vt.

Post has uoces Adeo, ita, sic, tam, talis, tantus, tot, ferè nunquam ponitur Quod, sed Vt ; Cic. pro Rab. Adeò ne hospes huiusce urbis, adeò ne ignarus es disciplinæ, cõsuetudinisq́; nostræ, ut hæc nescias? Idem 1. Tusc. Non sum ita hebes, ut ista dicam.

Ne.

Ne Subiunctiuum petit, cum aliquid prohibemus ; Terent. Eun. Ne post conferas culpam in me : Idem ibidem. Hic nebulo magnus est, ne metuas. Petit & imperatiuum maxime apud poetas. Plaut. Pers. Abi, ne iura, satis credo : Ver 7. Ne fugite hospitium, neue ignorate Latinos.

Quinct. lib. 1. cap. 5. Vbi de solæcismo agit, Et Ne in-

quit, & Non aduerbia, qui tamen dicat pro illo, Ne feceris, Non feceris, in idem incidat uitium, quia alterum negandi, alterum uetandi: Hæc ille. *Vtuntur interdum & oratores imperatiuo*, Idem 6. Declam. *Matrem, inquit, tibi per hæc merita commendo, tu illam tuere, defende, ama, ne relinque:* Et Legislatores: Cic. 2. de Leg. *Ne cogito quis stipem, præter Ideæ matris famulos, eosque iustis diebus.*

Aduerbia in Vm,

Aduerbia in Vm positiuis gaudent, ut Parum, multum, nimium, tantum, quantum, aliquantum: Cic. Att. 10. Parum firma sunt, quæ de fratre meo scribis: Idem in Rull. Socer huius uir multum bonus est, Idem 2. de Fin, In rebus apertißimis nimium longi sumus.

Idem Cic. *Epist. lib. 5. Aliquantulum labefactata, atque conuulsa:* Plaut. *Bacch. Credo timida est aliquantulum soror*, Terent. in *Eunucho iunxit cum comparatiuo; Eius frater aliquantum est ad rem auidior.*

Aduerbia O finita.

Paulo, nimio, aliquanto, tanto, eo, quo, multo, hoc, pro tanto, comparatiuo adherent: Cic. Att. lib. 2. Ciuis haud paulo melior, quàm isti nostri. Epist. lib. 10. Certe hoc magis habes testimonium amoris mei, quo maturius tibi quàm cæteris consilia mea uolui esse nota.

Appendix.

Multo etiam superlatiuis additur. Cic. 1. in Ver. Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenij, atque eloquentiæ multo molestissima.

Multa hic consulto prætermitto, quæ temporis progressione discentur, quod si quis est impatiens moræ, omniaque simul arripere concupiscit, Laurentium adeat, apud quem aduerbiorum, Quam longe, facile, cæterorumq; usum inueniet: Nobis non fuit propositum Laurentium describere.

INTERIECTIONIS CONSTRVCTIO.

O.

O *Tribus casibus adiungitur, Nominandi, Terent. Phor. O uir fortis, atque amicus, Accusandi; Cic. Epist. lib. 14. O me perditum, o me afflictum; Vocandi; Terent. O Daue, ità ne contemnor abs te?*

Interdum O omittitur, cum nimirum leuior est affectus; Cic. in Pis. Miserum me, cum hac me peste, atque labe confero; Idem Att. lib. 10. Me cæcum, qui hæc ante non uiderim. O non solum, cum aduerbium est uocandi, uocatiuo adhæret, uerum etiam, cum est interiectio; Idem in Pis. o paterni generis oblite, materni uix memor.

Heu, Pro.

Heu, & Pro, modo nominandi, uel potius uocandi casum postulant; Ver. 6. Heu pietas, heu prisca fides; Liu. 2. belli Pun. Tantum (pro

dolor) degenerauimus à parentibus nostris; Modo accusandi. Cic. 7. Philip. Heu me miserum cur senatum cogor, quem semper laudaui, reprehendere? Idem 5. in Verr. Pro Deum, hominumq. fidem.

Pro apud Ciceronem 2. Philip. apertissimè uocatiuum habet; Quæ enim res umquam (pro sancte Iupiter) non modo in hac urbe, sed in omnibus terris est gesta maior? Heu etiam datiuo gaudet; Plaut. Milit. Heu mihi, nequeo, quin fleam; Idem Mercat. Heu misero mihi.

Hei, Ve.

Hei, Ve, datiuo gaudent; Terent. Heaut. Hei misero mihi; Idem Andr. Ve misero mihi.

Hei interdum uocatiuo additur; Plaut. Aulul. Hei Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis. Teren. Eunu. Hei mihi, laudo; tandem perdoluit; uires. Cedo, cum uerbum sit imperatiui modi, non est, cur interiectionibus adnumeretur: postulat accusatiuum: Cic. 6. in Verr. Cedo tabulas: uel datiuum cum accusatiuo; Idem 3. in Verr. Cedo mihi leges Atinias.

CONIVNCTIONIS CONSTRVCTIO.

Coniunctiones copulatiuæ, & disiunctiuæ, cum ad idem uerbum referuntur, similes casus connectunt, Sall. Catil. Diuitiarum, & formæ gloria fluxa, atque fragilis est; Cic. de Senect. Quid de pratorum uiriditate, aut arborum ordinibus, aut uinearum, oliuetorumq. specie dicam?

Quam nisi, an, præterquam.

Quam, nisi, an, præterquam eosdem itidem casus copulant; Terent. Eun. Nemo est, quem ego nunc magis cuperem uidere, quàm te. Cic. pro Sest. Quem unquam Senatus, ciuem, nisi me, nationibus exteris commendauit? Idem 3. de Orat. Refert etiam qui audiant; Senatus, an Populus an iudices; Idem in Cat. 3. Pro tantis rebus nullum à nobis præmium postulo, præterquam huius diei memoriam sempiternam.

Exceptio.

Aliquando huic constructioni certa dictionum proprietas obstat; ut fui Romæ, & Athenis, Aut Brundisij, aut Sulmone mortuus est; Emisti ne librum centusse, an minoris. Malim Panhormi, quam Syracusis esse.

Etsi, tametsi, quanquam.

Etsi, tametsi. quanquam in principio statim sententiæ indicatiuum postulant, Cic. pro Mil. Et si uereor iudices, &c. Idem Epist. lib. 1. Tametsi nihil mihi fuit optatius: Idem. *Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam. Alibi etiam subiunctiuum admittunt; Quinct. Cædi uero discentes, quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minime uelim.*

Etsi, quanquam principiis librorum, orationum, ac epistolarum accommodatissima sunt subsequente particula. Tamen. Cic. Epist. lib. 5. Etsi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi essem charissimus, tamen quotidie magis id perspicio: Idem

eodem lib. Quanquam ipsa consolatio literarum tuarum mihi gratissima est, &c. tamen illum fructum ex his literis, uel maximum cæpi. Tametsi, *uix initio librorum, aut orationum inuenies.* Apud Ciceronem, *ut modo diximus, epistola ad* Lentulum 1. Epist. *inchoat,* Tametsi *nihil mihi fuit optatius, &c. Illud Cæsaris ad Ciceronem lib* 10. Att. *Etsi te nihil temere, nihil imprudenter facturum iudicarem, &c. In correctis libris legitur,* Iudicaram.

Etsi, tametsi, quanquam, cum primum locum sententiæ, aè periodi occupant, subiunctiuum poscunt; cæteris locis non respuunt indicatiuum. Cic. de Amic. *Sed nec illa extincta sunt aluntur; potius, & augentur cogitatione, & memoria; Etsi planè illis orbatus essem, magnum tamen afferret mihi ætas ipsa solatium;* Idem 5. *in* Verr. *Non me hercule, quæ loquor, crederem* Iudices, *tametsi uulgo audirem;* Idem 2. *de* Orat. *Erantq; qui quanquam ita se habere arbitrarentur, tamen quo facilius &c* Frequentius *tamen hæc in medio, & fine periodi cum indicatiuo iunguntur:* Idem Epist. *lib* 15 *Praepost eros habes tabellarios,* Etsi *me quidem non offendunt; Sed tamen, cum à me discedunt, efflagitant literas,* idem Att. 8. *Nec uero hæc extrema quisquam potest reprehendere, quod mare transierim, id enim, etsi erat deliberationis, tamen obire non potui:* Idem *pro* Rosc. *Quod tametsi miserum, & indignũ est, ferret tamen æquo animo;* Teren. And. *Obtundis, tametsi intelligo;* Cic. *pro* S. Rosc. *Innocens est quispiam, ueruntamen quanquam abest à culpa, suspicione tamen non caret;* Idem *epist. lib.* 15. *In integro res nobis erit, quanquam quicum loquor?*

Etiamsi, quamuis, licet, ut, pro quamuis.

Etiamsi, quamuis, licet, ut, pro quamuis subiunctiuo gaudent, Cic. de Amic. Omnia breuia tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint, Idem 2. Philip. Homines quamuis in rebus turbidis sint, tamen, si homines sunt, interdum animis relaxantur. Idem post Red. in Sen. Tantus uester consensus de salute mea fuit, ut licet corpus

abesset meum, dignitas in patriam reuertisset, Idem pro Quinct. Vt summa haberem cætera, temporis quidem certe uix satis habui.

Ex his quatuor, Quamuis aliquando initium orationum, epistolarumq; occupat; sic Quinctilianus quintam, octauam, decimam, & duodecimam declamationem exorsus est; Quintam, Quamuis iudices in tanta malorum continuatione iam potuerim nihil ex accidentium meorum nouitate mirari; Vbi potuerim in omnibus libris, quos quidem uiderim, legitur, non poteram, ut Laurentius legit, aliis etiam locis cum coniunctiuo apud Quinctilianum iungitur. Cic. Att. 14. Quamuis tu magna, & mihi iucunda scripseris, &c. tamen si est bellum ciuile futurum &c. initium est epistolæ: Apud Ciceronem frequentissime cum subiunctiuo copulatur. Apud Horatium tamen epistola quædam sic incipit. Quamuis Scæua, satis per te tibi consulis, & scis; Colum. lib. 2. cap. 9. etiam indicatiuo usus est; Quamuis de mensura auctoribus minus conuenit, hanc tamen esse commodissimam, magister usus docuit. Etiamsi, licet, ut, pro quamuis nondum cum indicatiuo, quod meminerim, legi: apud Ciceronem cum subiunctiuo leguntur frequentissime: Ad Brut. lib. 4. Tuis enim opibus, & consulatu tuo, etiamsi timidi essemus, tamen omnem timorem abiiceremus. Ter. Heaut. Id quidem ego etiamsi neges, certo scio: Illud Ciceronis, quod quidam afferunt. Quam tibi, etiam si non deseras, mittam, Nondum reperi: In illo eiusdem ad Att. Ego bonos uiros sequar, etiamsi ruent, pro Ruerint ponitur: Tutius itaque utemur subiunctiuo.

Coniunctionum, Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, cæterarumq; constructio ab optimo magistro usu petenda est.

FINIS.

VENETIIS, Apud Michaelem Tramezinum.
M D LXXIIII.